

*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy Kolbuszowa*

INICJATYWA LOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Październik 2021

Spis treści

Wstęp	3
1. Metodyka opracowania diagnozy	4
2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność.....	7
3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym	11
4. Gospodarka i rynek pracy	28
5. Środowisko naturalne i infrastruktura.....	45
6. Kultura i dziedzictwo kulturowe.....	62
7. Sport, rekreacja i turystyka	67
8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	71
9. Bezpieczeństwo publiczne	78
10. Polityka społeczna	80
11. Edukacja i wychowanie	87
12. Kapitał społeczny	91
13. Finanse samorządowe.....	95
14. Analiza SWOT	105
15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy.....	108
Spis tabel.....	117
Spis wykresów	119
Spis rysunków	122
Spis map.....	123
Spis fotografii.....	123
Spis załączników.....	124

Wstęp

Wyzwania, związane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz wejściem w życie przepisów wprowadzonych *Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), powodują konieczność opracowania przez jednostki samorządu terytorialnego strategii rozwoju zintegrowanych z nowymi przepisami. Opracowanie strategii jest niezbędne w celu kierunkowania i zabezpieczenia ciągłości polityki rozwoju gminy oraz stanowi kluczowy instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację planowanych przez nią zadań.

Niniejsze opracowanie jest efektem gromadzenia i analizy danych na temat gminy i jej otoczenia. Celem Diagnozy jest identyfikacja najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, a także nazwanie głównych barier i szans wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań. Przedstawiono potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Przedstawiona Diagnoza stanowi punkt wyjścia oraz bazę do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2027 r.*, która będzie podstawowym najważniejszym dokumentem samorządu lokalnego. Dokument ten powinien być spójny z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu. Należy nadmienić, że Gmina Kolbuszowa wraz z gminami: Cmolas, Dzikowiec, Majdan Królewski, Niwiska i Raniżów, a także z powiatem kolbuszowskim zawiązały „Partnerstwo Kolbuszowskie”, dla którego opracowywana jest strategia terytorialna w ramach projektu Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego. *Strategia Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2027* będzie więc musiała uwzględniać założenia także tego dokumentu.

1. Metodyka opracowania diagnozy

W niniejszej Diagnozie zostały zgromadzone i poddane analizie ilościowej i jakościowej dane odnoszące się do Gminy Kolbuszowa, jak też jej otoczenia zewnętrznego. Na podstawie niniejszego opracowania możliwa stała się identyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy. Dane wykorzystane w Diagnozie służą głównie ocenie obecnej sytuacji, wyznaczeniu mocnych i słabych stron gminy, a także jej potencjałów i problemów. To z kolei jest podstawą do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju. W ramach przeprowadzanej diagnozy obszaru wykorzystano metody analityczne i badawcze polegające m.in. na analizie *desk research*, analizie tekstów i dokumentów programowych, analizie dokumentów prawnych, analizie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, warsztatach tematycznych, badaniach ankietowych (kwestionariusze ankiet) i dyskusjach panelowych.

W związku z powyższym w opracowaniu przedstawiono dane ilościowe w poszczególnych dziedzinach badawczych, uwzględniających:

- możliwie najbardziej aktualne dane statystyczne (z okresu 2015–2019) w ramach prowadzonej statystyki GUS dla Gminy Kolbuszowa, gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego, Polski oraz gmin o podobnym charakterze. Podczas tworzenia niniejszego opracowania nie były jeszcze dostępne wszystkie dane za 2020 r., dodatkowo rok ten był szczególnie przez pandemię COVID-19. Pandemia spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy, w związku z czym przedstawianie danych dla 2020 roku mogłoby powodować błędną interpretację sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania gminy;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie;
- dane pozyskane z samorządu gminy oraz jednostek mu podległych;
- zapisy wybranych dokumentów planistycznych, programowych, badań, ewaluacji i innych: Polski, województwa podkarpackiego, gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych).

Źródłem danych o charakterze jakościowym były:

- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnostyce;
- wyniki prac warsztatowych przeprowadzonych z grupami roboczymi;
- treści pozyskane od samorządu oraz jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnostyce.

Gminy sąsiadujące z Gminą Kolbuszowa, w odniesieniu do których porównano wybrane wskaźniki / dane statystyczne, to: Gmina Cmolas, Gmina Niwiska, Gmina Raniszów, Gmina Dzikowiec oraz Gmina Świlcza, a także Miasto i Gmina Głogów Małopolski oraz Miasto i Gmina Sędziszów Małopolski.

Narzędziem pozwalającym na analizę sytuacji rozwojowej gminy był Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), który został przygotowany w ramach Systemu Analiz Samorządowych przez Związek Miast Polskich w ramach projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 – pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym¹. Narzędzie to jest jednym z wielu wykorzystanych na potrzeby niniejszej Diagnostyki.

W celu przygotowania Monitora Rozwoju Lokalnego, analizie poddano wiele aspektów decydujących o rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono od 3 do 5 obszarów analizy, charakteryzujących główne sfery funkcjonowania gminy. Tych obszarów łącznie wyodrębniono 12. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie,

¹ Strona internetowa Związku Miast Polskich, miasta.pl/aktualnosci/monitor-rozwoju-lokalnego-nowe-narzedzie-dla-miast, inf. z dnia 16.06.2021 r.

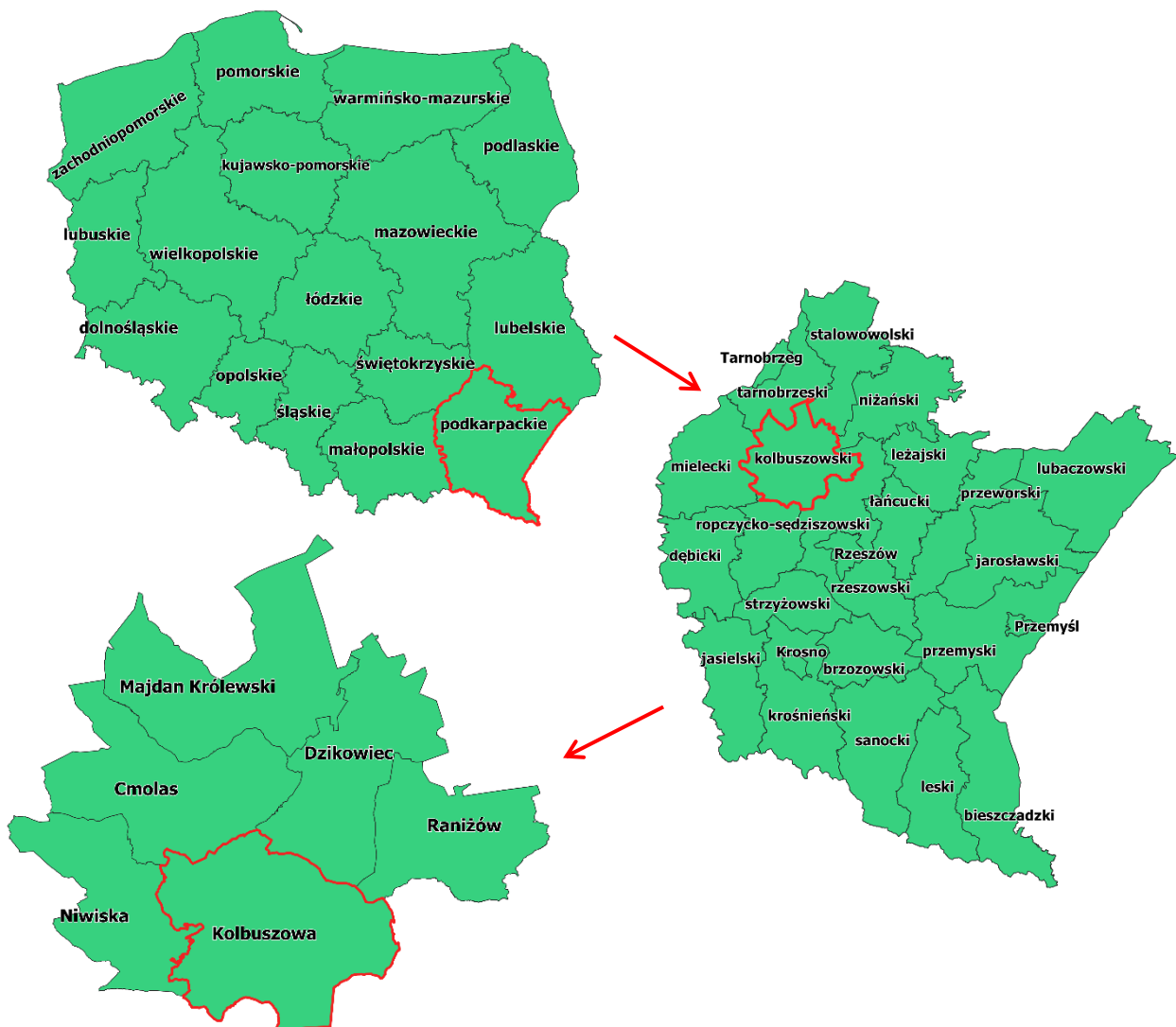
w Monitorze Rozwoju Lokalnego, poddano analizie 152 wskaźniki, pochodzące ze statystyki publicznej. W niniejszym opracowaniu zaprezentowano kilka z nich.

Gmina Kolbuszowa należy w statystykach MRL do grupy porównawczej *I3 Gminy miejsko-wiejskie o umiarkowanej funkcji rolniczej* – w grupie znajduje się łącznie 169 jednostek samorządowych. Przynależność do grupy wykorzystano w ocenie sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej w Gminie Kolbuszowa.

2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność

Gmina Kolbuszowa położona jest w południowo-wschodniej części Polski, w północnej części województwa podkarpackiego, w powiecie kolbuszowskim i jest gminą miejsko-wiejską (mapa 1). Powierzchnia gminy wynosi 171 km², w 2019 roku zamieszkiwało ją 24 647 osób. W skład gminy wchodzi jedno miasto i 14 sołectw, a jej siedziba znajduje się w Mieście Kolbuszowa.

Mapa 1 Położenie Gminy Kolbuszowa na tle Polski, województwa podkarpackiego i powiatu kolbuszowskiego

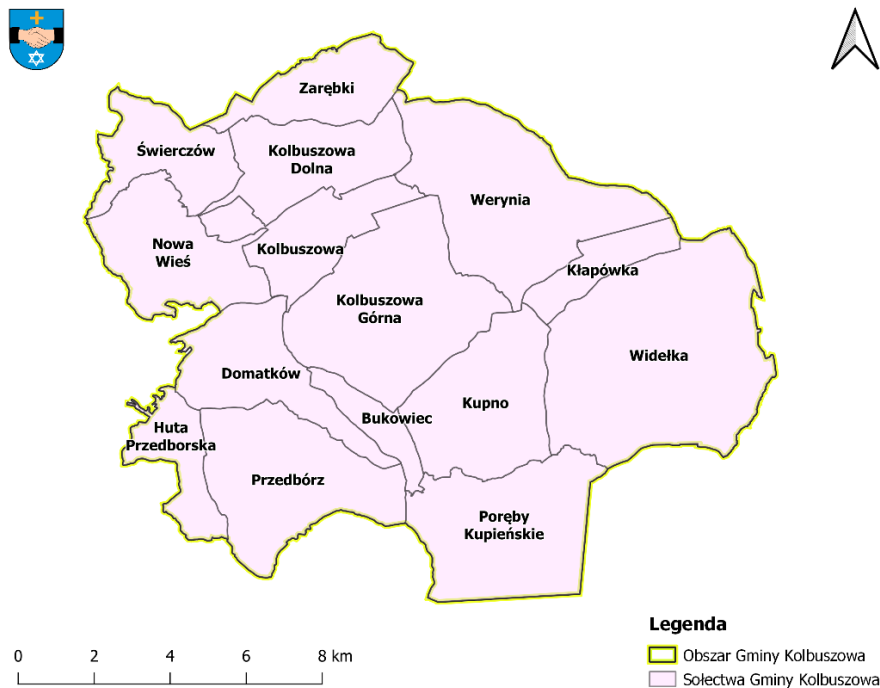
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Gmina Kolbuszowa graniczy: od wschodu z Gminą Głogów Małopolski i Gminą Świlcza (powiat rzeszowski), od południa z Gminą Sędziszów Małopolski (powiat ropczycko-sędziszowski), od zachodu z Gminą Niwiska (powiat kolbuszowski), a od północy z gminami: Cmolas, Dzikowiec oraz Raniżów (powiat kolbuszowski).

Zgodnie ze *Statutem Miasta i Gminy Kolbuszowa*² w Mieście Kolbuszowa utworzone są 3 jednostki pomocnicze: Osiedle nr 1, Osiedle nr 2 oraz Osiedle nr 3, natomiast w gminie utworzone są następujące jednostki pomocnicze – sołectwa: Bukowiec, Domatków, Huta Przedborska, Kłapówka, Kolbuszowa Dolna, Kolbuszowa Górna, Kupno, Nowa Wieś, Przedbórz, Poręby Kupieńskie, Świerczów, Werynia, Widelka oraz Zarębki.

Według danych z Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, największym powierzchniowo sołectwem jest Widelka, która zajmuje 27,25 km², co stanowi 15,9% powierzchni gminy. Pod względem liczby ludności największą jednostką strukturalną w 2019 roku było Miasto Kolbuszowa, które zamieszkiwało 8 852 osoby (35,9% ogółu mieszkańców gminy). Najmniejszą powierzchniowo jednostką jest sołectwo Bukowiec – zajmujące 2,97 km², co stanowi 1,74% terenu gminy. Najmniejsza liczba ludności zamieszkiwała w 2019 roku sołectwo Kłapówka – 217 osób, co stanowiło 0,88% ogółu mieszkańców gminy³.

Mapa 2 Podział Gminy Kolbuszowa na jednostki strukturalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG

² Statut Miasta i Gminy Kolbuszowa przyjęty Uchwałą Nr LIX/712/18 Rady Miejskiej w Kolbuszowej z dnia 27 września 2018 r.

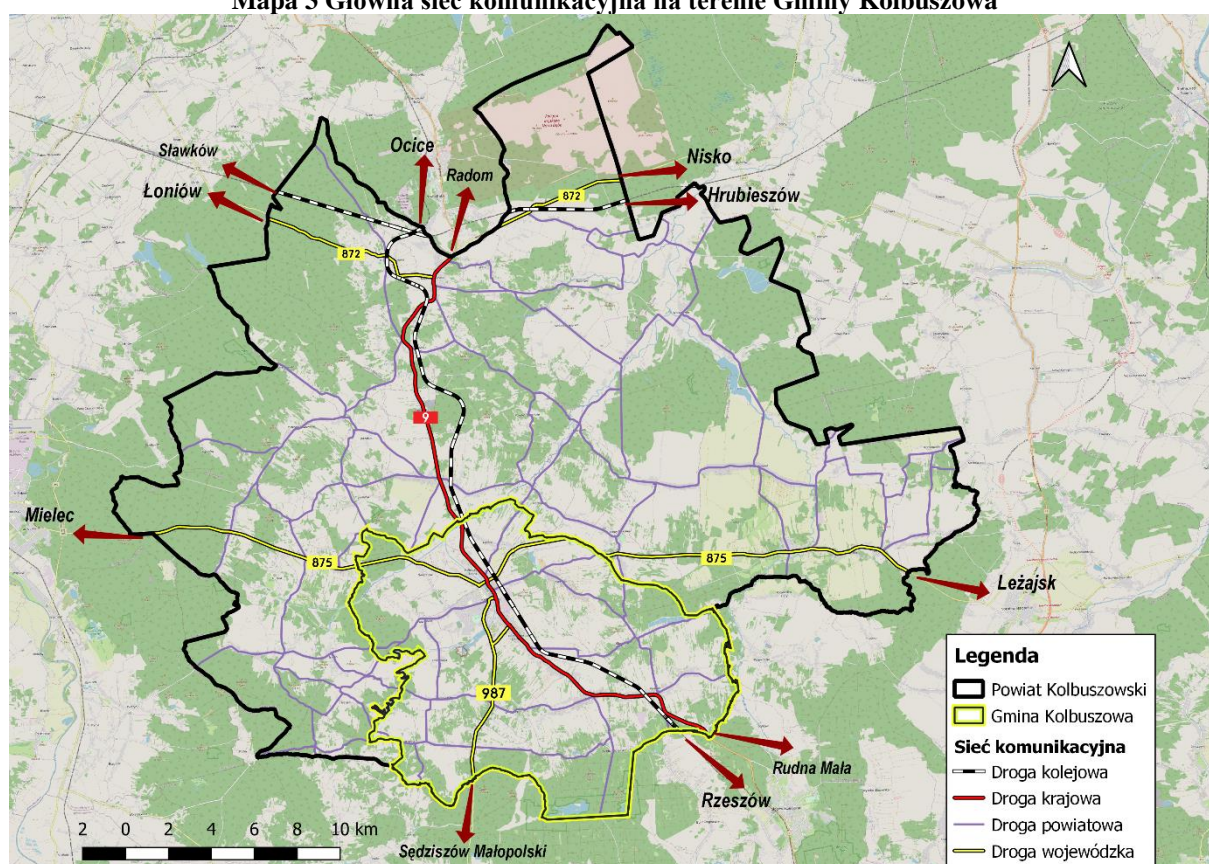
³ Informacje z Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej.

Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny. Położona jest na przecięciu szlaków komunikacyjnych:

- droga krajowa nr 9 Radom–Rzeszów;
- droga wojewódzka nr 875 Mielec–Kolbuszowa–Leżajsk;
- droga wojewódzka nr 987 Kolbuszowa–Sędziszów Małopolski.

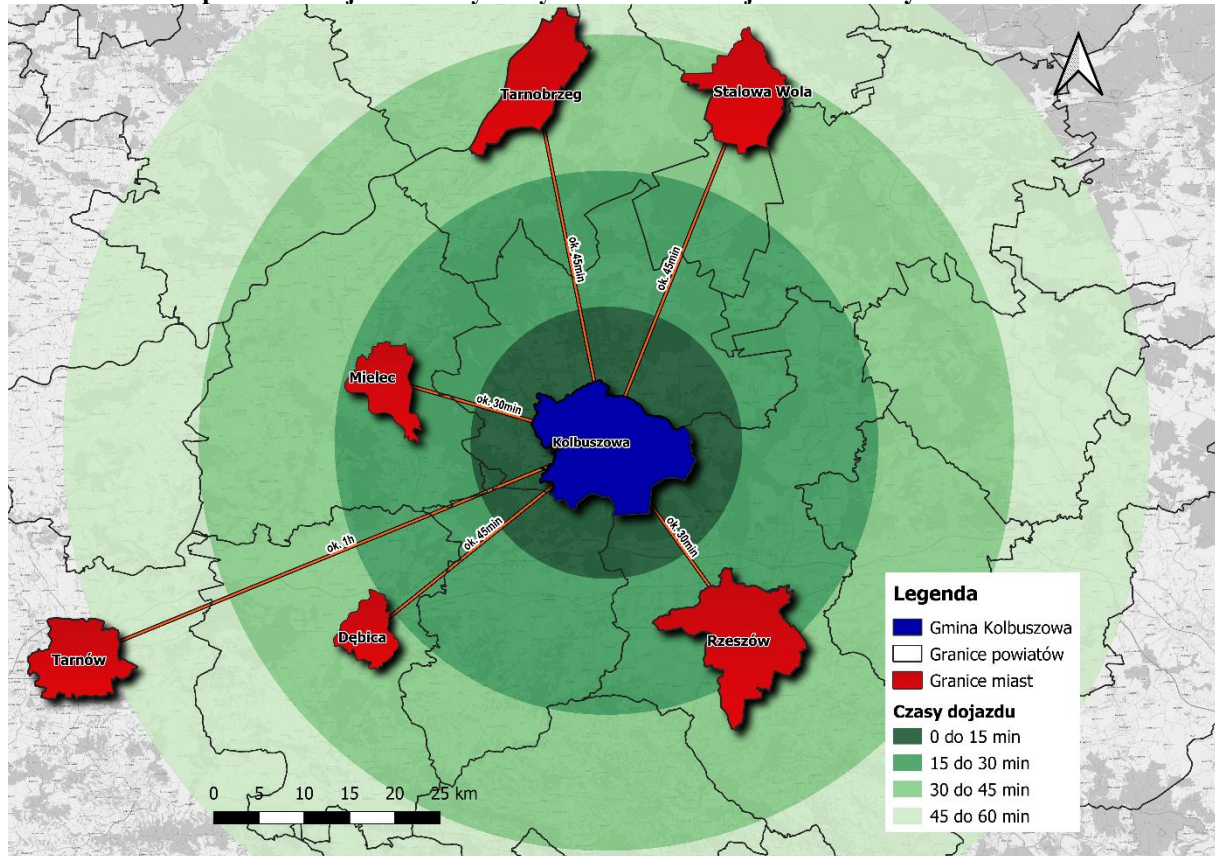
Na mapie 3 przedstawiono sieć komunikacyjną na obszarze Gminy Kolbuszowa, która uwzględnia przebieg dróg krajowych (kolor czerwony), dróg wojewódzkich (kolor żółty) i dróg powiatowych (kolor fioletowy). Na mapie 4 przedstawiono czas dojazdu z diagnozowanej gminy do wybranych najbliższych ośrodków miejskich.

Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Kolbuszowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Kolbuszowa

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Miasto Kolbuszowa (8 852 mieszkańców) jest miastem należącym do grupy miast małych – liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców. Przy północnej granicy powiatu leży miasto o podobnej wielkości – Nowa Dęba (ok. 11 tys. mieszkańców). W bliskim otoczeniu gminy znajduje się stolica województwa Rzeszów – miasto duże, liczące ponad 190 tys. mieszkańców oraz grupa miast średniej wielkości, liczących od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców: Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Mielec i Dębica. Odległość drogowa Kolbuszowej od stolicy województwa Rzeszowa wynosi 32 km, podobna, niewielka odległość drogowa dzieli Kolbuszową od innych miast, stolic sąsiednich powiatów: 48 km do Stalowej Woli, 43 km do Tarnobrzegu i zaledwie 26 km do najbliższego położonego Mielca. W efekcie czasy dojazdów samochodem osobowym do tych ośrodków wynoszą poniżej 1 godziny.

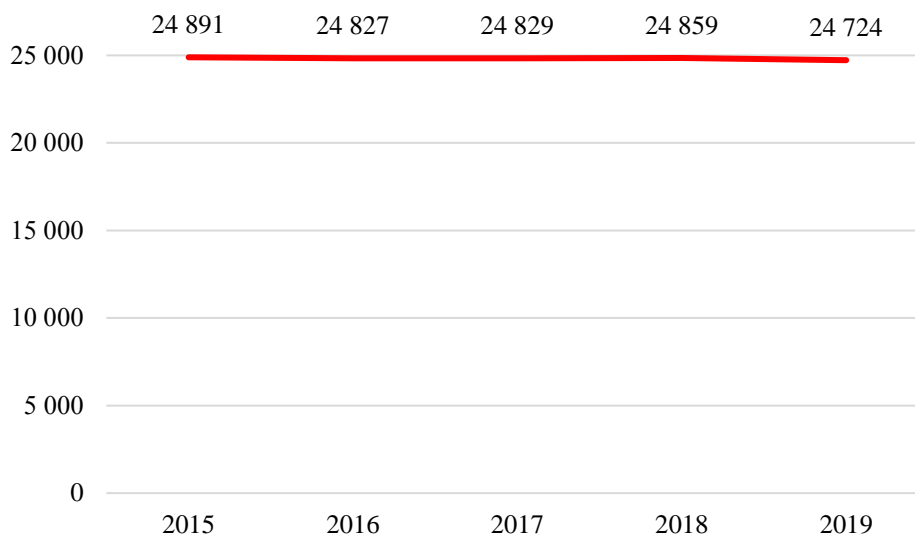
Bliskie położenie silnych ośrodków przemysłowo-usługowych w otoczeniu Gminy Kolbuszowa jest ważnym impulsem rozwojowym. Daje szanse rozwoju wyspecjalizowanych usług i funkcji komplementarnych.

3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym

Z danych GUS wynika, iż liczba osób zamieszkujących Gminę Kolbuszowa w roku 2019 wynosiła 24 724, a gęstość zaludnienia gminy – 145 os/km². Liczba ludności w przeciągu ostatnich 4 lat wahała się, przy czym ogólny trend jest spadkowy. Na przestrzeni prezentowanych 4 lat liczba ludności obniżyła się o 167 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2015 roku o 0,67% liczby osób ogółem. Spadek liczby ludności zanotowano w tym okresie także w Polsce o 0,14%, jak i w województwie podkarpackim o 0,03%.

Na wykresie 1 przedstawiony został trend zmian liczby ludności dla Gminy Kolbuszowa, natomiast w tabeli 1 dane ludnościowe dla gminy w porównaniu do Polski, województwa podkarpackiego oraz gmin sąsiednich.

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

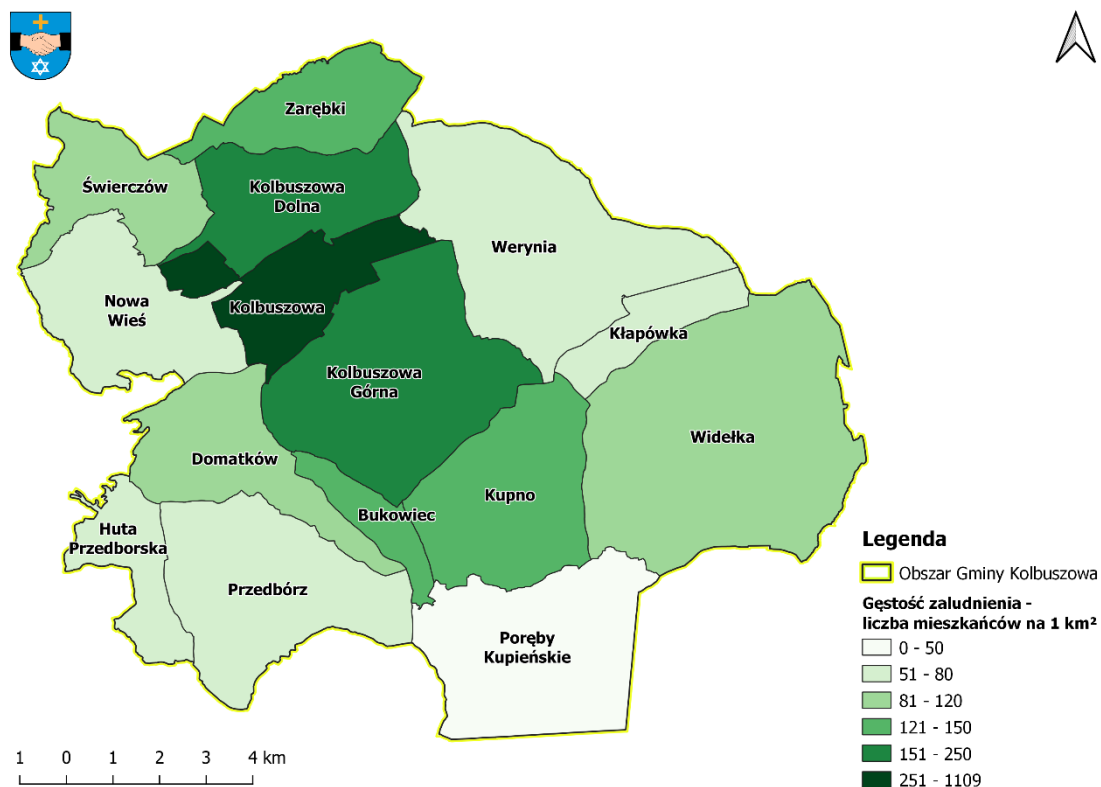
Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	24 891	24 827	24 829	24 859	24 724
Gmina Cmolas	8 122	8 122	8 085	8 104	8 093
Gmina Niwiska	6 032	6 065	6 044	6 053	6 091
Gmina Raniszów	7 098	7 069	7 076	7 078	7 036
Gmina Dzikowiec	6 492	6 514	6 509	6 495	6 484
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	23 502	23 485	23 572	23 640	23 784
Miasto i Gmina Głogów Młp.	19 547	19 628	19 857	20 159	19 658
Gmina Świlcza	16 282	16 471	16 040	16 071	16 265
województwo podkarpackie	2 127 657	2 127 656	2 129 138	2 129 015	2 127 164
Polska	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z przedstawionych danych w tabeli 1 wynika, że liczba ludności na obszarze gminy systematycznie spada, co w pewnym stopniu może być utożsamiane z tendencją panującą w Polsce oraz w województwie podkarpackim, jednakże w województwie widoczne są coroczne wahania liczby ludności – jednego roku jest tendencja spadkowa, natomiast w kolejnym roku liczba ludności wzrasta. Wzrost liczby ludności spośród gmin sąsiednich w latach 2015–2019 zanotowano w Gminie Sędziszów Małopolski (1,2%), Gminie Niwiska (0,98%) oraz w Gminie Głogów Małopolski (0,56%).

Na poniższym kartogramie (mapa 5) przedstawiona została gęstość zaludnienia mieszkańców w podziale na sołectwa w Gminie Kolbuszowa w 2019 roku (według danych z Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej). Największe zagęszczenie ludności występuje w Mieście Kolbuszowa. Z kolei sołectwem charakteryzującym się najmniejszym zagęszczeniem jest sołectwo Poręby Kupieńskie.

Mapa 5 Gęstość zaludnienia – liczba mieszkańców na 1 km² w podziale na sołectwa Gminy Kolbuszowa w 2019 roku

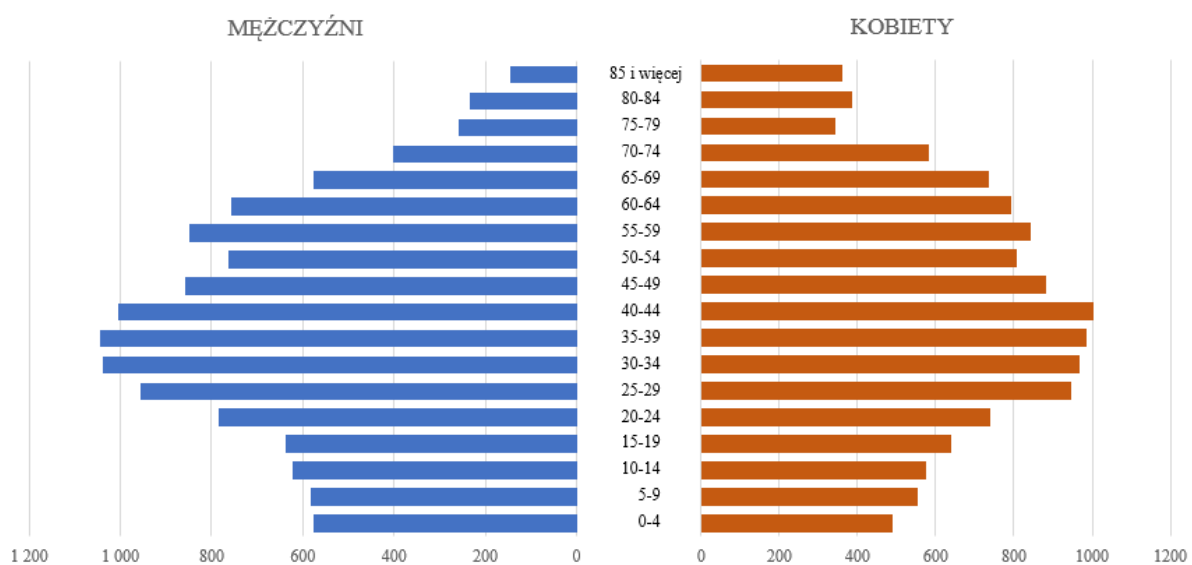

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, za pomocą programu QGIS

Na wykresie 2 przedstawiona została struktura ludności według poszczególnych grup wieku, tzw. *piramida wieku* dla Gminy Kolbuszowa. Na wykresie 3 przedstawiono wskaźnik *udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019*, który w tabeli 2 porównano do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski. Jak wynika z przedstawionych danych GUS, Gminę Kolbuszowa zamieszkuje nieznacznie więcej kobiet (12 625) niż mężczyzn (12 099), przy czym większość ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (0-49 lat) stanowią mężczyźni. Tendencja ta odwraca się wśród mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i to kobiety stanowią większość mieszkańców w wieku powyżej 65 lat. Znaczna nadwyżka kobiet nad mężczyznami w tym wieku jest spowodowana wyższą średnią długością życia kobiet, ponieważ częściej mężczyźni zapadają na choroby cywilizacyjne, układu krążenia i statystycznie częściej ulegają wypadkom.

Na piramidzie płci i wieku wyraźnie zaznaczają się dwa wyże demograficzne. Pierwszy z nich jest odpowiedzią społeczności na straty wojenne oraz czas dużego stresu i niespokojnych sytuacji, które nie służyły powiększaniu rodzin. Drugi wyż demograficzny jest echem pierwszego, związany z wchodzeniem w dorosłość osób urodzonych w czasie wyżu. Należy również zwrócić uwagę na niż demograficzny. Pierwszy niż demograficzny ujawnia się w latach wojennych, co skutkowało zmniejszeniem się liczby ludności oraz jego echa przypadające na lata 60. Piramida płci i wieku zwężająca się u podstawy jest charakterystyczna dla starzejącego się społeczeństwa i jest nazywana piramidą regresywną.

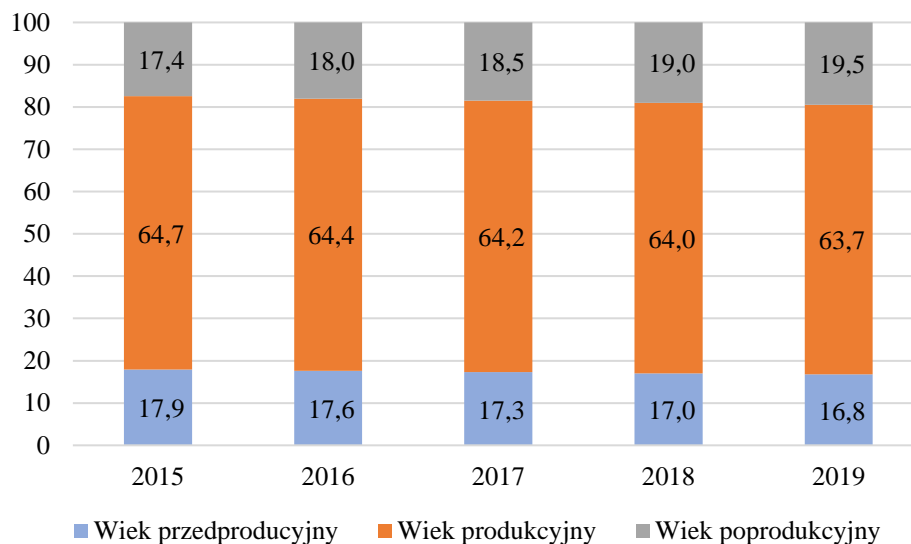
Wykres 2 Piramida wieku dla Gminy Kolbuszowa w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa systematycznie się zwiększa, jednakże trzeba zwrócić uwagę, iż jest to tendencja wojewódzka oraz ogólnokrajowa. Jak wynika z danych przedstawionych na wykresie 3, gminę charakteryzuje starzejące się społeczeństwo – udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zmniejsza się. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym był najniższy w porównaniu z Polską (18,1%) oraz niższy w porównaniu z województwem podkarpackim (18,2%) i wyniósł w 2019 r. 16,8%. Trochę inna jest sytuacja w danych odnośnie wieku poprodukcyjnego w gminie na tle województwa i Polski. Ludność w Gminie Kolbuszowa w 2019 r. w wieku poprodukcyjnym wynosiła 19,5%, podczas gdy dla województwa było to 20,4%, a dla Polski 21,9%, jednak w porównaniu do gmin sąsiednich to właśnie Gmina Kolbuszowa osiągnęła najwyższy wskaźnik (tabela 2).

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nieco inny obraz sytuacji demograficznej w gminie jest ukazany we wskaźnikach obciążenia demograficznego, do których należą wskaźniki zamieszczone w tabeli 3: *liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem*. Wskaźniki te przedstawiono dla gminy w porównaniu do gmin sąsiednich oraz do województwa podkarpackiego i Polski, dodatkowo wskaźnik *odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej* porównano z gminami podobnymi (wykres 4).

Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Udział % ludności w wieku przedprodukcyjnym					Udział % ludności w wieku produkcyjnym					Udział % ludności w wieku poprodukcyjnym				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	17,9	17,6	17,3	17,0	16,8	64,7	64,4	64,2	64,0	63,7	17,4	18,0	18,5	19,0	19,5
Gmina Cmolas	20,2	19,5	19,1	18,8	18,6	63,3	63,7	63,6	63,8	63,8	16,5	16,9	17,3	17,5	17,6
Gmina Niwiska	20,7	20,4	19,7	19,3	19,1	62,5	62,8	63,2	63,3	63,2	16,8	16,9	17,1	17,4	17,6
Gmina Raniżów	20,0	19,4	19,2	19,1	18,8	63,8	64,2	63,8	63,5	63,0	16,1	16,5	17,0	17,4	18,2
Gmina Dzikowiec	19,0	18,5	18,3	18,1	18,2	64,8	65,2	65,0	65,0	64,8	16,2	16,4	16,7	16,9	17,0
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	20,5	20,2	20,1	20,1	20,0	61,6	61,3	61,0	60,8	60,5	17,9	18,4	18,8	19,1	19,4
Miasto i Gmina Głogów Młp.	20,9	20,8	20,5	20,6	20,9	63,5	63,2	63,1	62,9	62,3	15,6	16,0	16,4	16,5	16,8
Gmina Świlcza	19,5	19,6	20,1	19,8	20,1	63,3	62,9	62,0	62,0	61,5	17,2	17,5	17,9	18,1	18,4
województwo podkarpackie	18,5	18,4	18,3	18,2	18,2	63,2	62,9	62,4	62,0	61,5	18,2	18,8	19,3	19,8	20,4
Polska	18,0	17,9	18,0	18,1	18,1	62,4	61,8	61,2	60,6	60,0	19,6	20,2	20,8	21,4	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

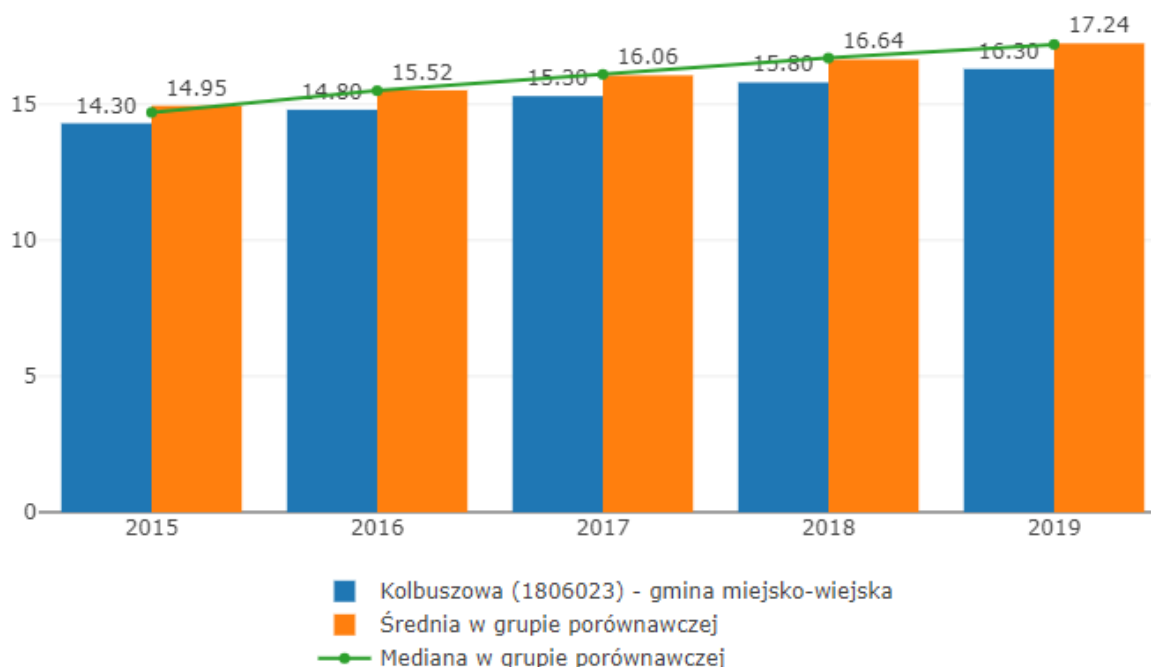
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wskaźniki obciążenia demograficznego														
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	97,6	102,7	106,5	112,4	115,9	26,9	28,0	28,8	29,8	30,6	14,3	14,8	15,3	15,8	16,3
Gmina Cmolas	81,7	86,7	90,3	93,1	94,5	26,0	26,5	27,1	27,4	27,5	14,4	14,8	14,9	15,0	15,1
Gmina Niwiska	81,3	82,6	87,0	89,9	92,3	27,0	26,9	27,1	27,5	27,9	14,3	14,5	15,0	15,0	15,3
Gmina Raniszów	80,5	85,0	88,5	91,3	97,3	25,3	25,6	26,6	27,4	29,0	13,6	14,0	14,3	14,7	15,2
Gmina Dzikowiec	85,6	88,7	91,7	93,2	93,8	25,1	25,1	25,7	26,0	26,3	13,8	13,9	14,0	14,1	14,2
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	87,6	91,1	93,6	95,2	97,1	29,1	30,0	30,9	31,5	32,1	14,8	15,4	15,9	16,3	16,6
Miasto i Gmina Głogów Młp.	74,8	77,2	79,8	80,4	80,5	24,6	25,3	25,9	26,3	27,0	12,9	13,2	13,7	13,7	14,0
Gmina Świlcza	88,3	89,2	88,9	91,4	91,6	27,2	27,8	28,8	29,2	29,9	14,4	14,8	15,0	15,3	15,5
województwo podkarpackie	98,2	102,1	105,6	109,0	112,3	28,8	29,8	30,9	32,0	33,2	14,9	15,4	15,9	16,4	16,9
Polska	109,1	112,7	115,5	118,3	121,0	31,4	32,7	34,0	35,3	36,5	15,8	16,4	17,0	17,5	18,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z zaprezentowanych danych, w Gminie Kolbuszowa występuje problem obciążenia demograficznego. Niektóre wskaźniki w stosunku do pozostałych porównywanych jednostek znacznie się wyróżniają, np. *liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym* (tabela 3) – w 2019 roku wskaźnik wyniósł 115,9 i był najwyższy w porównaniu do wartości dla gmin sąsiednich. W Polsce wskaźnik ten wynosił 121, a w województwie podkarpackim 112,3. Również wskaźnik starości (odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej) z roku na rok jest coraz wyższy w Gminie Kolbuszowa i w innych porównywanych jednostkach administracyjnych (tabela 3). Mimo tego, wartość wskaźnika dla gminy na przestrzeni lat 2015–2019 utrzymywała się poniżej średniej w grupie gmin podobnych (wykres 4).

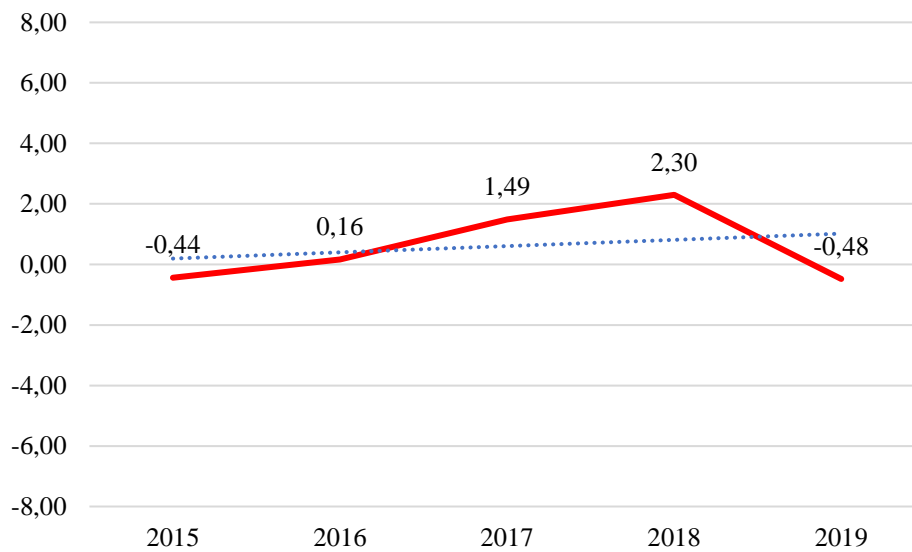
Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Kolbuszowa i w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.09.2021 r.

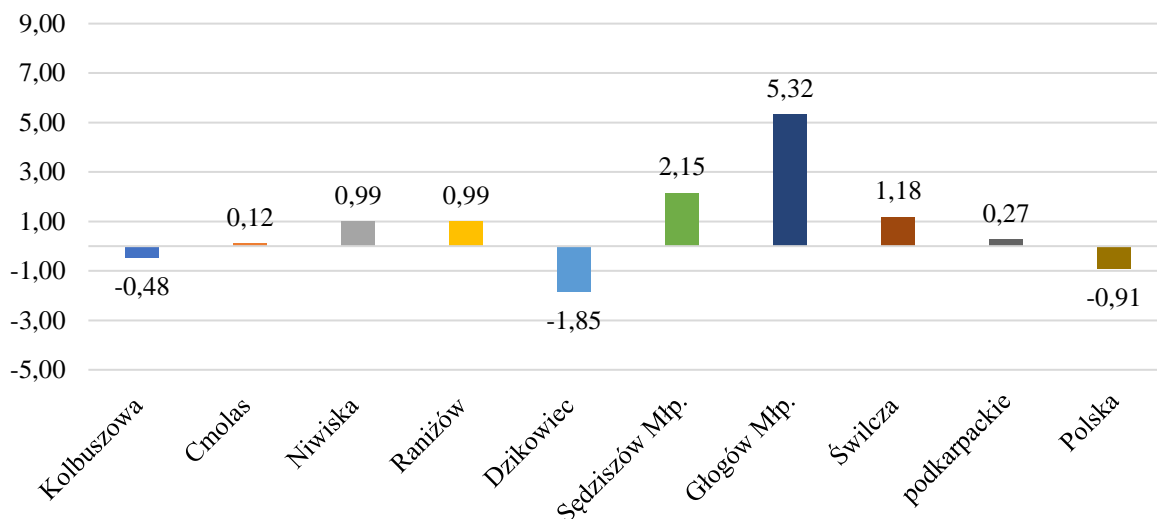
Wskaźnikiem wpływającym na strukturę ludnościową jest wskaźnik *przyrostu naturalnego na 1000 ludności*. Od 2015 roku przyrost naturalny na terenie Gminy Kolbuszowa osiągał coraz wyższe wartości i w 2018 roku wynosił 2,30, a w 2019 r. gwałtownie spadł do ujemnego poziomu (-0,48). Linia trendu nadal jednak przedstawia tendencję rosnącą. Gmina Kolbuszowa, pomimo ujemnego przyrostu naturalnego, nie wypadła najgorzej na tle wszystkich jednostek – niższym przyrostem naturalnym wyróżniały się również Gmina Dzikowiec (-1,85) i Polska (-0,91) – wykres 6.

Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

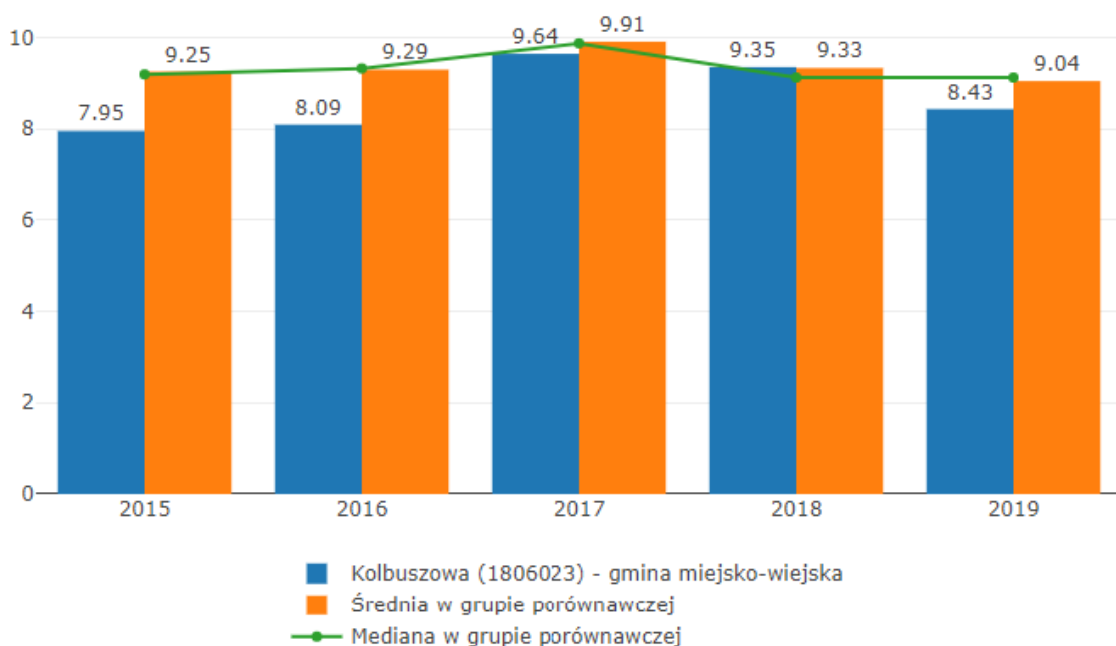
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych komponentów ruchu naturalnego ludności, obok liczby zgonów i przyrostu naturalnego, jest liczba urodzeń. Na wykresie 7 przedstawiono wartości wskaźnika *urodzenia żywe na 1000 ludności* dla Gminy Kolbuszowa i średnią w gminach podobnych w latach 2015–2019. Poniższy wykres wskazuje na niekorzystną sytuację w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do średniej w gminach podobnych w zakresie ilości urodzeń żywych – na przestrzeni lat gmina charakteryzowała się niższym wskaźnikiem urodzeń żywych. Jest to negatywne zjawisko, które w porównaniu z problem starzenia się społeczeństwa wpływa na niski potencjał demograficzny gminy.

Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Kolbuszowa i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.09.2021 r.

Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest też saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze. Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1000 ludności dla Gminy Kolbuszowa wynosiło w 2019 r.: -4,00, co stanowi jedną z najniższych wartości pośród gmin sąsiednich, województwa i Polski, a dodatkowo na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik ten stale ulegał pogorszeniu. Jest to zjawisko bardzo niekorzystne i wiąże się z odpływem mieszkańców (tabela 4).

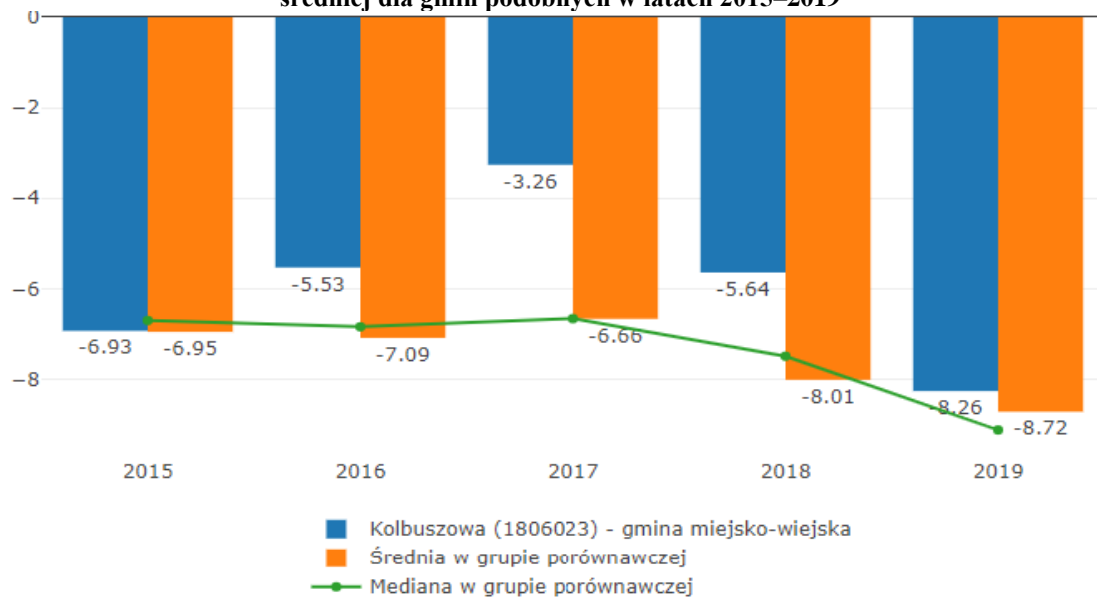
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Saldo migracji ogółem na 1 000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	bd	-3,20	-1,70	-2,80	-4,00
Gmina Cmolas	bd	-0,60	1,60	0,00	-0,60
Gmina Niwiska	bd	2,80	-2,60	1,20	4,60
Gmina Raniszów	bd	-2,80	-2,50	-0,40	-7,50
Gmina Dzikowiec	bd	2,20	-3,80	-0,60	0,90
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	bd	-1,50	-0,10	-0,30	3,70
Miasto i Gmina Głogów Młp.	bd	3,40	7,70	9,30	6,30
Gmina Świlcza	bd	5,80	4,20	1,60	9,90
województwo podkarpackie	bd	-0,77	-0,84	-1,29	-1,39
Polska	bd	0,04	0,04	0,09	0,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotne zarówno w kontekście struktury wieku, rynku pracy, jak i kapitału społecznego, są ruchy migracyjne ludzi młodych. Na wykresie 8 przedstawiono wskaźnik *saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób* w Gminie Kolbuszowa i w gminach podobnych w latach 2015–2019. Jak można zauważyć na poniższym wykresie, saldo dla Gminy Kolbuszowa nie tylko jest ujemne, ale też od 2018 r. charakteryzuje się coraz wyższymi ujemnymi wartościami – niższymi w porównaniu do średniej w grupie porównawczej, jednak różnice te są coraz mniejsze (odpływ ludzi młodych z Gminy Kolbuszowa następuje szybciej niż średnio w grupie porównawczej).

Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.09.2021 r.

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym, który można ocenić za pomocą wskaźników: *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* oraz *liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu 10 000 mieszkańców*. Wskaźniki te przedstawiono w tabelach 5 i 6 – wartości dla Gminy Kolbuszowa nie wyróżniają się na tle innych jednostek pod względem atrakcyjności osadniczej gminy.

Ilość mieszkań na 1000 ludności w Gminie Kolbuszowa w analizowanym okresie wahała się z roku na rok. Najwyższa wartość wskaźnika w gminie była w 2017 r. – wynosiła 5,2 mieszkania na 1000 ludności, jednakże wartość ta zaczęła spadać i w ostatnim analizowanym roku wynosiła 2,8 mieszkania. Jest to niska ilość mieszkań w porównaniu do średniej w województwie (4,3), jak i w Polsce (5,4). W 2019 r. tylko trzy gminy sąsiednie charakteryzowały się niższą wartością tego wskaźnika od Gminy Kolbuszowa: Cmolas (1,8), Raniszów (1,7) i Dzikowiec (1,1). Wskaźnik *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* w Gminie Kolbuszowa w 2019 r. wyniósł 2,4 i był wyższy niż średnia krajowa – tabela 5.

Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Mieszkania na 1 000 ludności					Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	1,9	2,3	5,2	3,5	2,8	1,7	2,2	3,9	2,1	2,4
Gmina Cmolas	2,3	1,7	4,2	2,0	1,8	2,3	1,7	4,1	2,0	1,7
Gmina Niwiska	3,3	3,1	2,1	1,8	3,6	3,3	3,1	2,1	1,8	3,6
Gmina Raniszów	1,1	3,0	2,7	1,1	1,7	1,1	2,8	2,7	1,1	1,7
Gmina Dzikowiec	1,5	1,1	3,8	1,8	1,1	1,5	0,9	3,7	1,8	1,1
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	2,4	1,8	4,6	3,4	3,5	2,4	1,8	2,7	3,1	3,4
Miasto i Gmina Głogów Młp.	4,1	7,1	5,0	7,5	8,4	3,8	6,3	5,0	4,6	5,7
Gmina Świlcza	4,5	4,5	3,6	4,5	3,0	4,5	4,5	3,6	4,5	3,0
województwo podkarpackie	3,6	3,7	3,8	3,7	4,3	2,4	2,3	2,4	2,4	2,5
Polska	3,8	4,3	4,6	4,8	5,4	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców* (tabela 6) dla Gminy Kolbuszowa wzrosła w 2019 r. (36)

w stosunku do wartości z 2018 r. (33), a dodatkowo w 2019 r. była jedną z wyższych wartości w porównaniu do większości jednostek (wartości wyższe tylko w Gminie Głogów Małopolski, Gminie Świlcza oraz w Mieście i Gminie Sędziszów Małopolski).

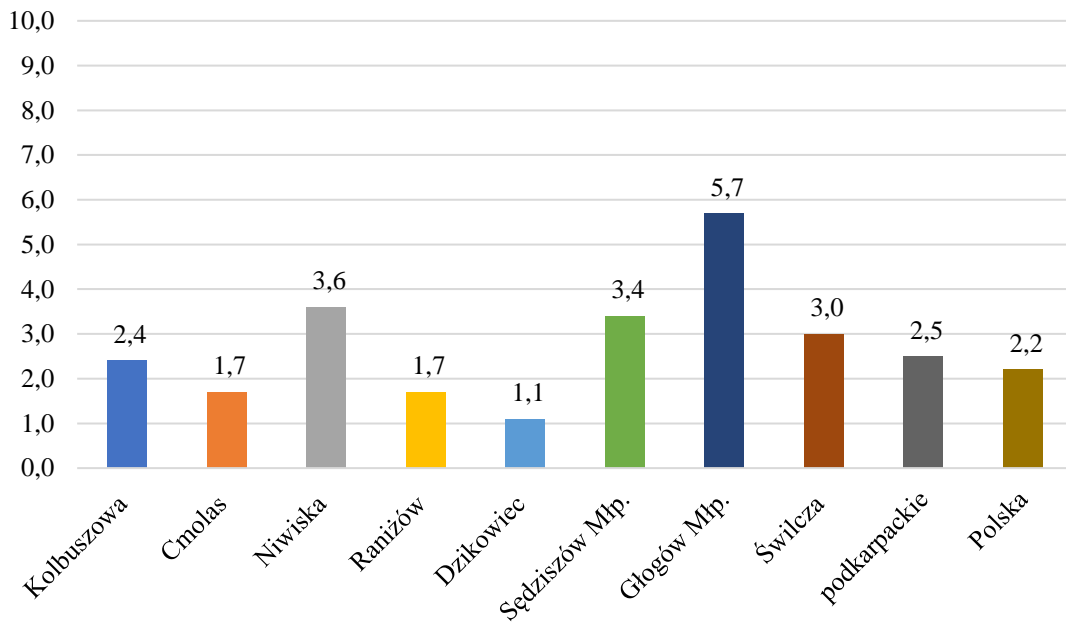
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2018–2020

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców			Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym - budynki jednorodzinne na 10 000 mieszkańców		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Miasto i Gmina Kolbuszowa	33	36	34	32	35	34
Gmina Cmolas	25	22	30	33	32	32
Gmina Niwiska	33	30	40	33	30	40
Gmina Raniszów	30	14	31	30	14	31
Gmina Dzikowiec	26	34	32	26	34	32
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	40	42	48	39	42	45
Miasto i Gmina Głogów Młp.	99	76	98	99	76	98
Gmina Świlcza	62	71	62	62	71	62
województwo podkarpackie	29	32	33	29	32	32
Polska	25	26	28	23	25	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wykresie 9 przedstawiono wartości wskaźnika *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* w 2019 r. dla Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski. Liczba nowych budynków mieszkalnych w Gminie Kolbuszowa w 2019 roku nie była najwyższa wśród porównywanych jednostek, jednak należy zwrócić uwagę, iż wartość 2,4 była wyższa niż średnia krajowa (2,2) i niewiele niższa niż wojewódzka (2,5). Największą wartość przyjęły gminy Głogów Małopolski (5,7) i Niwiska (3,6).

Wykres 9 Liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

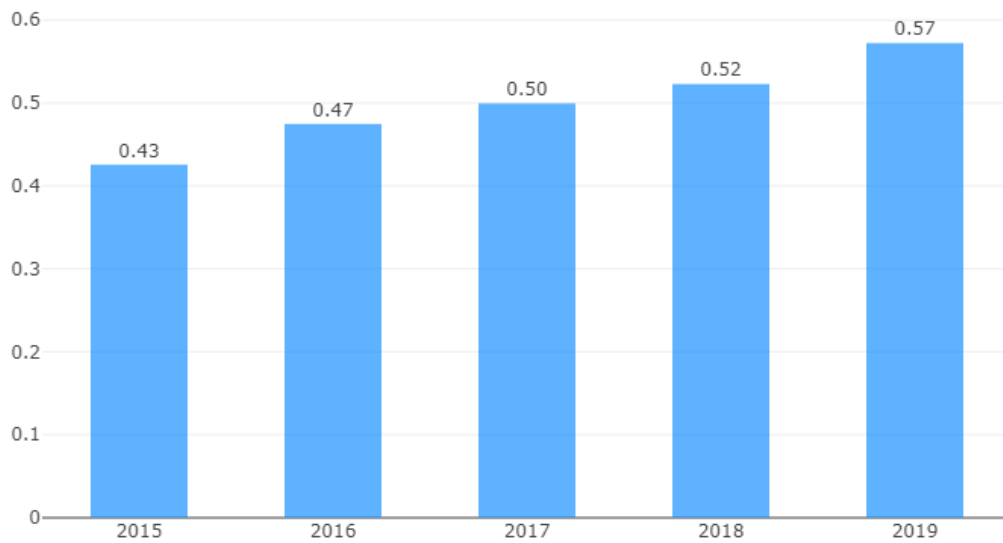
Oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Kolbuszowa wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupę porównawczą stanowi 169 gmin miejsko-wiejskich zaliczanych do gmin o umiarkowanej funkcji rolniczej.

Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Na rysunku 1 przedstawiony został wskaźnik rozwoju gminy w wymiarze społecznym, na który składa się 5 obszarów badawczych:

- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9).

Jak można zauważyć na rysunku 1, wskaźnik rozwoju w sferze społecznej był w analizowanym okresie w Gminie Kolbuszowa na poziomie dodatnim i z roku na rok wartość ta stopniowo wzrastała, co świadczy o korzystnej sytuacji gminy w sferze społecznej na tle gmin z grupy porównawczej.

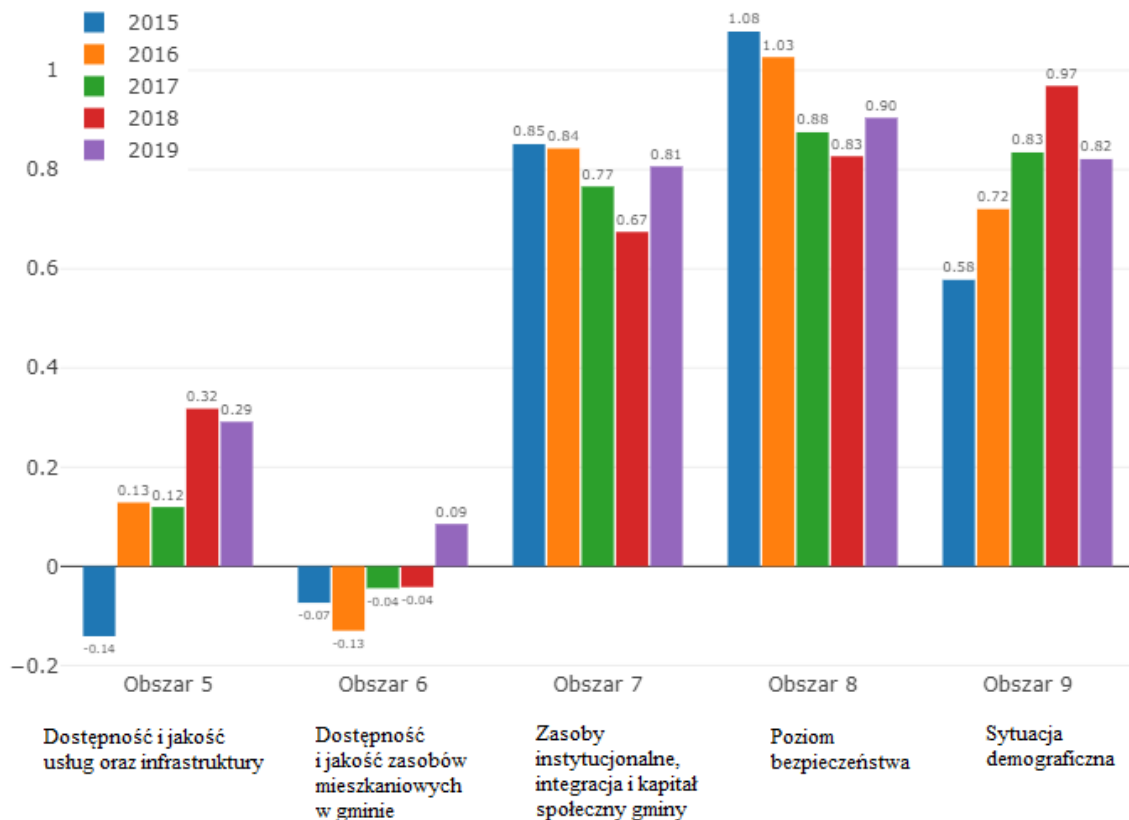
Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Obszary składające się na wymiar społeczny zostały przedstawione na rysunku 2.

Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary 5–9 (wymiar społeczny)

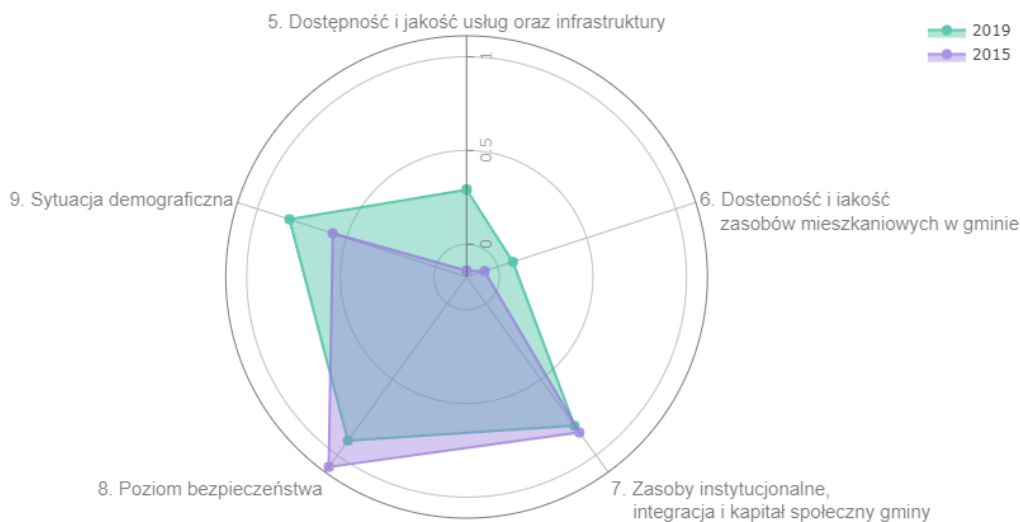
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Jak wynika z rysunku 2, Gmina Kolbuszowa najlepiej wypada w obszarze 8, na który składa się poziom bezpieczeństwa gminy. Z kolei najslabsze wartości gmina osiągała

w obszarze 6, na który składa się dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie, jednak wartość wskaźnika wzrastała na przestrzeni lat i w 2019 roku była dodatnia.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą w stosunku do danej gminy (rysunek 3). Gdy wskaźniki przyjmują wartość dodatnią, oznacza to, iż sytuacja jest lepsza niż w porównywanej grupie, jeśli ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu

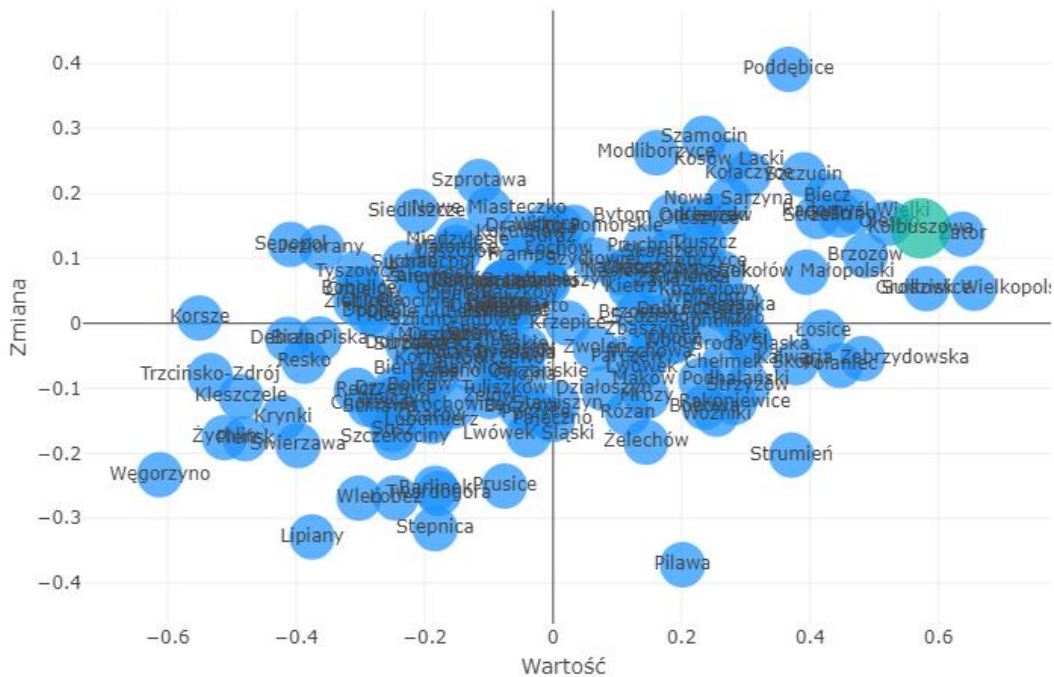

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

W 2019 r. Gmina Kolbuszowa prezentowała się lepiej niż w grupie porównawczej we wszystkich obszarach, jednak warto zwrócić uwagę na pogorszenie sytuacji w analizowanych latach w obszarach: 7 – Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy i 8 – Poziom bezpieczeństwa.

Na rysunku 4 zaprezentowana została pozycja Gminy Kolbuszowa w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, w grupie porównawczej, do której należy Gmina Kolbuszowa, przynależy 169 jednostek samorządowych.

Rysunek 4 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej – wymiar społeczny

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Jak wynika z rysunku 4, Gmina Kolbuszowa w wymiarze społecznym mieści się w I ćwiartce (obie współrzędne są dodatnie), co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej. Reasumując – wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym jest „lepszy” niż w grupie porównawczej i przewaga się zwiększa. Istotne jest też to, że wartość wskaźnika jest jedną z najwyższych w grupie – zaledwie trzy gminy znajdują się „bardziej na prawo” niż Kolbuszowa, co oznacza, że gmina jest jednym z liderów w swojej grupie porównawczej w kontekście rozwoju w sferze społecznej.

4. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą Gminy Kolbuszowa odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze tj. *liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.*

W tabeli 7 przedstawiono wskaźniki gospodarcze w latach 2015–2019 w porównaniu do różnych jednostek terytorialnych. Następnie wybrane wskaźniki zobrazowano na wykresach, przedstawiono między innymi trendy dla poszczególnych wskaźników gospodarczych dla Gminy Kolbuszowa w latach 2015–2019 oraz porównanie wskaźników do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski.

Wartość wskaźnika *podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019 zwiększyła się o 15 i w ostatnim badanym roku wyniosła 134. Wynik ten w porównaniu do gmin sąsiednich (tabela 7) należy do najwyższych, wyższy tylko w Gminie Głogów Małopolski, jest niewiele niższy niż średnia wojewódzka (139), ale dużo niższy od średniej krajowej (196).

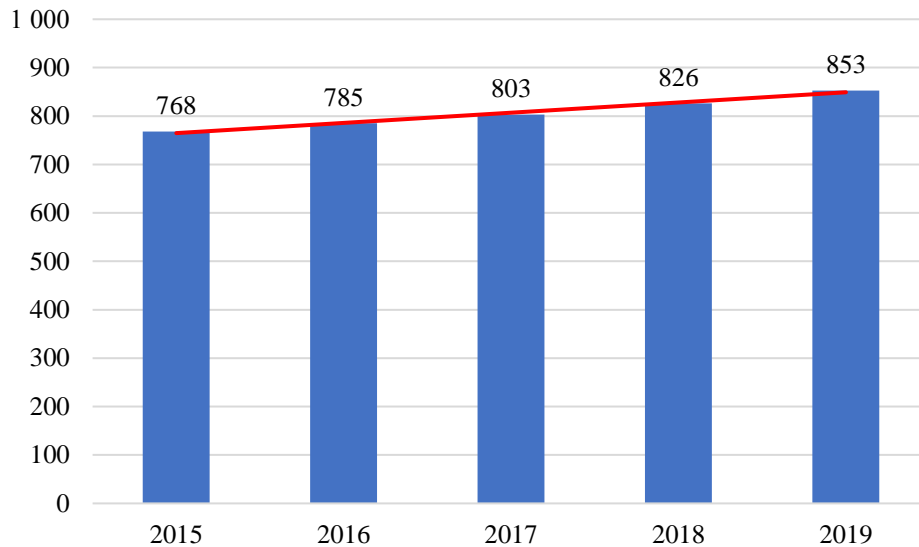
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	768	785	803	826	853	61	69	68	82	63	94	108	106	128	100	119	122	125	129	134	592	597	613	638	657
Gmina Cmolas	442	454	490	506	524	46	54	58	62	57	72	85	91	97	89	70	71	77	79	82	356	358	398	416	428
Gmina Niwiska	516	556	586	598	619	63	61	63	76	53	101	97	99	120	83	83	89	93	95	98	416	452	480	486	507
Gmina Raniszów	476	508	534	558	581	35	52	55	63	53	55	82	86	100	83	75	79	84	88	92	383	414	437	446	462
Gmina Dzikowiec	354	370	387	400	432	34	48	51	49	54	52	73	78	76	83	55	57	60	62	67	266	281	293	302	332
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	644	661	674	692	707	61	67	69	64	61	99	109	112	106	100	105	108	111	114	117	527	535	546	560	572
Miasto i Gmina Głogów Młp.	829	857	896	918	952	80	86	94	85	96	125	135	148	133	153	131	136	142	146	153	622	642	676	692	720
Gmina Świlcza	665	662	680	711	730	58	58	80	72	66	91	91	128	115	106	105	105	110	115	119	540	532	554	580	593
województwo podkarpackie	776	788	803	821	851	67	67	73	77	71	106	107	117	125	116	123	125	129	133	139	576	579	590	610	633
Polska	1 089	1 103	1 121	1 136	1 175	94	91	94	102	99	150	147	154	169	165	174	178	183	188	196	773	772	781	810	837

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

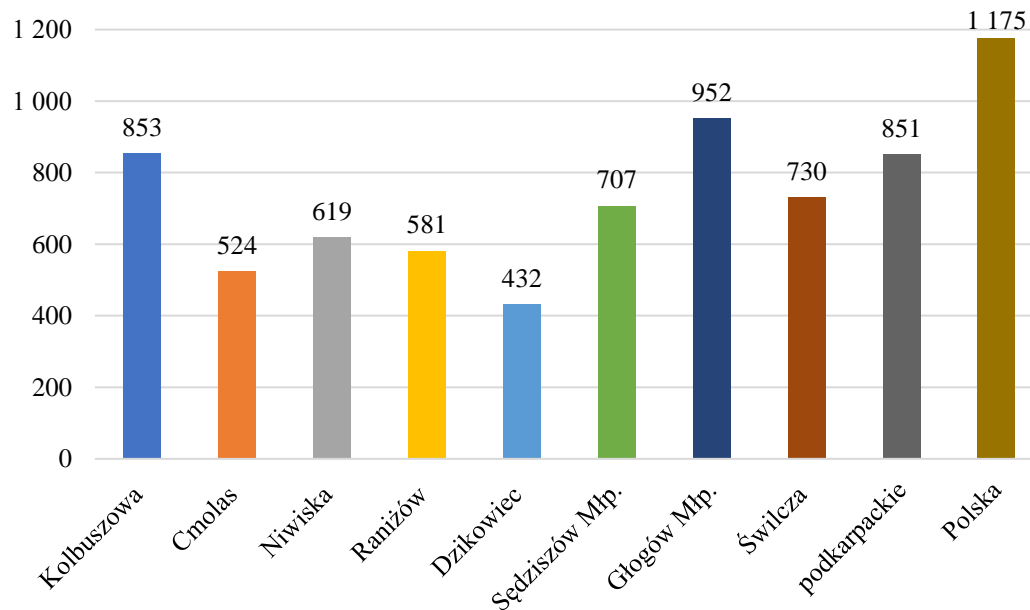
W Gminie Kolbuszowa można zauważyć coroczny wzrost podmiotów wpisanych do rejestru REGON (wykres 10). W porównaniu do gmin sąsiednich w 2019 r. Gmina Kolbuszowa znacznie się wyróżniała – wartość wskaźnika wynosiła 853 i była wyższa niż w większości gmin sąsiednich (wyższa tylko w Gminie Głogów Małopolski – 952), wyższa niż w województwie (851), jednak niższa niż w kraju (1 175) – wykres 11.

Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

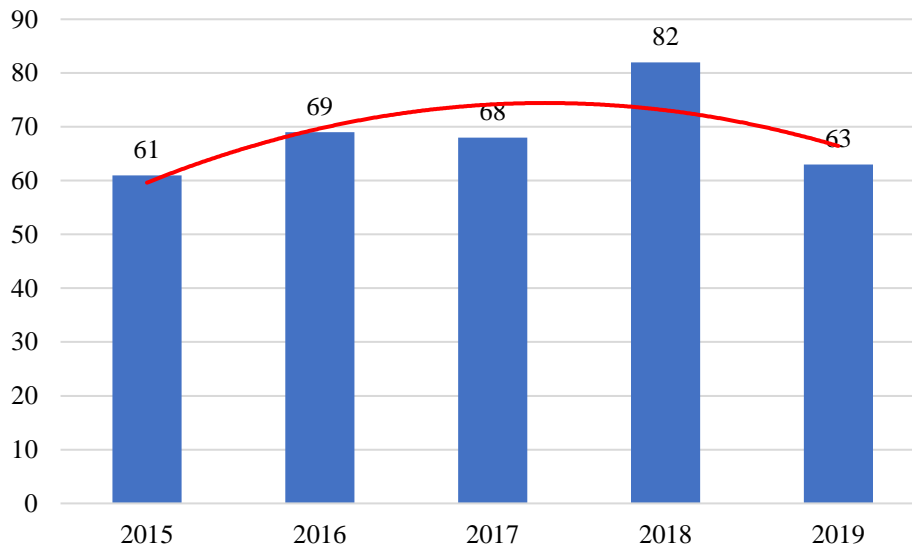
Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

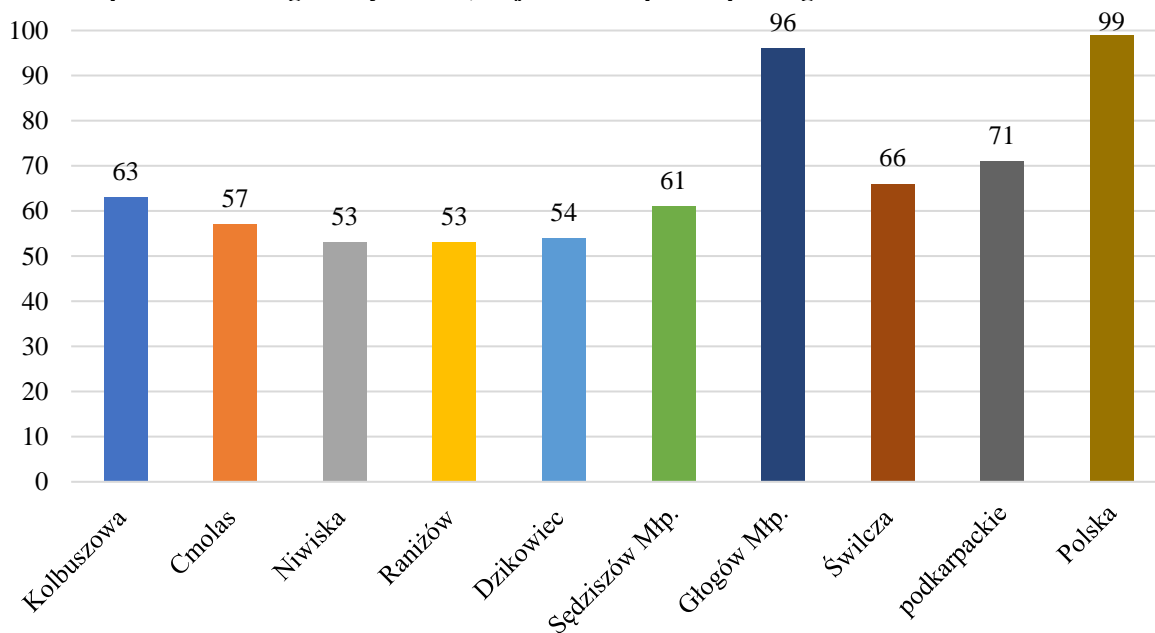
W przypadku wskaźnika *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności*, wartość dla Gminy Kolbuszowa do 2018 r. wzrastała, natomiast w 2019 r. nastąpił gwałtowny spadek (wykres 12). Wskaźnik ten w 2019 r. dla Gminy Kolbuszowa (63) był niższy niż średnia w kraju (91) i województwie podkarpackim (71), ale jednocześnie wyższy w porównaniu do większości gmin sąsiednich (wykres 13).

Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

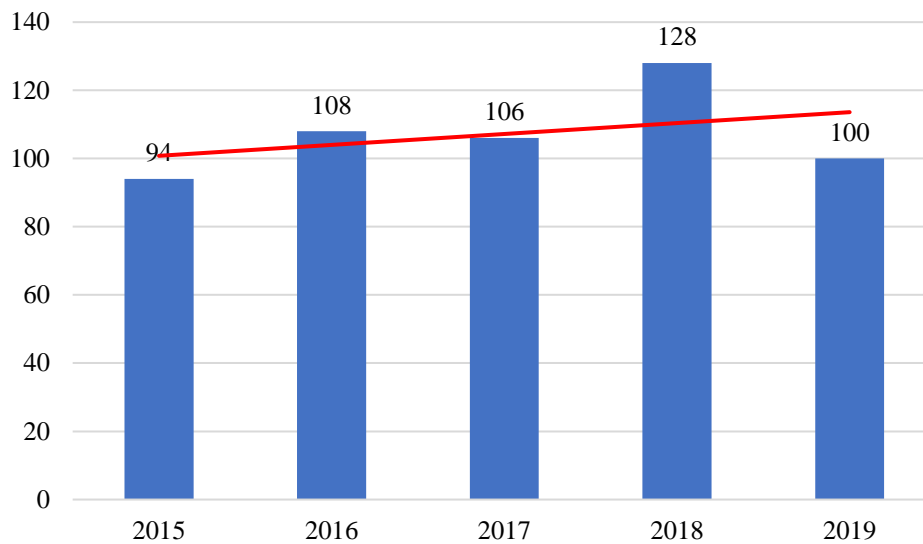
Wykres 13 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

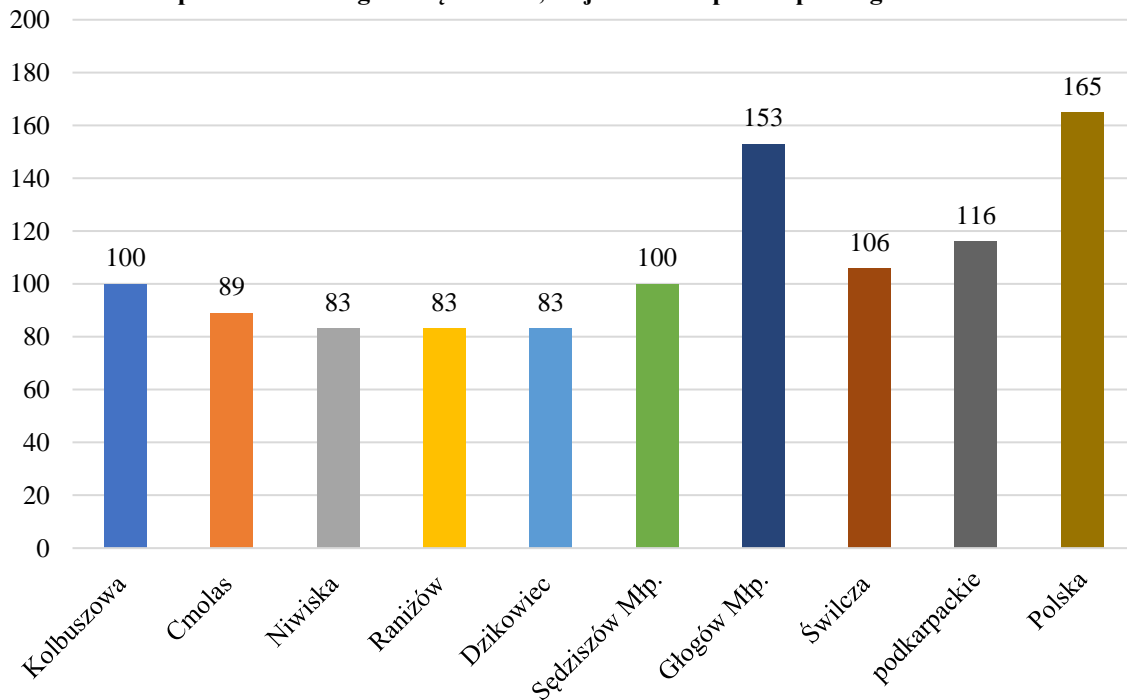
Wskaźnik *podmioty nowo zarejestrowane na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w 2019 roku wynosił dla Gminy Kolbuszowa 100 (wykres 14). W porównaniu ze średnią wojewódzką (116) i krajową (165), diagnozowana gmina posiadała najniższy wskaźnik, jednak na tle gmin sąsiednich jest to jedna z najwyższych wartości (wykres 15).

Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

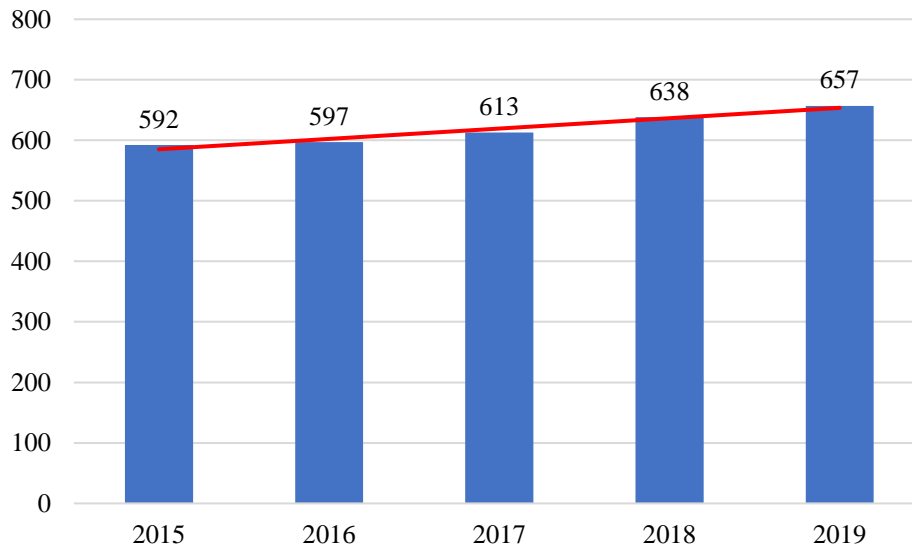
Wykres 15 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

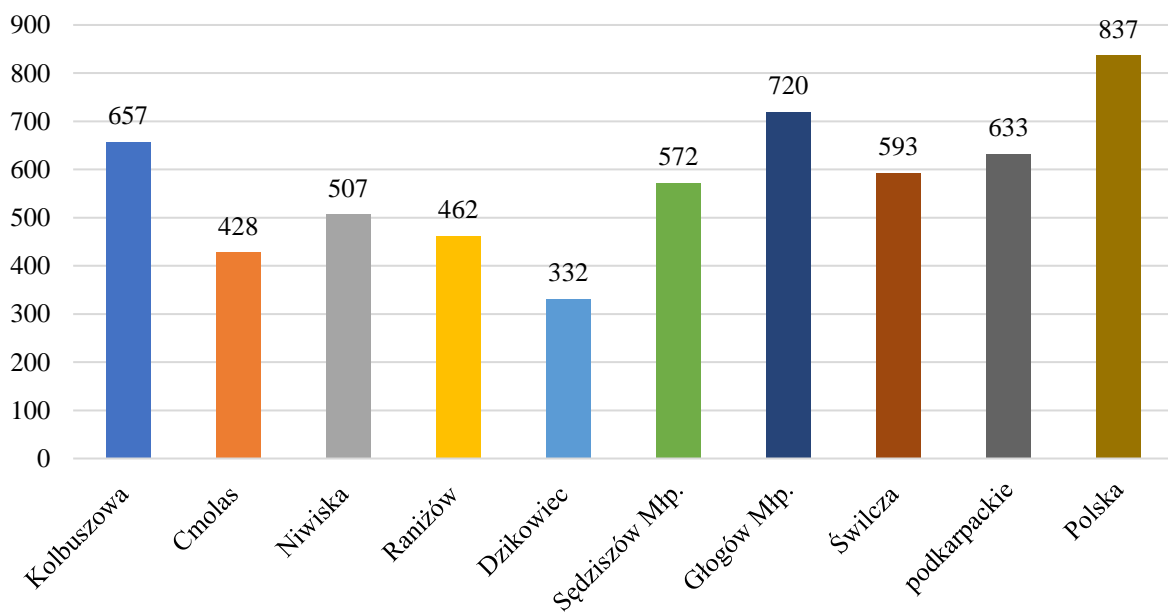
Wskaźnik *osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* na przestrzeni lat 2015–2019 systematycznie wzrastał i w ostatnim badanym roku wyniósł 657 (wykres 16). Wartość ta jest jedną z najwyższych w stosunku do porównywanych jednostek – wyższy wskaźnik zanotowano jedynie dla Gminy Głogów Młp. i średnio w kraju (wykres 17).

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

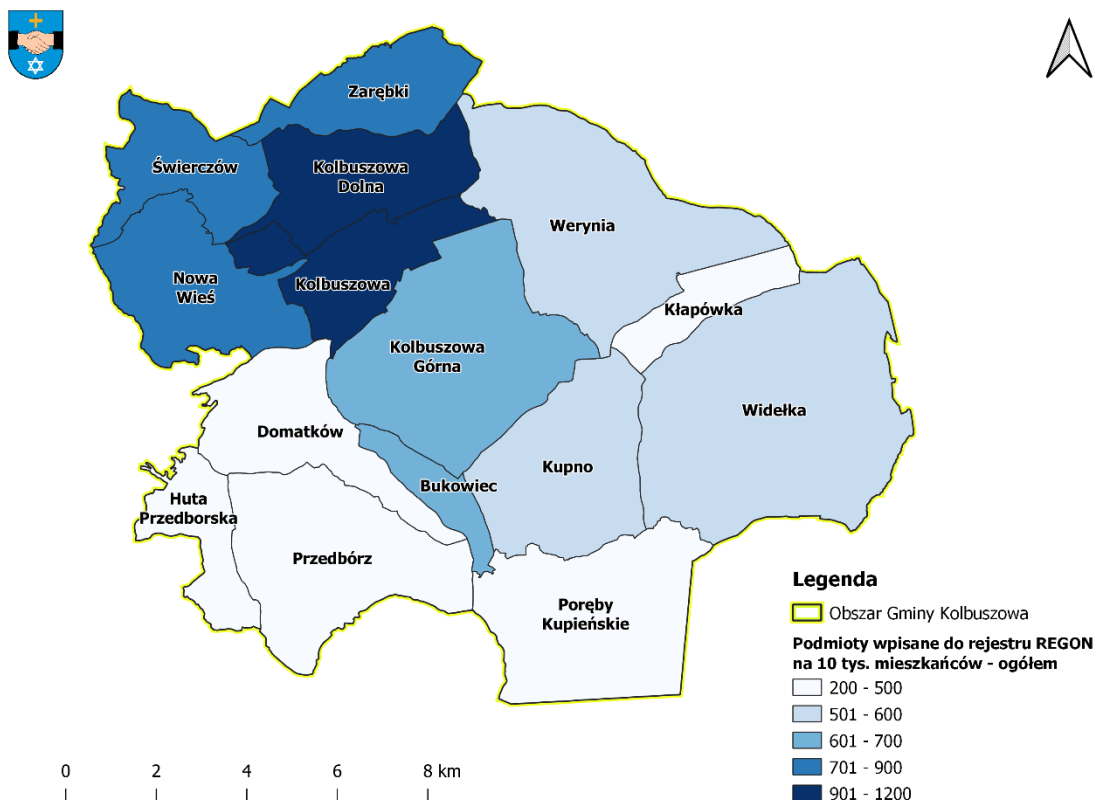
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

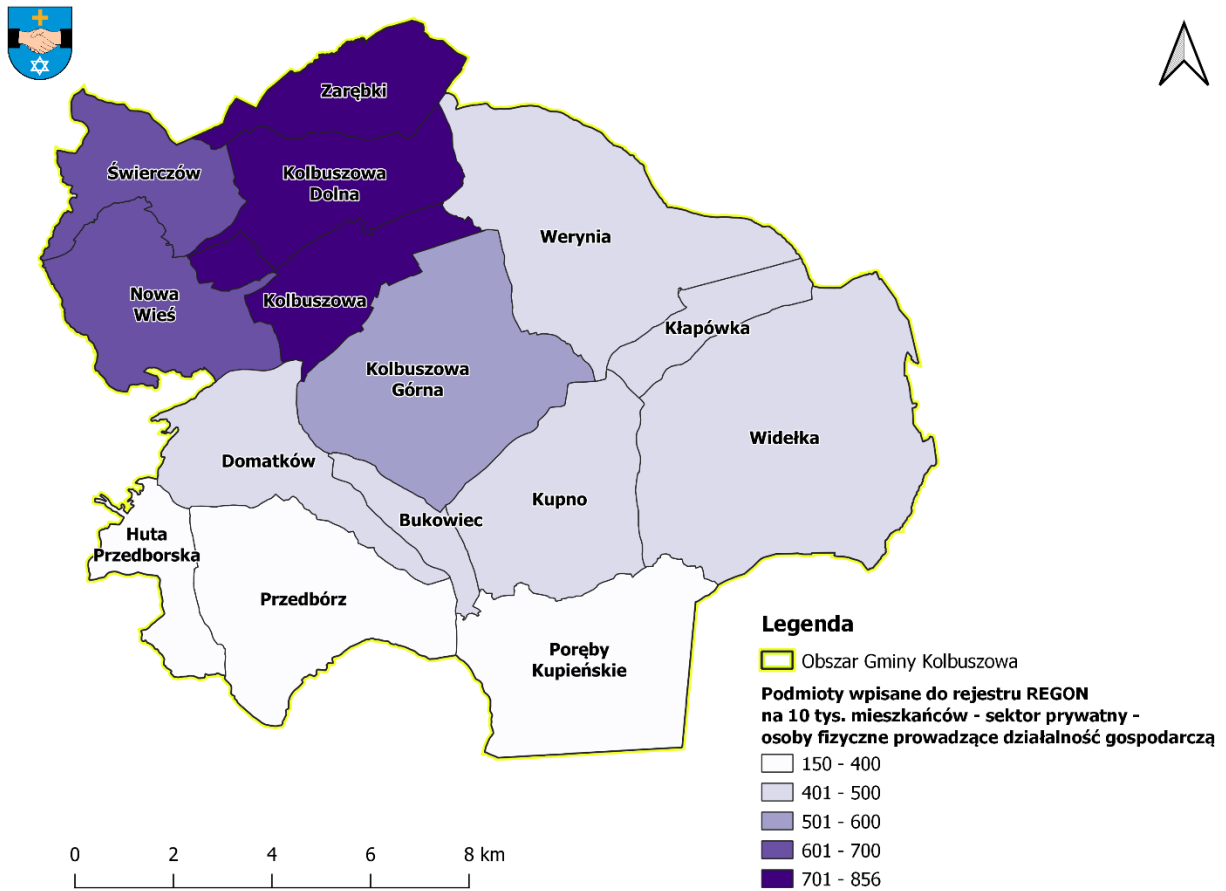
Na mapach 6–9 przedstawiono wartość wskaźników w 2019 r: *podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* ogółem i w sektorze prywatnym oraz *podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* ogółem i w sektorze prywatnym w poszczególnych miejscowościach statystycznych (sołectwach). Natężenie wskaźnika odzwierciedlone zostało na kartogramach, im większa intensywność zjawiska tym ciemniejszy kolor. Wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, tak aby móc je porównać do wartości ogółem dla Gminy Kolbuszowa, województwa podkarpackiego i Polski. Na podstawie poniższych map można stwierdzić, że najczęściej największe skupiska podmiotów wpisanych do rejestru REGON zlokalizowane są w sołectwach z największą liczbą ludności i są one najbardziej rozwinięte gospodarczo.

Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019

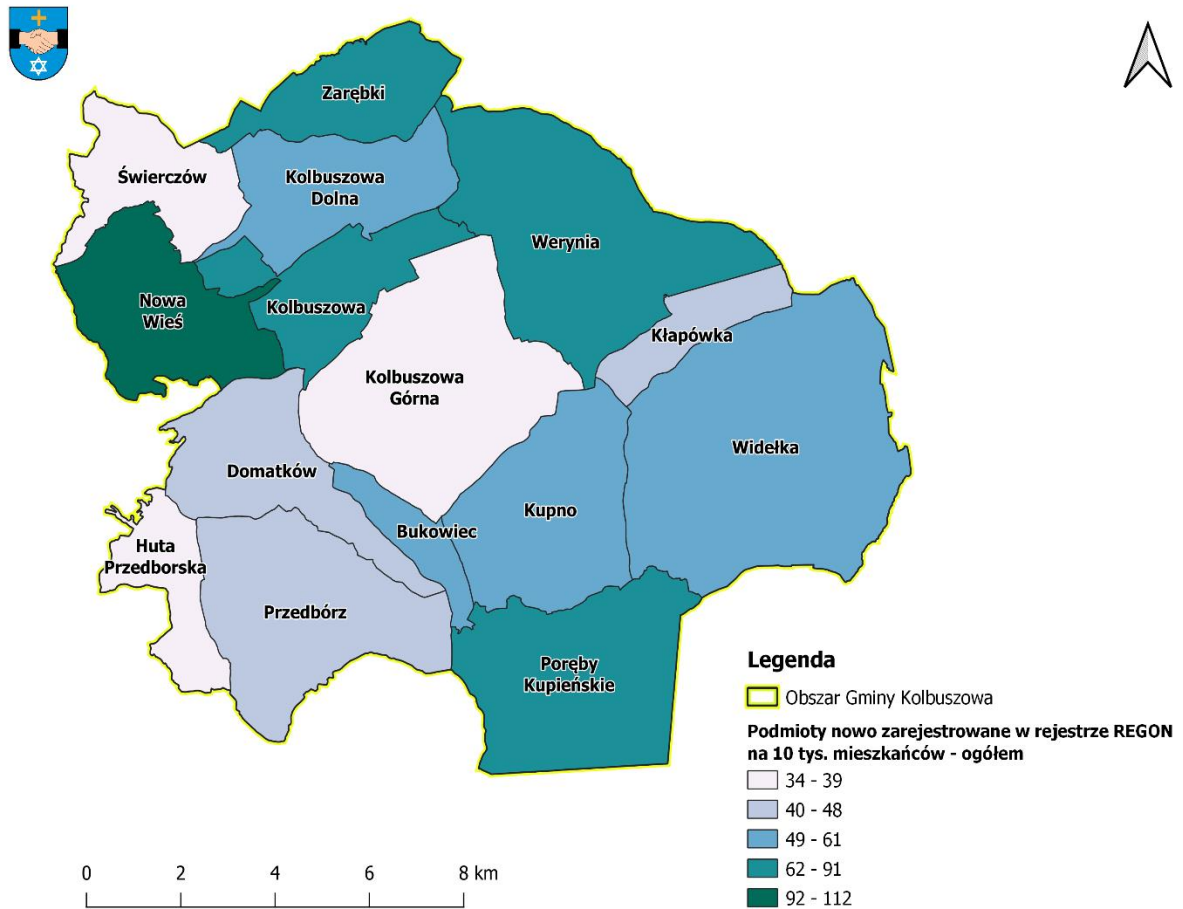
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej

Mapa 7 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019

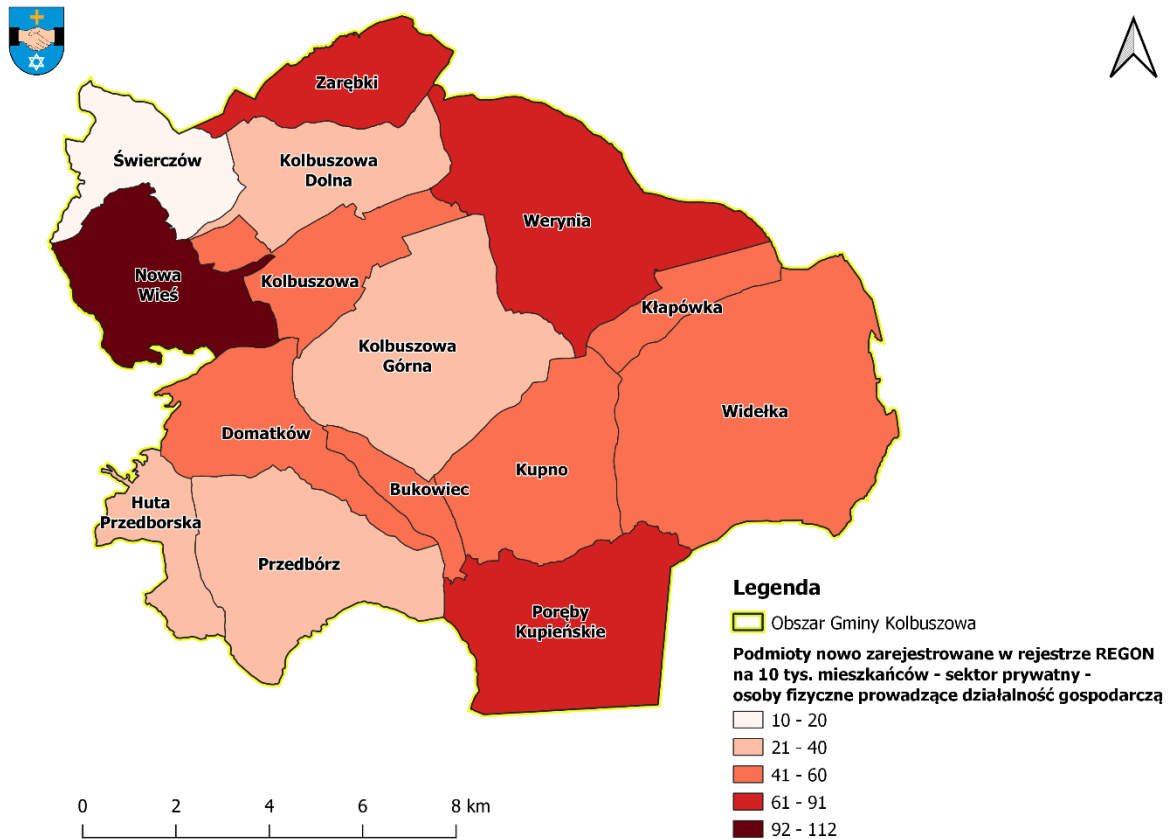
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej

Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej

Mapa 9 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej

Poza zarejestrowanymi i nowo rejestrowanymi podmiotami, warto zwrócić uwagę na wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON*. Należy zauważyć ciągły spadek wartości tego wskaźnika na przestrzeni lat 2015–2019 w diagnozowanej gminie oraz fakt, że od 2016 r. wskaźnik ten każdorazowo był niższy niż średnio w kraju, województwie i większości gmin sąsiednich (tabela 8).

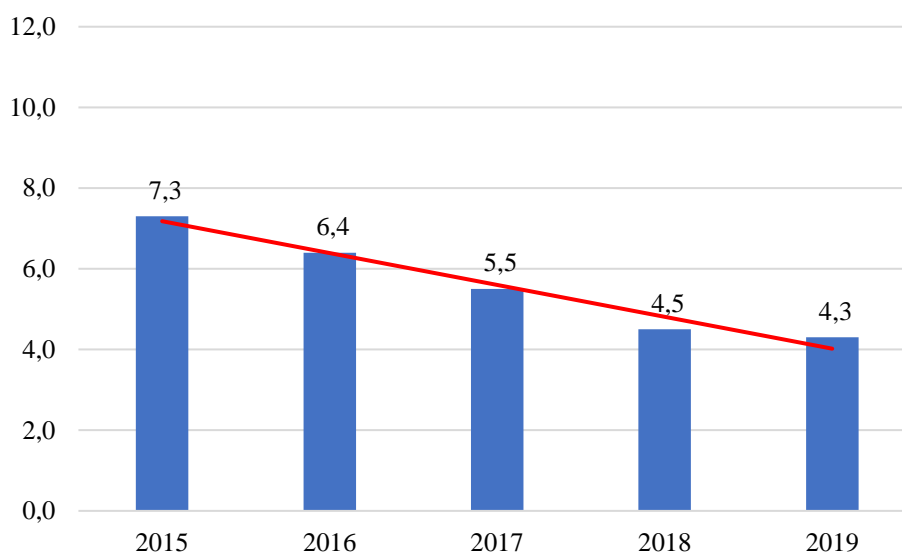
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	7,5	6,5	6,4	6,7	4,2
Gmina Cmolas	6,1	8,7	5,8	8,5	7,1
Gmina Niwiska	9,3	3,9	4,5	9,7	4,5
Gmina Raniszów	6,5	4,7	5,3	6,6	3,9
Gmina Dzikowiec	9,1	7,9	7,5	7,3	5,0
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	6,0	7,4	7,6	5,6	4,7
Miasto i Gmina Głogów Młp.	5,7	7,4	5,6	5,6	3,6
Gmina Świlecza	7,9	8,4	7,6	6,3	5,2
województwo podkarpackie	6,8	6,8	7,0	7,0	4,6
Polska	7,0	6,9	6,7	7,6	5,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

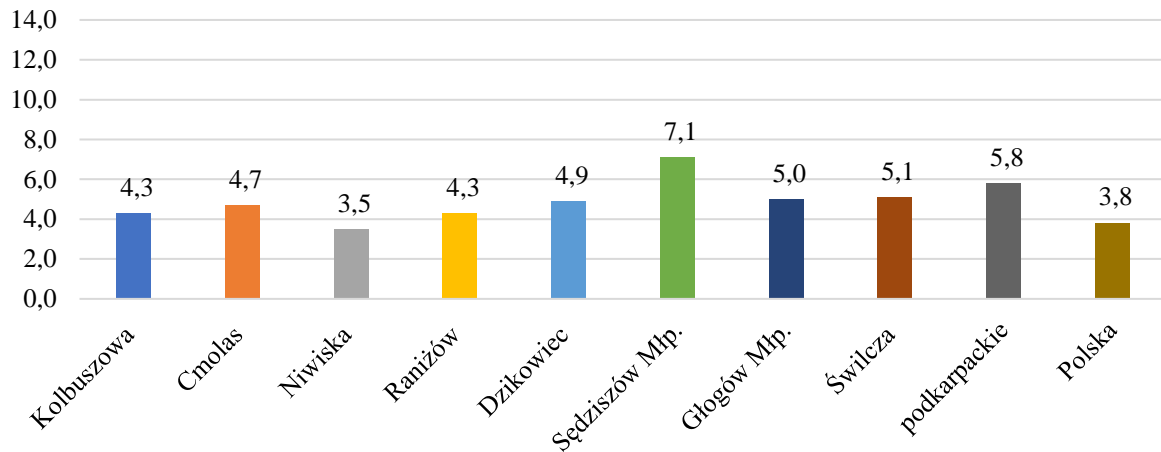
Poza wskaźnikami gospodarczymi, o lokalnym rozwoju gospodarczym świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z takich wskaźników jest udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który w Gminie Kolbuszowa z roku na roku maleje (wykres 18), a w 2019 roku stanowił jedną z najniższych wartości (4,3) wśród analizowanych jednostek (wykres 19) – taka sama wartość wskaźnika dla Gminy Raniszów (4,3), a niższa w Gminie Niwiska (3,5) i średnio w Polsce (3,8).

Wykres 18 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

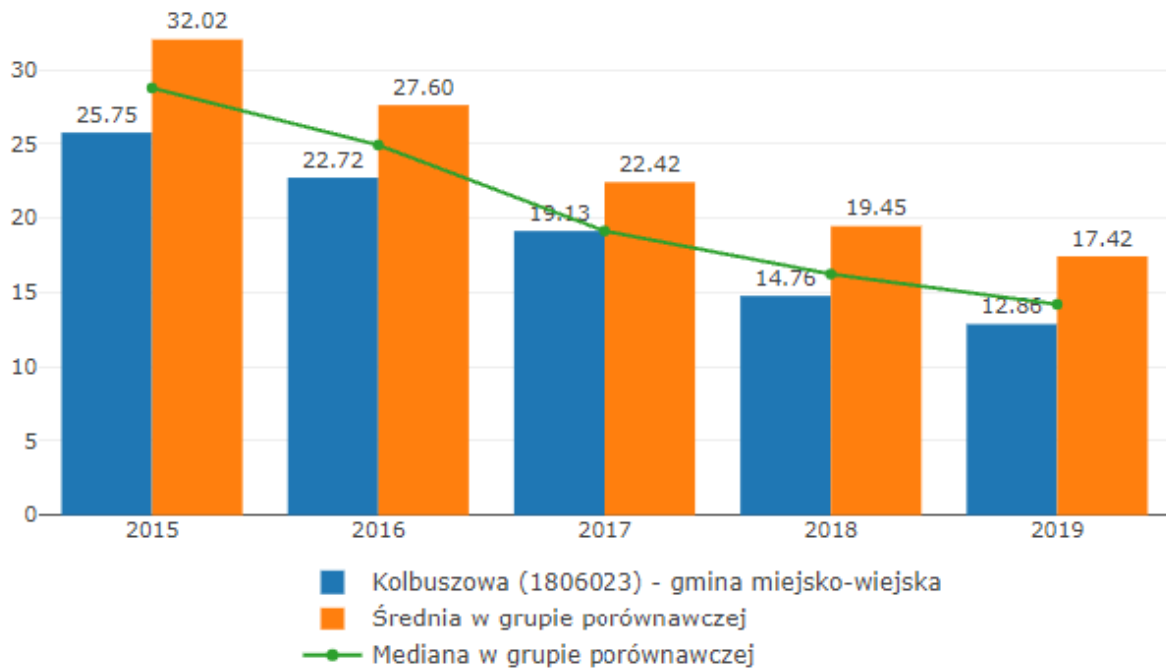
Wykres 19 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Również zjawisko długotrwałego bezrobocia w Gminie Kolbuszowa w analizowanym okresie malało, a dodatkowo corocznie liczba długotrwanie bezrobotnych była niższa niż średnia dla gmin podobnych (wykres 20). Spadek tego wskaźnika obrazuje korzystną zmianę relacji liczby osób pracujących do liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotni.

Wykres 20 Liczba długotrwanie bezrobotnych zarejestrowanych na 1 000 mieszkańców w Gminie Kolbuszowa i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019

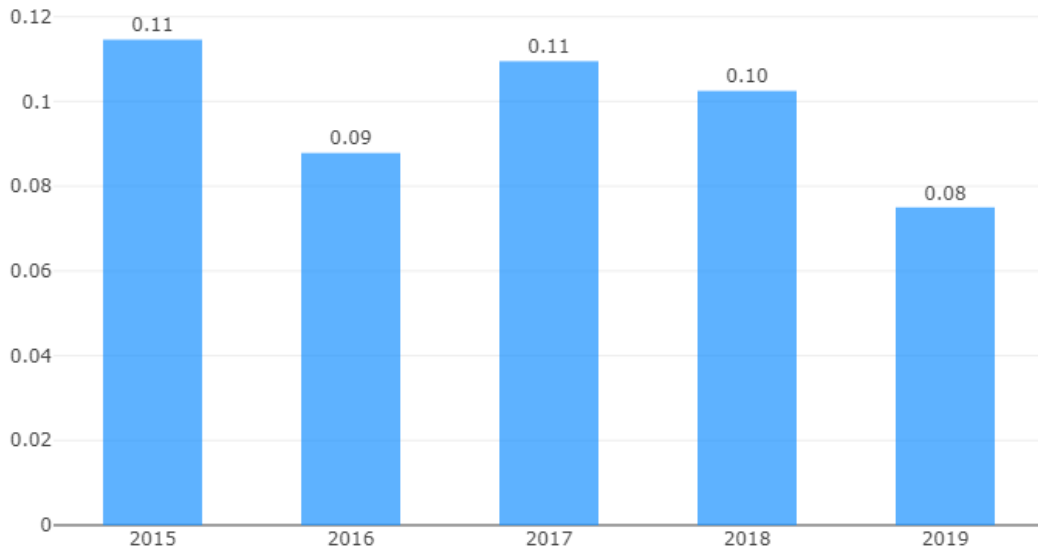

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 05.10.2021 r.

Oprócz wymiaru społecznego opisanego w poprzednim rozdziale, w ramach MRL oceniany jest także wymiar gospodarczy.

Jak wynika z ukazanych niżej wykresów słupkowych, wskaźnik ten na przestrzeni lat był na podobnym poziomie i nieznacznie się zmniejszył, jednak istotne jest to, że stale osiągał wartości dodatnie.

Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

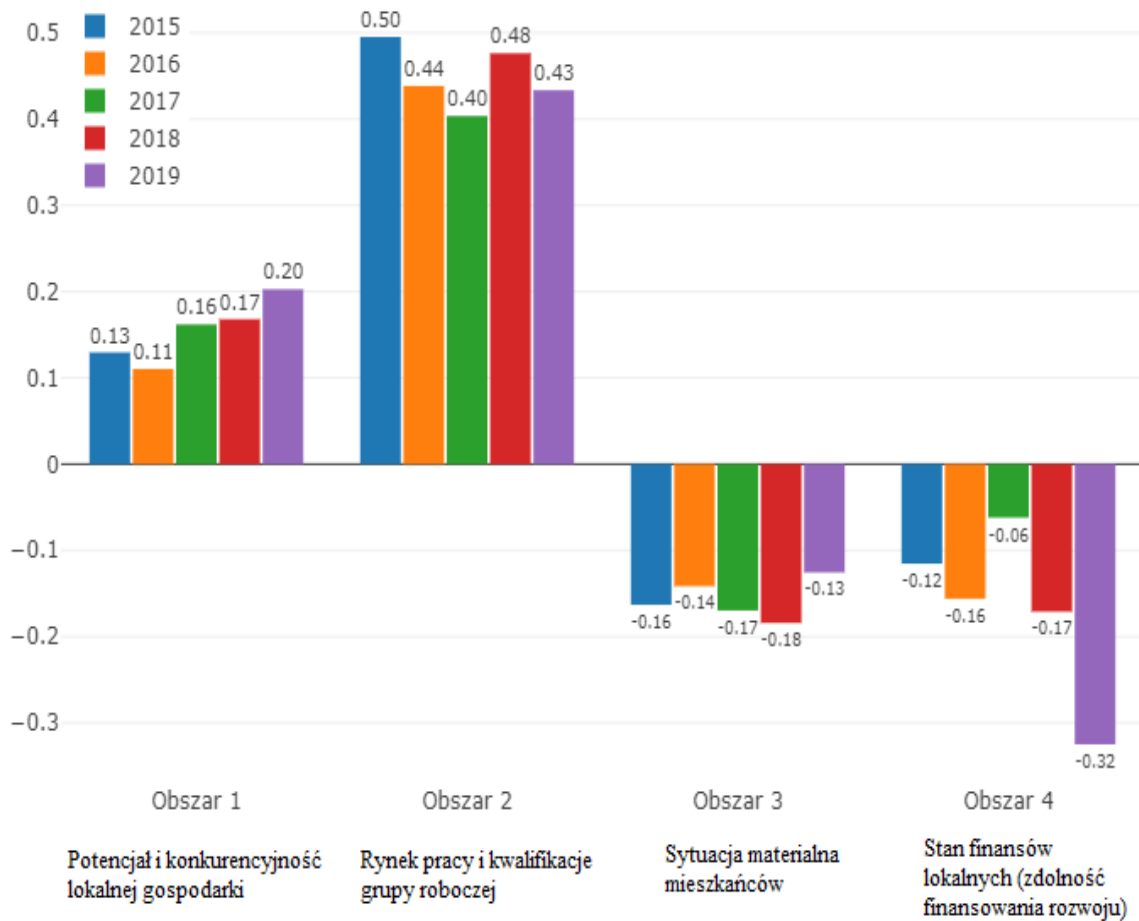
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Na wymiar gospodarczy składają się 4 obszary:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);

Wartości wskaźnika w latach 2015–2019 w poszczególnych obszarach przedstawiono na rysunku 6. Gmina Kolbuszowa najlepiej wypadła w obszarze 2 (dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy, dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, jakość kształcenia zawodowego, skala bezrobocia). Najgorszą sytuację można zaobserwować w obszarze 4 (stan finansów lokalnych), gdzie z roku na rok widoczny jest spadek wartości wskaźnika, a dodatkowo wartości te są ujemne.

Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju gospodarczego w latach 2015–2019 w Gminie Kolbuszowa

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Kolejnym zobrazowaniem rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Kolbuszowa, zarówno w 2015 roku, jak i 2019 roku, sytuacja była gorsza niż w porównywanej grupie w obszarach: 3 – Sytuacja materialna mieszkańców oraz 4 – Stan finansów lokalnych. Sytuację „lepszą” niż w grupie porównawczej opisują wskaźniki 1 i 2. Na wykresie widać, że sytuacja pogorszyła się znacznie w obszarze 4, warto też zwrócić uwagę, że w analizowanym okresie sytuacja minimalnie się pogorszyła w obszarze 2 – rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej.

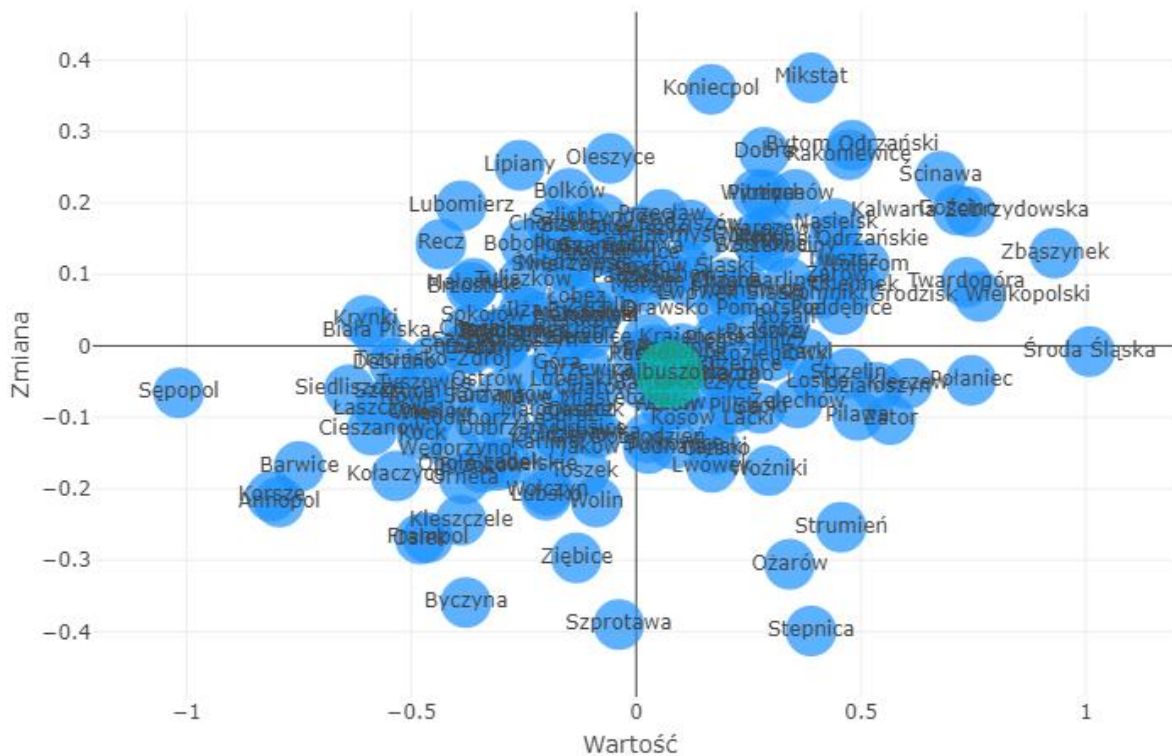
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kolbuszowa

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Na rysunku 8 zaprezentowana została pozycja Gminy Kolbuszowa w odniesieniu do gmin ze swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, gmina należy do grupy porównawczej *I3 Gminy miejsko-wiejskie o umiarkowanej funkcji rolniczej*. Pozycja opisywanej gminy znajduje się w ćwiartce III, oznacza to sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej, jednak następuje pogorszenie sytuacji względem sytuacji w grupie porównawczej. Reasumując, wskaźnik jest „lepszy” niż w grupie porównawczej, lecz przewaga się zmniejsza.

Rysunek 8 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

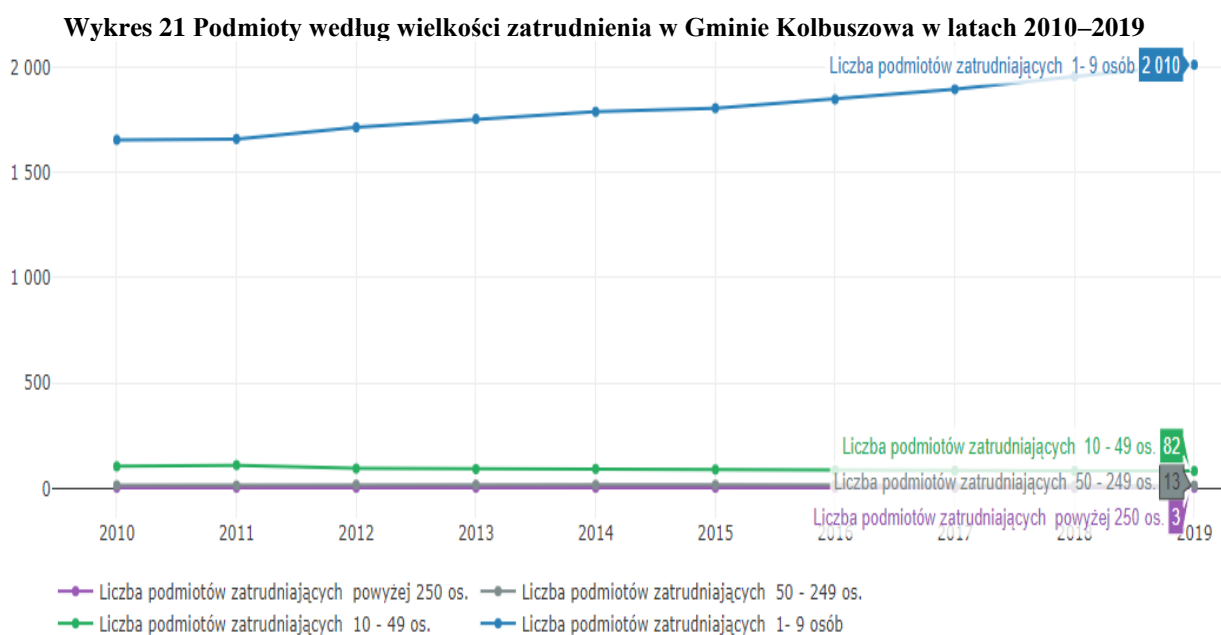
Ważnym aspektem rozwoju gospodarczego gminy jest możliwość zakładania działalności gospodarczych na terenach inwestycyjnych, dzięki którym warunki prowadzenia działalności przez przedsiębiorców stają się korzystniejsze niż w innej lokalizacji, a tym samym zachęcają do lokowania swoich działalności na obszarze danej gminy. Gmina Kolbuszowa posiada tereny inwestycyjne o łącznej powierzchni 20,4053 ha przy ul. św. Brata Alberta oraz ul. Sokołowskiej w Kolbuszowej. W gminie zlokalizowana jest Kolbuszowska Podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO – Park Mielec, obejmująca trzy działki o łącznej powierzchni 7,9944 ha. Dwie działki są własnością Gminy Kolbuszowa, jedna powiatu kolbuszowskiego. Grunty zlokalizowane są w północno-wschodniej części Kolbuszowej, po wschodniej stronie trakcji PKP, w rejonie ulic Sokołowskiej, Żytniej i Leśnej, w sąsiedztwie istniejącej zabudowy przemysłowo-usługowej.

Sytuację gospodarczą w niniejszej gminie odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze wymienione i opisane powyżej w Diagnozie. Według danych GUS dotyczących podmiotów według sekcji i działów PKD 2007, w Gminie Kolbuszowa największą liczbę miejsc pracy w 2019 r. stanowiła „sekcja G” (488) odnosząca się do handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych. Na drugim miejscu była „sekcja F” (353) odnosząca się do budownictwa, a co za tym idzie – robót budowlanych związanych ze wznoszeniem

budynków. Wartości w „sekcji F” z roku na rok wzrastają, natomiast w „sekcji G” odnotowano spadek wartości.

Poza przeważającymi rodzajami prowadzonych działalności wg sekcji PKD, istotne jest również rozróżnienie podmiotów wg wielkości zatrudnienia. W Gminie Kolbuszowa zdecydowanie przeważają podmioty małe, zatrudniające od 1 do 9 pracowników (w 2019 r. 95,35% podmiotów). Na drugim miejscu są podmioty zatrudniające 10–49 pracowników (w 2019 r. 3,9% podmiotów). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono na wykresie 21.

W Gminie Kolbuszowa występują 3 duże przedsiębiorstwa i 13 zatrudniających od 50 do 249 osób. Zlokalizowane są tutaj m.in. przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją części dla przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego, dostawą wyrobów i usług dla klientów z branży lotniczej oraz przemysłu zaawansowanych technologii (firmy Admill Sp. z o.o. i Fin Sp. z o.o.), a także przedsiębiorstwa działające w przemyśle tworzyw sztucznych, przemyśle motorniczym, meblarskim, materiałów budowlanych i innych.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

5. Środowisko naturalne i infrastruktura

Środowisko naturalne inaczej nazywane także środowiskiem przyrodniczym to całość powiązanych ze sobą elementów otoczenia organizmów (abiotyczne i biotyczne)⁴. Charakterystyczną cechą środowiska naturalnego jest jego równowaga. O środowisku naturalnym możemy więc mówić wtedy, gdy dany zbiór czynników środowiskowych pozostaje w stanie równowagi biologicznej. Środowisko przyrodnicze to twór natury, w mniejszym lub większym stopniu przekształcony jednak przez działalność człowieka⁵.

Ochrona środowiska naturalnego polega między innymi na racjonalnym gospodarowaniu elementami i zasobami przyrody. Poza tym jej głównym założeniem jest zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz sukcesywne usuwanie tych już powstałych. Dokonuje się tego m.in. poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nadawanie szczególnie wartościowym terenom statusu parków i rezerwatów czy segregowanie odpadów i recykling w celu ponownego wykorzystania surowców. Narzędziem w walce o lepszy stan środowiska naturalnego jest także poszerzanie świadomości zachodzących procesów i wpajanie dobrych nawyków oraz postaw proekologicznych⁶.

Na obszarze Gminy Kolbuszowa zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- 2 obszary chronionego krajobrazu: Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowski OChK i Sokołowsko-Wilczowolski OChK;
- Rezerwat Przyrody Zabłocie;
- Obszar Natura 2000 Puszcza Sandomierska;
- 9 pomników przyrody;
- 3 użytki ekologiczne.

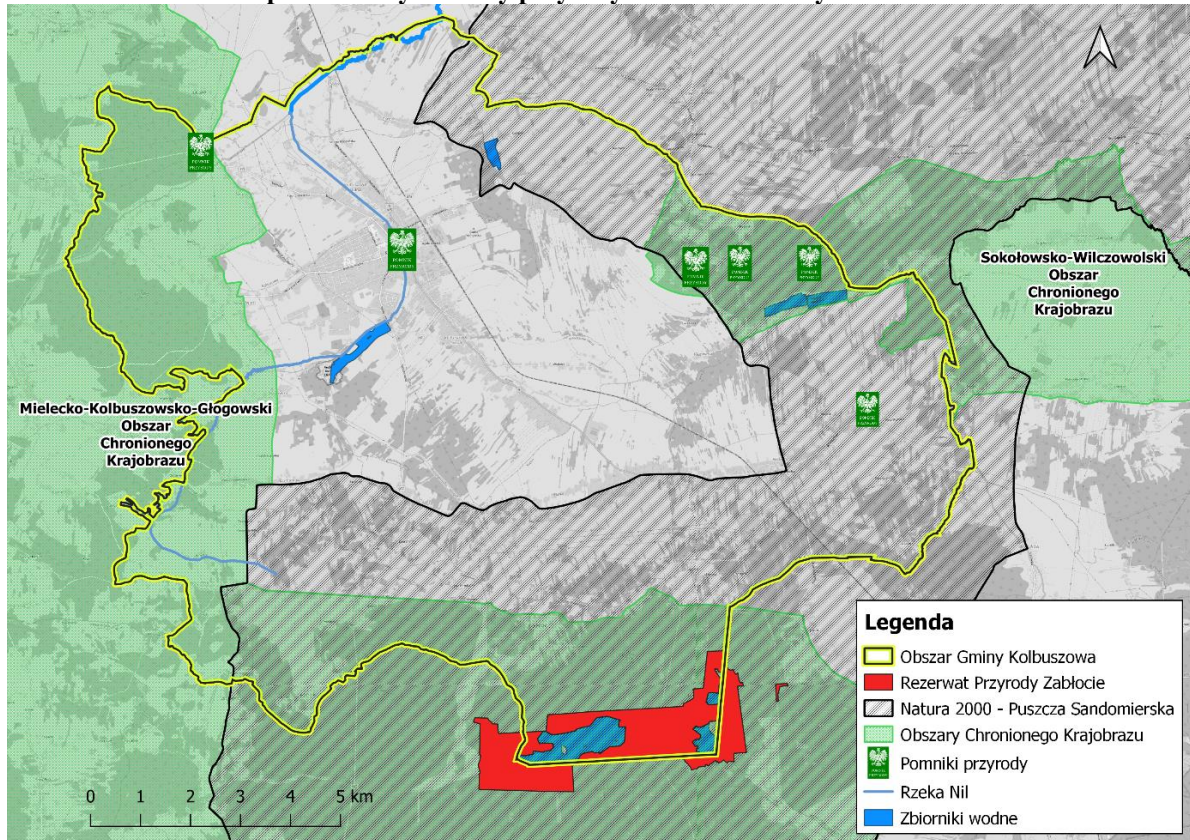
Mapa 10 stanowi graficzne zobrazowanie form ochrony przyrody na terenie Gminy Kolbuszowa.

⁴ Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl, inf. z dnia 30.06.2021 r.

⁵ Portal Ekologia.pl, ekologia.pl/wiedza/slowniki/leksykon-ekologii-i-ochrony-srodowiska/srodowisko-naturalne, inf. z dnia 30.06.2021 r.

⁶ jw.

Mapa 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kolbuszowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Formy ochrony przyrody w Gminie Kolbuszowa stanowią 32,2% jej powierzchni. W tabeli 9 przedstawione zostały obszary prawnie chronione w ujęciu % w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski.

Obszar Gminy Kolbuszowa jest w niewielkim stopniu zalesiony (23,7%), z czego większość (16,8%) stanowią grunty leśne publiczne. W tabeli 10 udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem porównany został do sąsiednich gmin, województwa podkarpackiego oraz Polski. Najwyższa lesistość wśród gmin sąsiednich jest w Gminie Niwiska.

Tabela 9 Udział % obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem na obszarze Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.

Jednostka terytorialna	Obszary prawnie chronione - udział procentowy						
	ogółem	parki narodowe	rezerwaty przyrody	parki krajobrazowe	obszary chronionego krajobrazu	użytki ekologiczne	zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
Miasto i Gmina Kolbuszowa	32,2	0,0	1,6	0,0	32,2	0,8	0,0
Gmina Cmolas	76,1	0,0	0,0	0,0	76,1	0,0	0,0
Gmina Niwiska	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Gmina Raniszów	50,5	0,0	0,0	0,0	50,5	0,0	0,0
Gmina Dzikowiec	66,4	0,0	0,0	0,0	66,4	0,4	0,0
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	51,7	0,0	0,7	0,0	51,7	0,0	0,0
Gmina Głogów Młp.	29,6	0,0	2,2	0,0	27,9	0,0	0,0
Gmina Świlcza	28,5	0,0	0,7	0,0	28,4	0,1	0,0
województwo podkarpackie	44,9	2,6	0,6	15,9	26,3	0,1	0,0
Polska	32,3	1,0	0,5	8,3	22,5	0,2	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.

Jednostka terytorialna	Grunty leśne - udział procentowy		
	ogółem	publiczne	prywatne
Miasto i Gmina Kolbuszowa	23,7	16,8	6,9
Gmina Cmolas	46,7	32,1	14,7
Gmina Niwiska	47,1	35,5	11,7
Gmina Raniszów	21,6	8,7	12,8
Gmina Dzikowiec	40,9	30,8	10,1
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	28,4	16,4	12,0
Miasto i Gmina Głogów Młp.	36,3	30,4	5,9
Gmina Świlcza	21,5	20,9	0,6
województwo podkarpackie	38,8	32,0	6,8
Polska	30,3	24,5	5,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Środowisko przyrodnicze to inaczej środowisko naturalne, częściowo zmienione przez człowieka. W związku z tym istotne jest spojrzenie na strukturę gruntów i sposób ich wykorzystania. Z danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej wynika, iż

powierzchnia użytków rolnych (w tym grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe) w Gminie Kolbuszowa wynosi 9 109,99 ha.

Kolbuszowa leży w nieckowatej dolinie centralnej części wysoczyzny zwanej Płaskowyżem Kolbuszowskim, z którego odśrodkowo wypływają dopływy trzech większych rzek: Łęgu, Wisłoki i Wisłoka.

Jest to teren płaski, lekko pofałdowany, z niewielkimi wzniesieniami. Płaskowyż zbudowany jest z utworów miocénskich przykrytych osadami epoki lodowcowej. Dolinę wypełniają kompleksy płaszczyzn i wydm, między którymi zalegają moczary, torfowiska oraz łąki. Z bogactw naturalnych spotyka się tu glinę, piaski, niewielkie ilości żwiru, a także torf i rudę darniową. W pasie pagórkowatych wierzchołków występują gleby bielicowe wytworzone z glin zwałowych III i IV klasy, natomiast na obszarach położonych niżej, wyścielonych piaskami luźnymi, gleby bielicowe wytworzone z piasków słabo-gliniastych – użytkowane jako gleby uprawowe V klasy.

Według Oceny jakości wód powierzchniowych w zlewni rzeki Łęg w latach 2004–2007 Łęg posiada jeden znaczący dopływ – Przyrwę, pozostałe to lewobrzeżne: Murynia, Miętus, Potok Strug oraz prawobrzeżne: Gadka, Turka, Grochalka, Dopływ z Maziarni, Osa, Sanna II. Na terenie Wilczej Woli Przyrwa łączy się z Zyzogą tworząc Łęg. Przyrwa zwana jest Trzęsnią.⁷ W obrębie gminy szerokość tych rzek wynosi od 1 do 5 m przy średnim stanie wody. Większość ich jest regulowana. Brak jest danych odnośnie wysokich stanów wody w tych rzekach. Jak wynika z informacji mieszkańców, w okresach intensywnych opadów lub po roztopach rzeki te występują ze swoich koryt, zalewając przyległe łąki.

Teren gminy nie należy do zasobnych w wody powierzchniowe i podziemne. Większość obszaru gminy leży w dorzeczu Łęgu, dopływu Wisły, zaś samo południe w dorzeczach Wisłoki i Wisłoka. Na terenie gminy znajduje się dział wód tych rzek oraz obszar źródłowy rzeki Tuszymki – dopływu Wisłoki. Północną granicą gminy płynie Przyrwa, której dopływami są Świerczówka i Nil. Na terenie Miasta i Gminy Kolbuszowa występują obszary zasobne w wodę, podlegające ochronie. Na północ od wsi Zarębki znajduje się niewielki fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 426 Dolina Kopalna Kolbuszowa. We wschodniej części gminy, w rejonie Widelka-Dworzysko znajdują się zasoby wód podziemnych z utworów czwartorzędowych. Zostało utworzone tu ujęcie wody „Widelka”.⁸

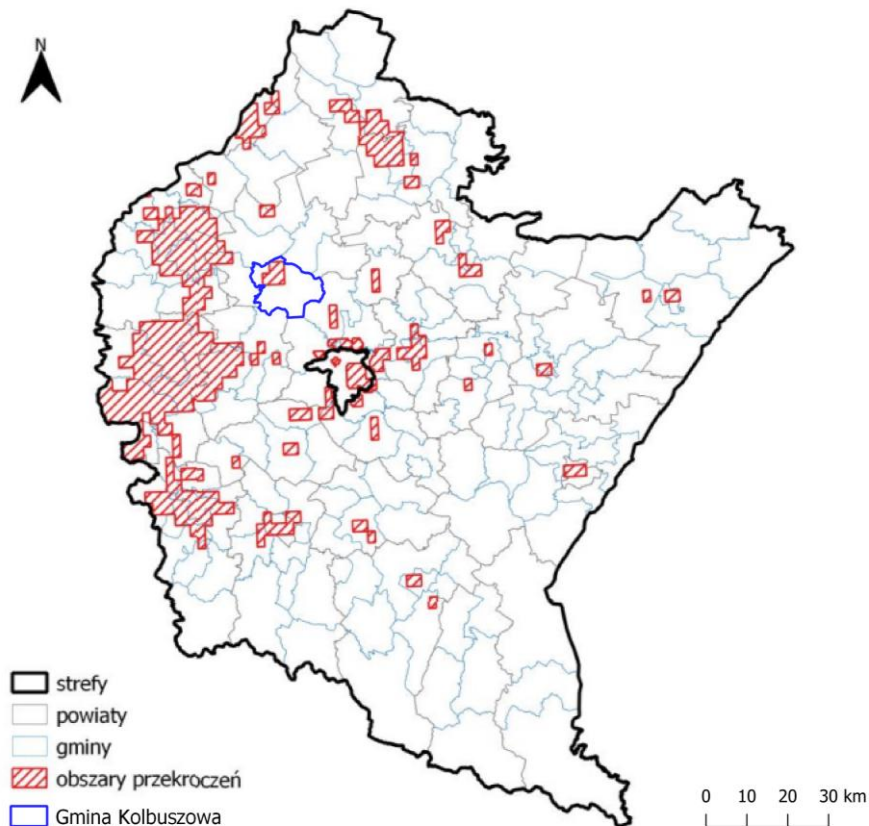
Ważnym czynnikiem obrazującym stan środowiska naturalnego na danym obszarze jest jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza

⁷ *Ocena jakości wód powierzchniowych w zlewni rzeki Łęg w latach 2004–2007*, str. 7,8,17.

⁸ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Kolbuszowa*, str. 11.

przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Rzeszowie, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim⁹. W celu dokonania oceny jakości powietrza dane województwo jest dzielone na strefy. Na terenie województwa podkarpackiego wyróżniono dwie strefy – strefę miasta Rzeszów oraz strefę podkarpacką. Gmina Kolbuszowa należy do strefy podkarpackiej. W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów z 17 stacji pomiarowych włączonych do wojewódzkiej sieci monitoringu powietrza. W ocenie pod kątem zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów dotyczących takich zanieczyszczeń jak: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla (II), benzen, ozon, pył PM10, pył PM2,5, zawartość metali ciężkich w pyłe PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Średnia roczna wartość BaP(PM10) została przekroczona w obu strefach województwa podkarpackiego (strefie podkarpackiej oraz strefie miasta Rzeszów). Oba obszary zakwalifikowano do klasy C. Na terenie Gminy Kolbuszowa stwierdzono przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu (mapa 11).

Mapa 11 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2020 r.

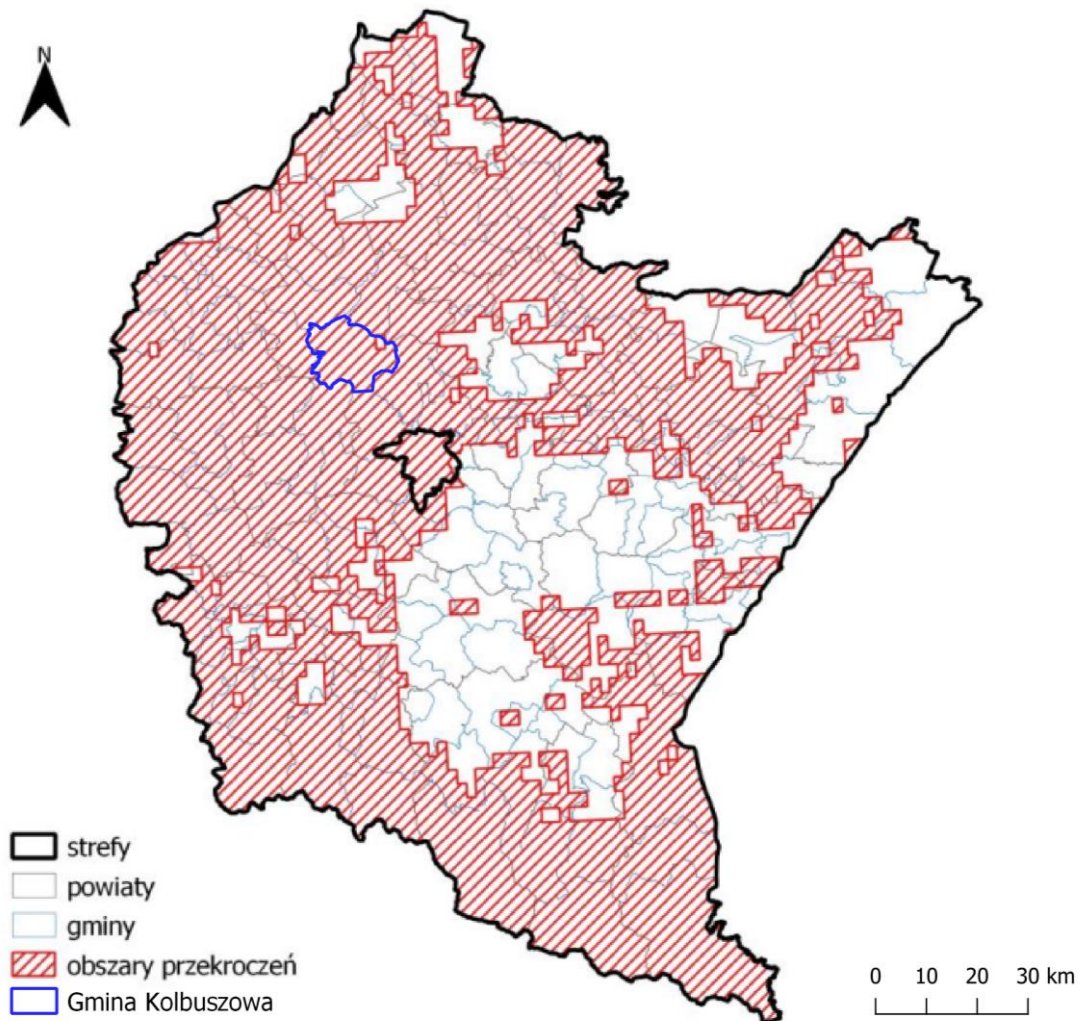

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 95*

⁹ Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, powietrze.gios.gov.pl inf. z dnia 08.09.2021 r.

Wyniki pomiarów ozonu ze stacji monitoringu powietrza za rok 2020 oraz wyniki modelowania wykonane dla roku 2020 (obejmujące lata 2018–2020) wykazały dotrzymanie obowiązującego dla tego zanieczyszczenia poziomu docelowego dla stężeń 8-godzinnych w kryterium ochrony zdrowia na obszarze województwa podkarpackiego. Strefy miasto Rzeszów i podkarpacka zakwalifikowane zostały do klasy A. Wyniki pomiarów ozonu ze stacji monitoringu powietrza za rok 2020 oraz wykonany rozkład stężeń wykazały przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla stężenia 8-godzinnego ozonu w kryterium ochrony zdrowia na obszarze województwa podkarpackiego. Strefy miasto Rzeszów i podkarpacka zakwalifikowane zostały do klasy D2. Na terenie Gminy Kolbuszowa poziom celu długoterminowego ozonu dla stężenia 8-godzinnego również został przekroczony (mapa 12).

Mapa 12 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O_3 ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2020 r.

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 69*

Liczba dni ze stężeniem pyłu PM₁₀ wyższym od poziomu dopuszczalnego nie może przekroczyć 35 na rok. Wyniki pomiarów ze stacji monitoringu powietrza za rok 2020 wykazały dotrzymanie dobowego poziomu pyłu PM₁₀ w strefie miasto Rzeszów zaliczonej do klasy A oraz przekroczenie dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ w strefie podkarpackiej, zakwalifikowanej do klasy C. Dodatkowo do oceny jakości powietrza w zakresie dotrzymania dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ na terenie województwa podkarpackiego i wyznaczenia obszarów przekroczeń wykorzystano metodę szacowania w oparciu o wyniki modelowania wykonane dla roku 2020. Na obszarze Gminy Kolbuszowa nie stwierdzono przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszony PM₁₀ w normie dobowej. Na obszarze województwa podkarpackiego wyznaczono 2 obszary przekroczenia w zakresie średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} fazy II. W strefie miasto Rzeszów obszar przekroczenia wystąpił wzdłuż ulicy Piłsudskiego na odcinku 0,9 km i objął zasięgiem około 500 mieszkańców. W strefie podkarpackiej obszar przekroczenia zajmuje powierzchnię 24,9 km² (0,1 % strefy) zamieszkałą przez 40 445 mieszkańców (2,1% mieszkańców strefy). Obszar przekroczenia wystąpił w powiecie dębickim na obszarze gmin: m. Dębica, Dębica, Czarna, Żyraków. Na obszarze Gminy Kolbuszowa poziom docelowy PM_{2,5} nie został przekroczony.

Wyniki pomiarów dwutlenku siarki oraz dwutlenku azotu ze stacji monitoringu powietrza, wyniki modelowania wykonane dla SO₂ i NO₂ za rok 2020 wykazały dotrzymanie obowiązujących dla tych zanieczyszczeń poziomów dopuszczalnych dla stężeń 1-godzinnego i dobowego w kryterium ochrony zdrowia oraz kryterium ochrony roślin na obszarze województwa podkarpackiego. Strefy miasto Rzeszów i podkarpacka zakwalifikowane zostały do klasy A. Przekroczeń tych parametrów nie odnotowano na obszarze Gminy Kolbuszowa.

Na terenie Gminy Kolbuszowa zamontowano 12 czujników na budynkach gminnych, które mierzą poziom stężenia pyłów zawieszonych PM₁, PM_{2,5} oraz PM₁₀, ciśnienie atmosferyczne, a także temperaturę i wilgotność powietrza. Sensory na terenie Gminy Kolbuszowa zostały zamontowane w następujących lokalizacjach:

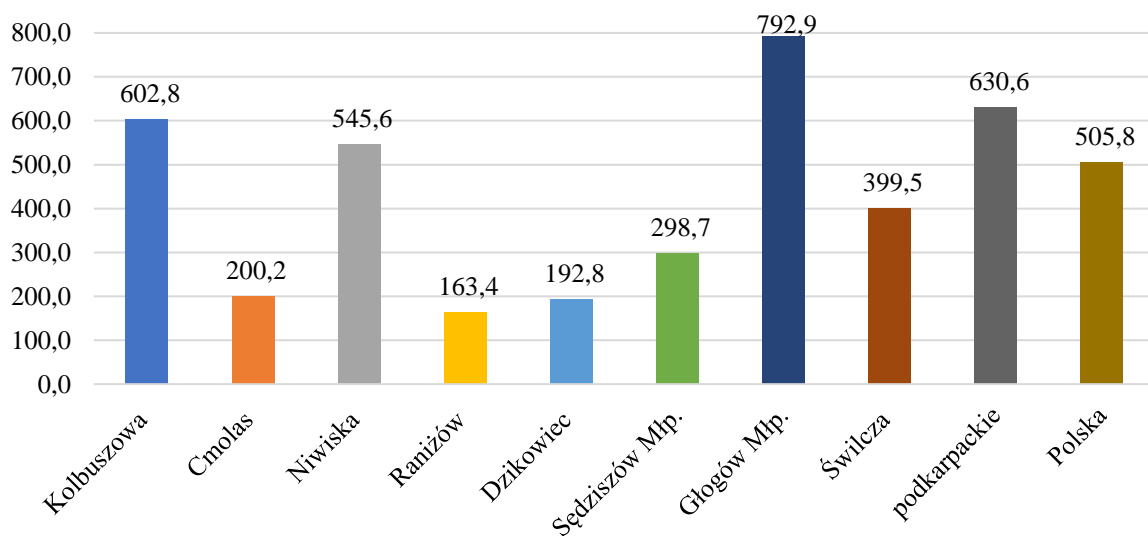
1. Szpital Powiatowy w Kolbuszowej;
2. Fundacja na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej;
3. Szkoła Podstawowa nr 1 w Kolbuszowej;
4. Zespół Szkół Specjalnych w Kolbuszowej Dolnej;
5. Budynek Starej Szkoły Podstawowej w Świerczowie;

6. Przedszkole w Nowej Wsi;
7. Szkoła Podstawowa w Domatkowie;
8. Szkoła Podstawowa w Kupnie;
9. Szkoła Podstawowa w Widelce;
10. Szkoła Podstawowa im. Szarych Szeregów w Kolbuszowej Górnej;
11. Szkoła Podstawowa w Weryni;
12. Szkoła Podstawowa w Zarębkach.

Czujniki pozwalają mieszkańcom na bieżące monitorowanie poziomu zanieczyszczenia powietrza na mapie airly.eu/map/pl/ oraz w aplikacji mobilnej Airly, którą można pobrać z Google Play lub App Store.

W tabelach 11–13 przedstawione zostały wydatki na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem oraz w działach: ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu, oświetlenie ulic, placów i dróg, gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi. Natomiast na wykresie 22 przedstawiono wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 roku.

Wykres 22 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 11 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	460,4	239,9	322,8	539,0	602,8
Gmina Cmolas	165,2	89,3	90,1	442,1	200,2
Gmina Niwiska	130,3	124,9	360,7	173,9	545,6
Gmina Ranizów	101,0	131,1	117,8	256,0	163,4
Gmina Dzikowiec	132,4	134,0	196,3	103,7	192,8
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	131,3	147,7	134,6	144,3	298,7
Miasta i Gmina Głogów Młp.	1 130,2	187,1	267,3	381,7	792,9
Gmina Świlcza	107,0	149,1	164,0	446,1	399,5
województwo podkarpackie	312,1	263,4	315,7	511,8	630,6
Polska	352,0	312,6	347,5	458,7	505,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 12 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90005 - Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Wydatki w rozdziale 90015 - Oświetlenie ulic, placów i dróg				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	38,9	35,1	44,9	45,7	54,7
Gmina Cmolas	0,0	0,0	0,0	0,0	87,4	38,1	33,6	32,1	37,2	39,8
Gmina Niwiska	0,0	0,0	0,0	67,7	415,9	35,9	31,2	29,2	39,0	52,4
Gmina Ranizów	0,0	0,0	0,0	118,3	0,0	18,8	20,6	30,5	30,9	36,5
Gmina Dzikowiec	0,0	3,7	0,0	0,0	68,9	40,4	60,3	67,2	43,4	34,4
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	0,6	0,2	2,5	0,2	121,0	49,2	46,7	42,3	45,1	41,2
Miasto i Gmina Głogów Młp.	0,0	0,0	0,0	0,0	123,4	32,8	40,4	42,4	39,9	52,1
Gmina Świlcza	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27,6	33,2	25,8	41,9	35,7
województwo podkarpackie	16,8	12,3	15,6	59,4	104,1	40,6	41,5	45,4	53,3	51,3
Polska	14,6	7,8	13,8	35,3	33,8	50,8	49,7	51,5	56,2	56,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 13 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90001 - Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wydatki w rozdziale 90002 - Gospodarka odpadami komunalnymi				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	72,0	93,8	85,6	139,4	132,2
Gmina Cmolas	81,3	10,7	22,3	368,0	9,4	40,7	40,0	34,4	34,0	58,4
Gmina Niwiska	36,9	34,4	275,6	11,8	19,5	51,9	52,5	51,7	52,5	53,1
Gmina Raniżów	26,2	46,9	19,8	22,0	22,0	51,6	56,0	47,3	55,5	91,6
Gmina Dzikowiec	11,5	10,3	11,0	9,6	11,2	43,0	42,0	40,4	39,2	59,1
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	4,4	13,4	4,2	3,2	1,1	61,0	72,3	70,3	74,9	117,1
Miasto i Gmina Głogów Młp.	945,4	0,1	61,9	16,8	43,3	126,7	107,9	124,7	286,5	187,9
Gmina Świlcza	6,4	19,7	11,8	44,8	14,0	57,6	62,5	60,9	83,9	134,1
województwo podkarpackie	75,4	40,7	61,5	164,8	188,5	96,3	101,7	104,1	129,3	153,8
Polska	59,8	33,1	37,7	69,4	74,4	120,0	123,2	129,5	142,9	179,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarowanie odpadami w Gminie Kolbuszowa odbywa się zgodnie z aktualnym *Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego* (ustawa nr XXXVI/584/21 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 kwietnia 2021 roku). Na terenie Gminy Kolbuszowa obowiązuje *Uchwała nr XXIII/272/20 Rady Miejskiej w Kolbuszowej z dnia 30 lipca 2020 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kolbuszowa*. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), zlokalizowany przy ul. Piłsudskiego 111A w Kolbuszowej, do którego mieszkańcy Gminy Kolbuszowa mogą dostarczać m.in. odpady z papieru i tektury, tworzyw sztucznych, metale, odpady wielomateriałowe, zużyte urządzenia elektroniczne, beton, zużyte baterie, przeterminowane leki czy odpady wielkogabarytowe. Zasady, na których możliwe jest dostarczanie odpadów, dostępne są w odrębnym regulaminie.

Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców Gminy Kolbuszowa. W tabeli 14 i na wykresie 23 przedstawiony został udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce. Gmina Kolbuszowa, pomimo stałego wzrostu udziału osób korzystających z kanalizacji, znajduje się pod tym względem na ostatnim miejscu wśród

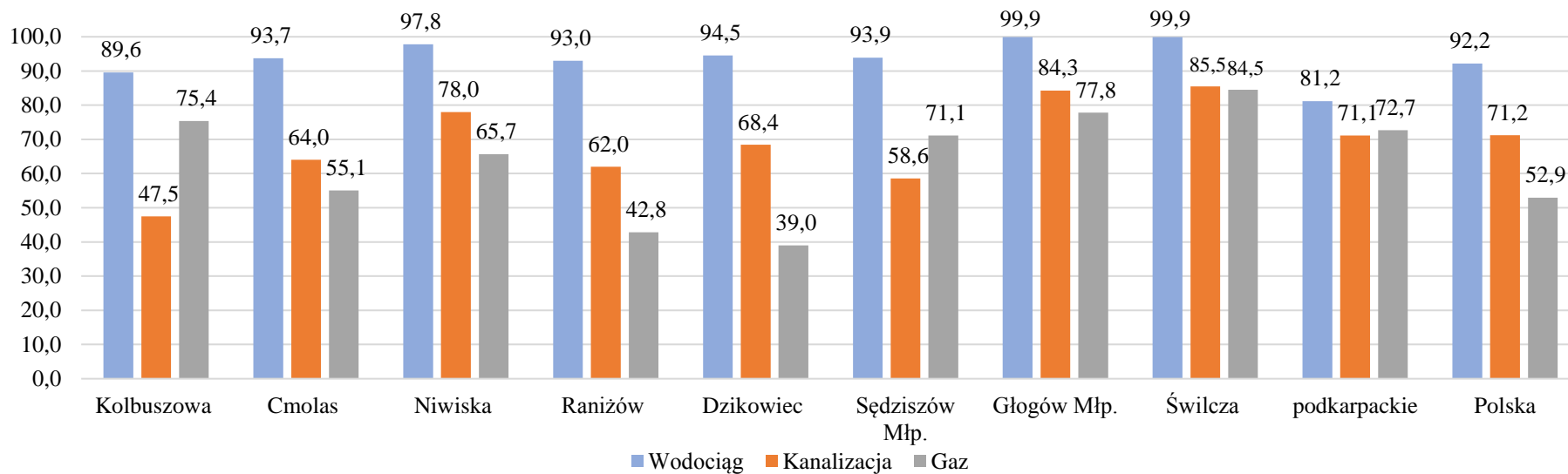
porównywanych jednostek (w 2019 r. zaledwie 47,5%). Wyższą wartość, jednak nadal gorszą w porównaniu do średniej krajowej i gmin sąsiednich, Gmina Kolbuszowa osiągnęła w 2019 r. dla wskaźnika udział % korzystających z instalacji wodociągowej w ogóle ludności (89,6%). Odnośnie korzystających z instalacji Gmina Kolbuszowa najlepiej wypada w zakresie instalacji gazowej – wartość wskaźnika wyższa niż średnio w kraju, województwie i gminach sąsiednich (tylko w dwóch sąsiednich gminach wartość wskaźnika wyższa: Świlcza i Głogów Małopolsk).

Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności														
	Wodociąg					Kanalizacja					Gaz				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	88,9	89,1	89,2	89,4	89,6	43,3	43,5	43,6	44,1	47,5	75,2	75,0	75,1	75,3	75,4
Gmina Cmolas	93,6	93,6	93,7	93,7	93,7	63,1	63,3	63,7	63,8	64,0	55,3	55,2	54,6	55,0	55,1
Gmina Niwiska	97,6	97,7	97,7	97,7	97,8	74,4	74,8	75,0	76,7	78,0	65,4	65,3	65,0	65,8	65,7
Gmina Raniszów	92,2	92,3	92,3	92,6	93,0	57,8	58,0	58,3	58,4	62,0	40,0	40,8	41,1	42,2	42,8
Gmina Dzikowiec	94,2	94,3	94,3	94,4	94,5	67,0	67,4	67,7	68,1	68,4	37,4	37,9	38,3	38,5	39,0
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	93,4	93,4	93,3	93,8	93,9	52,2	52,3	54,6	55,1	58,6	70,9	71,4	70,8	69,2	71,1
Miasta i Gmina Głogów Młp.	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	82,1	82,6	83,0	83,5	84,3	70,0	70,6	71,4	71,8	77,8
Gmina Świlcza	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	85,4	85,7	85,1	85,3	85,5	85,2	84,5	84,8	84,6	84,5
województwo podkarpackie	80,4	80,6	80,7	81,0	81,2	69,3	69,7	69,8	70,4	71,1	72,3	72,2	72,2	72,5	72,7
Polska	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 23 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z elementów istotnych z punktu widzenia mieszkańców jest jednoczesna dostępność do wody, jak również do kanalizacji, częstym zjawiskiem jest mniejsza ilość sieci kanalizacyjnej niż sieci wodociągowej. Z jednej strony ma to związek z inną „trasą” prowadzonej linii wodociągowej i kanalizacyjnej, jednak w większości przypadków biegną one równolegle bądź w zbliżonych odległościach. W tabeli 15 przedstawiono wskaźnik *dlugość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu %*. Na przestrzeni lat 2015–2019 Gmina Kolbuszowa wypadła najgorzej w stosunku do gmin sąsiednich, Polski i województwa, pomimo tego, że z roku na rok wskaźnik nieznacznie wzrastał.

Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

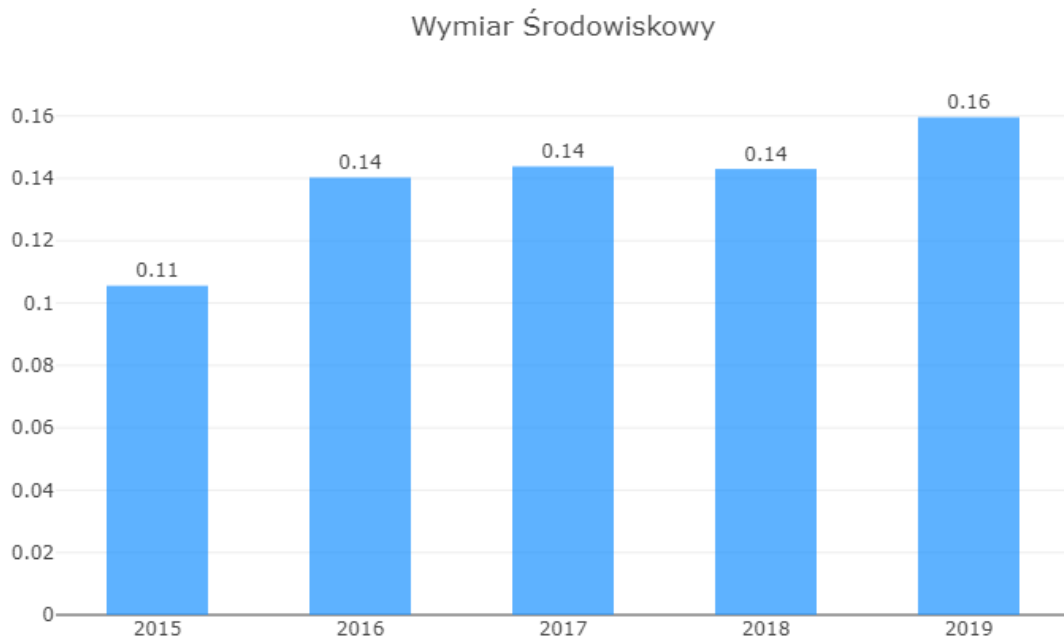
Jednostka terytorialna	Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	41,06	49,88	49,61	50,75	58,01
Gmina Cmolas	89,02	89,02	87,84	85,90	85,84
Gmina Niwiska	136,71	136,71	135,71	150,31	156,42
Gmina Raniszów	78,87	79,30	79,30	79,30	98,46
Gmina Dzikowiec	132,04	132,04	132,11	132,07	131,39
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	81,54	81,54	101,54	107,16	107,16
Miasto i Gmina Głogów Młp.	84,79	83,98	83,92	84,54	83,02
Gmina Świlecza	100,00	99,81	100,31	99,51	98,67
województwo podkarpackie	109,98	109,81	110,50	110,74	113,01
Polska	50,25	51,17	51,59	52,22	53,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym analizowanym aspektem w zakresie środowiska jest analiza prowadzona przez MRL w wymiarze środowiskowym.

Na rysunku 9 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Kolbuszowa w wymiarze środowiskowym. Z przedstawionego niżej wykresu słupkowego wynika, iż diagnozowana gmina znajduje się w pozytywnej sytuacji w zakresie rozwoju w wymiarze środowiskowym – w każdym analizowanym roku wskaźnik był na poziomie dodatnim, w latach 2016–2018 utrzymywał się na tym samym poziomie (0,14), a w 2019 roku nastąpił wzrost wartości wskaźnika (0,16). Oznacza to, iż Gmina Kolbuszowa plasuje się na wysokiej pozycji w stosunku do grupy porównawczej (169 gmin miejsko-wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej).

Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

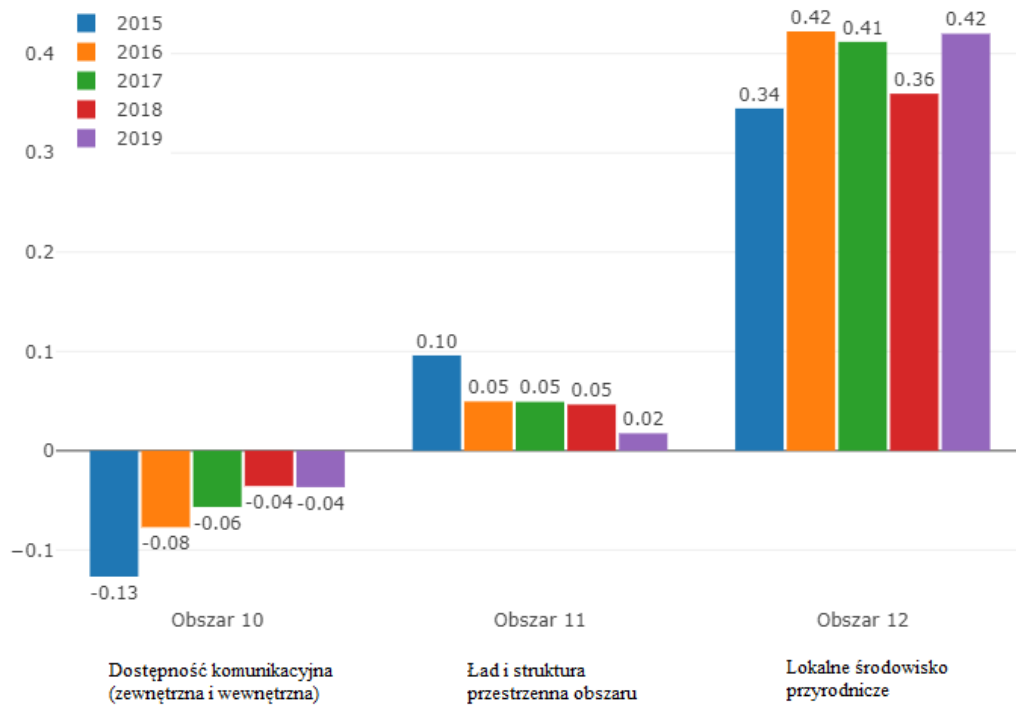
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl inf. z dnia 17.08.2021 r.

Na wymiar środowiskowy składają się 3 obszary:

- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Na rysunku 10 przedstawione zostały poszczególne obszary w Gminie Kolbuszowa na przestrzeni lat 2015–2019. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w obszarze 12 (stan głównych komponentów środowiska, dostępność walorów/usług przyrodniczych, sposób gospodarowania zasobami środowiska), a w ostatnim badanym roku sytuacja ta dodatkowo się polepszyła. Najgorzej wypadła gmina w obszarze 10 (długość sieci dróg, jakość sieci dróg, dostępność indywidualnych środków transportu, rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach, inne formy transportu – kolej i transport lotniczy, skala ruchu turystycznego), jednak z roku na rok wartość wskaźnika zbliża się do wartości dodatniej.

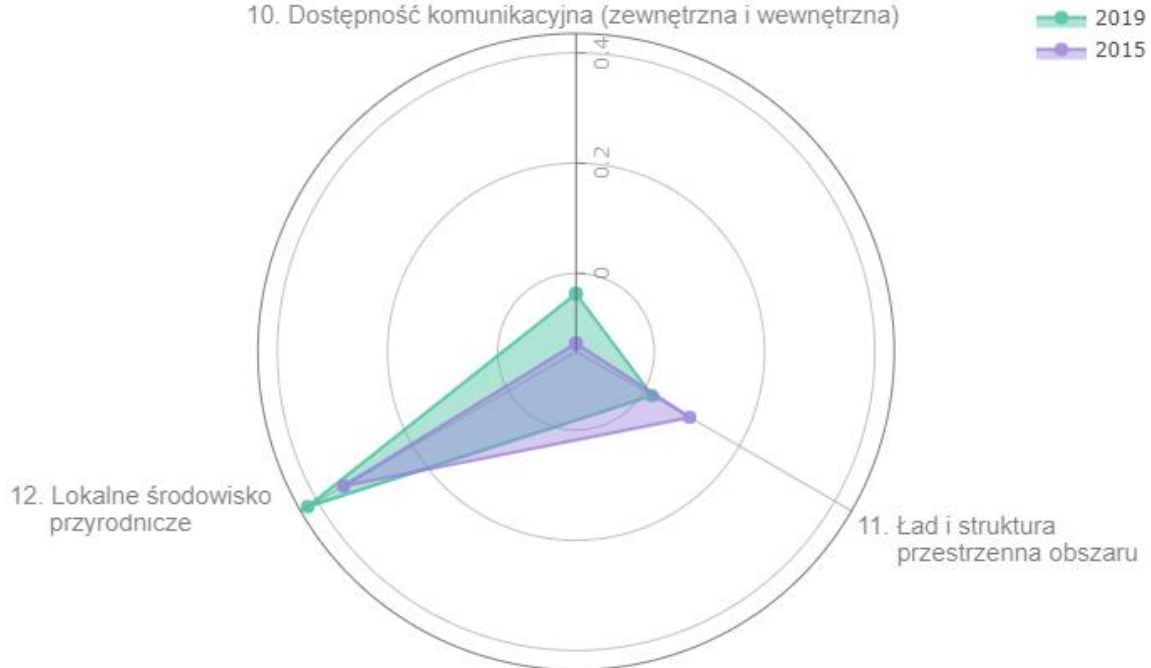
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Kolbuszowa (obszary) w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl inf. z dnia 17.08.2021 r.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Kolbuszowa na dodatnim poziomie (+) w roku 2019 były obszary 11 i 12, natomiast obszar 10 był na minusie (-). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż sytuacja w obszarze 10 – Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) minimalnie się polepszyła, jednak nadal jest gorsza niż w grupie porównawczej (rysunek 11).

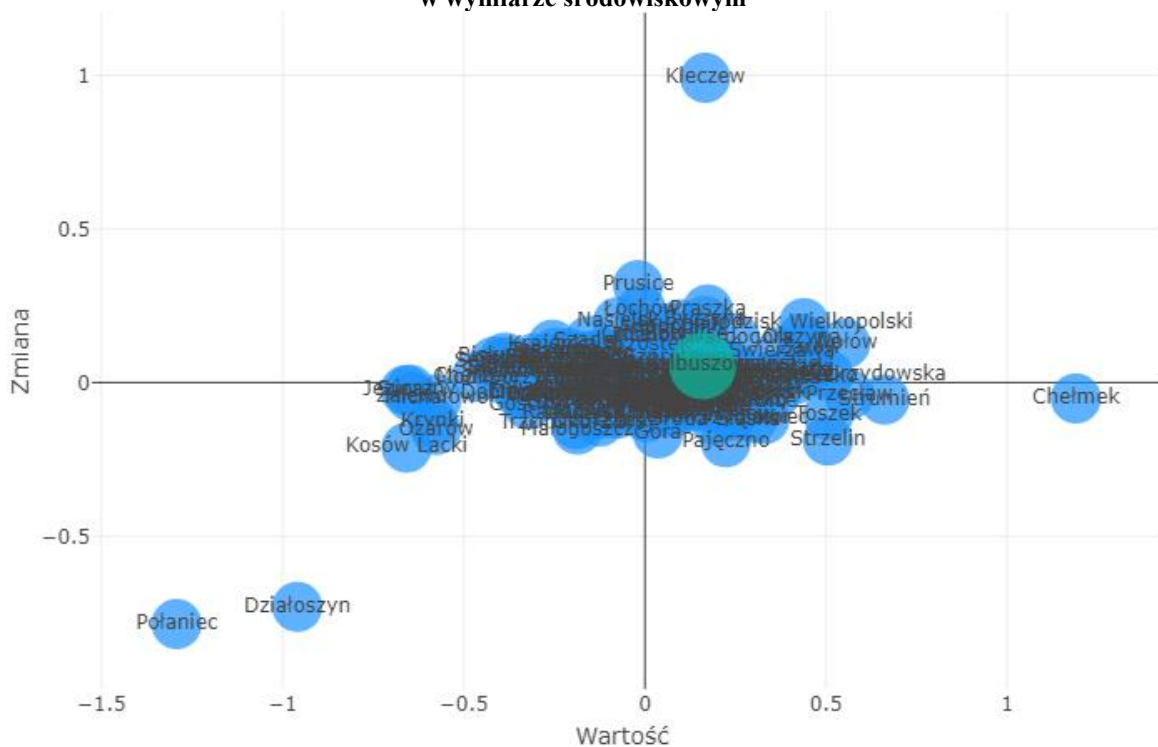
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kolbuszowa
10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl inf. z dnia 17.08.2021 r.

Na rysunku 12 zaprezentowane zostało położenie Gminy Kolbuszowa w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Położenie w I ćwiartce oznacza, że sytuacja Gminy Kolbuszowa w wymiarze środowiskowym jest lepsza niż średnia w grupie, jednak następuje pogorszenie się względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej.

Rysunek 12 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej – wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl inf. z dnia 17.08.2021 r.

6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Cała Gmina Kolbuszowa leży na obszarze jednej krainy geograficznej, która zamieszkiwana była przez jedną grupę etnograficzną – Lasowiaków, co zaowocowało stworzeniem jednorodnego krajobrazu kulturowego o odrębnym charakterze, różnym od sąsiadów. Obecnie jest to doskonale widoczne jedynie na terenie skansenu. Najcenniejszym elementem krajobrazu kulturowego, pozwalającym zidentyfikować tożsamość miasta jak i gminy, jest jego historycznie najstarsza część z charakterystyczną zabudową rynku i dominantą wieży kościelnej. Postępująca urbanizacja i działalność inwestycyjna powodują degradację krajobrazu kulturowego gminy i zacieranie różnic¹⁰.

Na terenie Gminy Kolbuszowa znajduje się wiele obiektów dziedzictwa kulturowego świadczących o historii obszaru. Do Rejestru Zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na dzień 30 czerwca 2021 roku) zostały wpisane zabytki nieruchome¹¹:

a) w Mieście Kolbuszowa:

- kościół par. pw. Wszystkich Świętych, 1929-35, nr rej.: A-1379 z 05.02.2016;
- dzwonnica, 1949, nr rej.: jw.;
- ogrodzenie (mur oporowy) od str. poł-zach., 1 poł. XX, obok kościoła, nr rej.: jw.;
- kaplica grobowa rodziny Tyszkiewiczów, na cmentarzu par., 1892, nr rej.: A-425 z 13.07.2010;
- 21 nagrobków na cmentarzu, nr rej.: jw.;
- studnia miejska z placem rynkowym, XIX, 1942, nr rej.: A-377 z 01.10.2009;
- oficyna pałacowa, ul. Kościuszki 21, drewniana, XVII, 2 poł. XIX, nr rej.: 1095 z 26.05.1981;
- budynek Kasy Zaliczkowej, ul. Kościuszki 22, 1906, nr rej.: A-1179 z 22.11.1993;

b) w miejscowości Przedbórz:

- kościół par. pw. św. Józefa, z otoczeniem, 1972-79, nr rej.: A-1623 z 23.07.2019;

c) w miejscowości Werynia:

- zespół pałacowy i folwarczny, 2 poł. XIX, pocz. XX, nr rej.: 906 z 31.05.1975:
 - pałac, 1900;
 - spichlerz;
 - wozownia, drewniano-murowana;

¹⁰ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Kolbuszowa*, str. 11.

¹¹ Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl/PDK-rej.pdf

- stodoła, drewniano-murowana;
- czworak (niezidentyfikowany);
- dom administratora;
- kaplica, 1873;
- park ze stawami.

Ważny element dziedzictwa kulturowego diagnozowanej gminy stanowią także stanowiska archeologiczne. Jedno z nich wpisane jest do Gminnego rejestru zabytków: Werynia st. 3 (AZP 99-75/1). Badania powierzchniowe przeprowadzono w latach 1986–1990. Najwięcej stanowisk zlokalizowanych jest w miejscowości: Werynia (25), Kolbuszowa Górna (16), Widelka (16) i Zarębki (16). Część stanowisk znana jest wyłącznie z informacji jakie można znaleźć w literaturze lub zbiorach archiwalnych placówek archeologicznych¹².

Cennym zabytkiem architektury dworskiej gminy jest Pałac Tyszkiewiczów w Weryni. Historia pałacyku zaczyna się w 1769 r., kiedy to rodzina Tyszkiewiczów przeniosła rodową siedzibę z Kolbuszowej do Weryni. Początkowo zajmowała ona modrzewiowy dwór, ale w 1900 r. w jego miejsce wybudowano piętrowy secesyjny pałac. W 1944 r. do Weryni wkroczyła armia sowiecka, hrabia Jerzy Tyszkiewicz został wywieziony na Sybir, gdzie zmarł. Pozostała część rodziny uciekła z Weryni. Cały majątek Tyszkiewiczów został „upaństwowiony”. Sam pałacyk w PRL-u był wykorzystywany głównie do celów rolniczych i edukacyjnych.

W 2000 roku na mocy porozumienia Powiat Kolbuszowski przekazał na własność Wyższej Szkole Pedagogicznej (późniejszy Uniwersytet Rzeszowski) pałac w Weryni oraz 5 ha gruntów rolnych wraz z budynkami. W latach 2005–2006 budynek został gruntownie odrestaurowany dzięki dofinansowaniu przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Obecnie w pałacu prowadzone są zajęcia dla studentów na kierunku biotechnologia. W piwnicach są laboratoria badawcze, na parterze sale dydaktyczne, na piętrze dziekanat i dwa apartamenty, na drugim piętrze (poddaszu) sala seminaryjna, komputerowa i dwa pokoje¹³.

¹² *Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2020–2023*, Kolbuszowa 2019.

¹³ Portal krajowawczy Atlas Rezydencji, atlasrezydencji.pl/werynia-palac-tyszkiewiczow, inf. z dnia 22.09.21 r.

Fotografia 1 Pałac Tyszkiewiczów w Weryni

Źródło: Portal Krajoznawczy Atlas Rezydencji, atlasrezydencji.pl/werynia-palac-tyszkiewiczow, inf. z dnia 22.09.2021 r.

Przez Płaskowyż Kolbuszowski biegnie IX trasa Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej, a obiektami na trasie szlaku są zabytkowe kościoły w Porębach Dymarskich i w Cmolasie oraz skansen¹⁴.

Na terenie gminy znajduje się Muzeum Kultury Ludowej – Park Etnograficzny. Park urządzony w latach 1972–1978 mieści się ponad dwa kilometry od centrum Miasta Kolbuszowa. Usytuowany został w naturalnej scenerii, pośród pól, łąk i lasów oraz w pobliżu zbiornika wodnego. Zgromadzono w nim ok. 80 obiektów architektury drewnianej, a także liczne sprzęty, narzędzia i inne przedmioty obrazujące życie codzienne wsi Lasowiaków i Rzeszowiaków z przełomu XIX i XX w. Budyńki przedstawione zostały w ich naturalnych relacjach i środowisku podobnym do tego, które im kiedyś towarzyszyło. Poszczególne obiekty zestawione są w zagrody, według układu siedliska, gdzie powstały, zagrody zaś odtwarzają układy przestrzenne tradycyjnej zabudowy wsi.

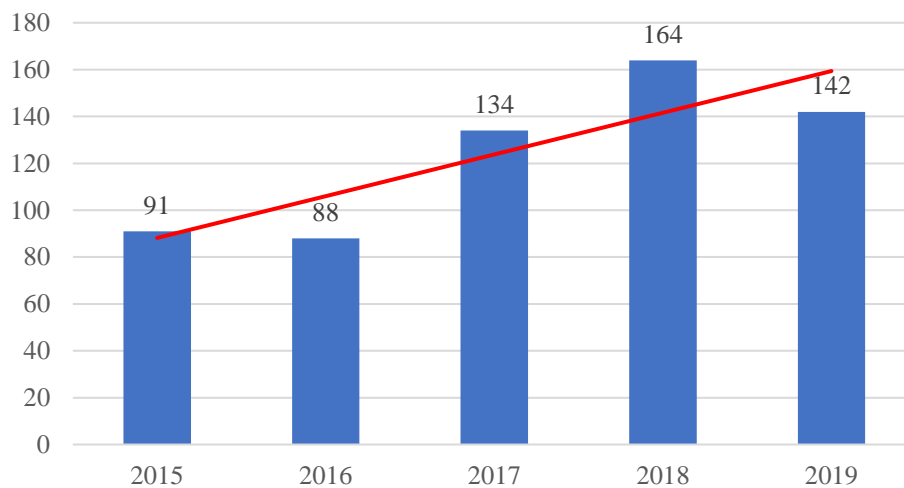
Kolejną ważną kwestią dziedzictwa kulturowego jest dziedzictwo lokalne, w tym działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic, co świadczy

¹⁴ Strona internetowa Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, kolbuszowa.pl, inf. z dnia 22.09.21 r.

o aktywności kulturalnej mieszkańców, ich chęci wspólnej realizacji przedsięwzięć, przywiązania i więzi z miejscem zamieszkania.

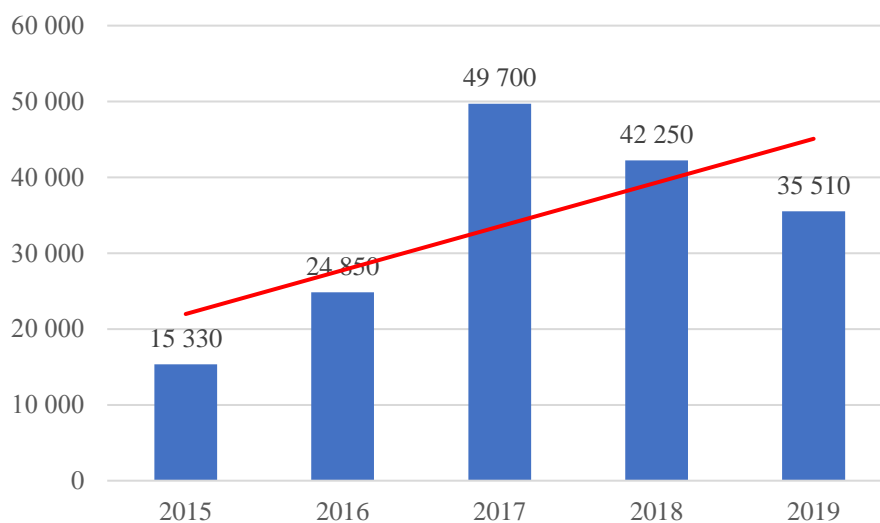
Na terenie Gminy Kolbuszowa, według danych GUS, w roku 2019 funkcjonowały ogółem dwie instytucje kultury, które w 2019 roku zorganizowały 142 imprezy, a uczestniczyło w nich łącznie 35 510 osób – był to wzrost w stosunku do roku 2015, w którym odbyło się 91 imprez, a uczestniczyło w nich 15 330 osób. W roku 2019 zorganizowano 7 kursów, w których wzięło udział 45 osób. Na wykresie 24 przedstawiono liczbę organizowanych imprez przez instytucje kultury w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019, natomiast na wykresie 25 – liczbę uczestników tych imprez.

Wykres 24 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 25 Liczba uczestników imprez organizowanych przez instytucje kultury w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza działalnością widniejącą w statystykach GUS, centra kultury i biblioteki prowadzą działalność na mniejszą skalę, stanowią bowiem miejsca spotkań lokalnej społeczności, integracji, wymiany doświadczeń, dają możliwość spędzania czasu w ciekawy sposób, organizowane są w takich miejscach wystawy, odczyty, prelekcje, wieczorki, konferencje, zebrania, spotkania dyskusyjne, zabawy taneczne, festyny, loterie, aukcje.

Do podmiotów szerzących kulturę na obszarze gminy zaliczyć można m.in.: Miejski Dom Kultury w Kolbuszowej oraz Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Kolbuszowej.

Na terenie gminy funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych działających w różnych sferach życia społecznego regionu. Główne obszary działalności tych organizacji to:

- pomoc społeczna w zakresie wspierania i pomocy osobom starszym, niemającym zatrudnienia, dzieciom i młodzieży szkolnej z rodzin patologicznych, wielodzietnych, ponadto łagodzenie skutków ubóstwa i pomoc w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej;
- pomoc osobom niepełnosprawnym, integracja tych osób ze środowiskiem ludzi zdrowych oraz przystosowaniem ich do normalnego funkcjonowania w społeczności lokalnej;
- kultura fizyczna i sport w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu poprzez organizację imprez masowych, prowadzenie sekcji różnych dyscyplin sportowych, udostępnianie terenów odpowiednich do uprawiania sportu i urządzeń sportowych, tworzenie przyszkolnych miejskich i wiejskich klubów sportowych;
- integracja wspólnot i społeczności lokalnych przez organizowanie i współorganizowanie imprez okolicznościowych, masowych, promowanie gminy poprzez współpracę z zespołami ludowymi, instytucjami kultury;
- współpraca z zagranicą poprzez utrzymywanie stosunków międzynarodowych ze społecznościami lokalnymi innych państw, zrzeszonych w UE oraz spoza UE.

Gmina Kolbuszowa corocznie realizuje Program współpracy z organizacjami pozarządowymi. W 2020 r. Program zakładał współpracę z organizacjami pozarządowymi poprzez wykorzystanie aktywności społecznej w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Kolbuszowa oraz zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji Programu, założone przez samorząd cele oraz rezultaty, które miały być wynikiem zleconych zadań publicznych, zostały osiągnięte¹⁵.

¹⁵ Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Miasta i Gminy Kolbuszowa z organizacjami pozarządowymi za 2020 rok.

7. Sport, rekreacja i turystyka

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru to właściwości, które wynikają z różnych cech środowiska przyrodniczego, jak również ze środowiska kulturowego. Cechy te wzbudzają zainteresowanie turystów i przyciągają ich w dane miejsce. O atrakcyjności danego miejsca decydują również atrakcje turystyczne, zagospodarowanie terenu oraz dostęp komunikacji¹⁶.

Atrakcja turystyczna to z kolei cokolwiek, co przyciąga ludzi w dane miejsce i ich zaciekawia¹⁷. Są to również wszystkie atrakcje, które skłaniają danego turystę bądź grupę turystów do opuszczenia miejsca zamieszkania. Określone bogactwa, produkty, wizerunki, miejsca unikalne, cechy oraz atrybuty¹⁸.

Na obszarze Gminy Kolbuszowa można wyróżnić następujące atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia¹⁹:

- Muzeum Kultury Ludowej – Park Etnograficzny w Kolbuszowej – skansen budownictwa ludowego, w którym zgromadzono około 80 obiektów architektury drewnianej oraz liczne sprzęty, narzędzia, a także inne przedmioty obrazujące życie codzienne wsi Lasowiaków i Rzeszowiaków z przełomu XIX i XX w.;
- Kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Kolbuszowej – świątynia, która w swoich piwnicach kryje grobowe krypty rodów Lubomirskich i Sanguszków;
- Kościół pw. św. Brata Alberta w Kolbuszowej – zbudowany w latach 1995–2000. Kamień węgielny pochodzi z ołtarza budowanego w 1892 r. własnoręcznie przez św. Brata Alberta w Zakopanem;
- Kaplica Tyszkiewiczów w Weryni – wykonana w stylu neogotyckim: jednonawowa z trójbocznie zamkniętym prezbiterium;
- pałac Tyszkiewiczów – secesyjny pałac Tyszkiewiczów w Weryni, wzniesiony w latach 1900–1905 wraz z parkiem dworskim z połowy XIX w.;
- budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kolbuszowej – obecnie pełni funkcję Miejskiego Domu Kultury;
- studnia na rynku kolbuszowskim – wybudowana w latach 80. XIX w.;

¹⁶ Kowalczyk A. *Fenomenologia przestrzeni turystycznej*, s. 12, Turyzm, 2014 [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

¹⁷ Lundberg D., *The Tourist Business*, s. 33, New York, Van Nostrand Reinhold, 1985 [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

¹⁸ Nowacki M. *Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny*, s. 3, Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań 2013 [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

¹⁹ Strona internetowa Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, kolbuszowa.pl, inf. z dnia 22.09.2021 r.

- synagoga i kirkut – w budynku dawnej synagogi funkcjonuje Oddział Edukacji Kulturalnej i Regionalnej Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej;
- pozostałości po pałacu Lubomirskich w Kolbuszowej.

Potencjał turystyczny tego miejsca wykorzystują przedsiębiorcy. Na terenie gminy funkcjonuje miejsce służące rekreacji, jakim jest Kompleks Turystyczny Brzezówka, który obejmuje trzy parki dostosowane do preferencji gości: park historyczny, służący do poznania historii naszej planety i cywilizacji, park wodny oraz plac zabaw.

Na terenie Gminy Kolbuszowa funkcjonuje także kryta pływalnia Fregata, która jest odpowiednim miejscem do spędzania wolnego czasu. W obiekcie znajduje się basen sportowy oraz druga niecka z wydzielonym miejscem do nauki pływania. Basen wyposażony jest w liczne atrakcje, takie jak: bicze wodne, ławeczki napowietrzające, ponad 60-metrowa zjeżdżalnia. Dla korzystających z pływalni dostępne są również jacuzzi, sauna, oraz gabinet spa.

Kolbuszowa oraz jej najbliższe okolice stwarzają znakomite warunki do uprawiania turystyki rowerowej. Na terenie gminy występują cztery szlaki rowerowe o łącznej długości 56 km. Przy szlakach znajdują się miejsca postojowe wraz z małą architekturą, biegną głównie drogami asfaltowymi o małym natężeniu ruchu. Są to zarówno drogi prowadzące przez las, jak i przez wsie i pola. Wzdłuż tras rowerowych znajdują się liczne zabytki architektoniczne i sakralne, m.in. skansen, pałac w Weryni, okolice rezerwatu Zabłocie, ścieżki przyrodnicze Białkówka i Świerczówka, a także obszary leśne i rezerваты przyrody.

Na terenie gminy znajdują się ścieżki przyrodniczo-edukacyjne oraz rezerваты przyrody²⁰:

- Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza Białkówka, która została wytyczona w Nowej Wsi. Ścieżka mierzy 4 kilometry, idąc dużą pętlą lub 1,5 kilometra. W pobliżu Białkówki znajduje się najwyższe wzniesienie w okolicach Kolbuszowej – Jastrzębia Góra;
- Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza Świerczówka, znajdująca się na terenach leśnych Świerczówka. Składa się z trzech pętli o łącznej długości 7,8 km;
- Rezerwat Zabłocie – najcenniejszy obszar przyrody w stanie naturalnym. Na jego rozległych terenach (539,81 ha) występują stanowiska lęgowe rzadkiej ornitofauny i kompleks stawów rybnych;

²⁰ Strona internetowa Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, kolbuszowa.pl, inf. z dnia 22.09.2021 r.

- Przyrodniczy szlak Puszczy Sandomierskiej – trasa turystyczna licząca ponad 300 km długości. Swym zasięgiem obejmuje ponad 130 tys. ha terenu pradawnej Puszczy Sandomierskiej zlokalizowanej w północnej części Podkarpacia. Jej droga wiedzie od Mielca przez Tarnobrzeg, Nisko, Głogów Młp. do Kolbuszowej.

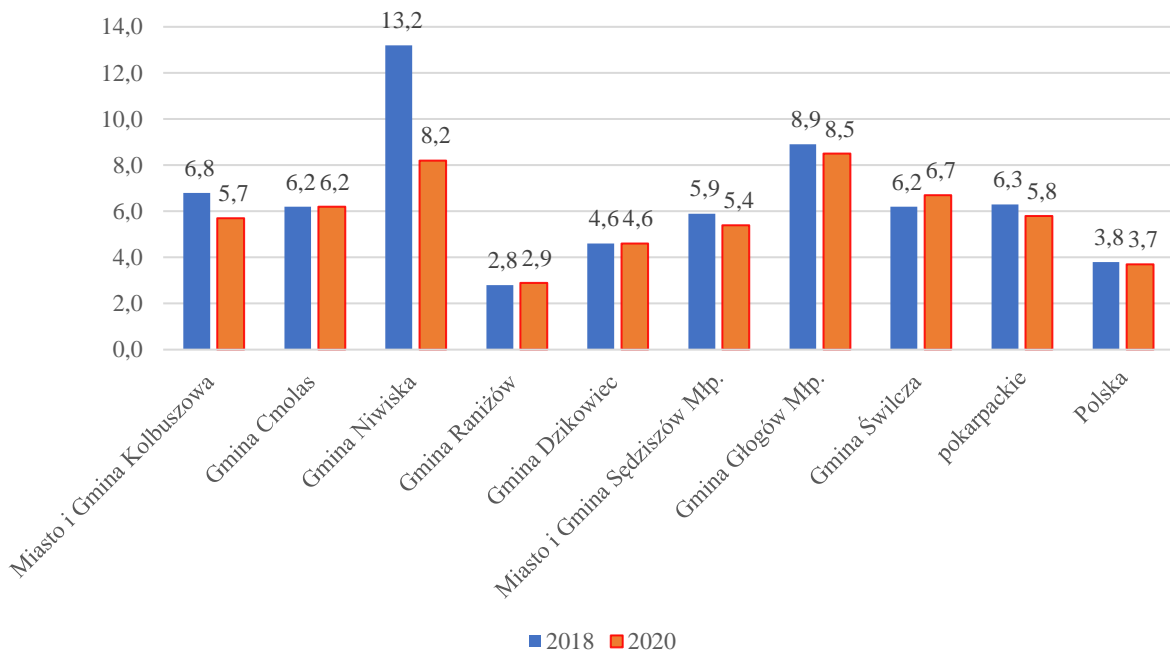
Ważnym elementem rozwoju turystyki na danym obszarze jest dostęp do infrastruktury towarzyszącej w postaci bazy noclegowej oraz dostęp do obiektów gastronomicznych. Według danych GUS na obszarze gminy w 2019 r. były 2 obiekty noclegowe oferujące 100 miejsc.

Na terenie gminy funkcjonuje Fundacja na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej, której głównym celem jest upowszechnienie i propagowanie sportu, rekreacji i wypoczynku wśród mieszkańców gminy. Do dyspozycji sportowców jest bieżnia lekkoatletyczna, skocznie do skoku wzwyż, skoku w dal i trójskoku oraz skoku o tyczce. Do tego rzutnie dla kulomiotów, młociarzy i dyskoboli oraz rów z wodą do biegu z przeszkodami. Dla piłkarzy 3 pełnowymiarowe boiska trawiaste, boisko do siatkówki plażowej, szatnie sportowe z natryskami, sauna i solanka, w tym zadaszona podłoga taneczna z grillem, plac zabaw dla dzieci, tereny do biegania. Fundacja organizuje obozy sportowe dla grup i zespołów sportowych z różnych rejonów Polski, a także festyny sportowo-rekreacyjne dla firm oraz mieszkańców Gminy Kolbuszowa.

Na terenie Gminy Kolbuszowa funkcjonują liczne kluby sportowe, m.in. GKS „Milenium”, UKS „Fregata” i KKS Kolbuszowianka²¹. Na wykresie 26 przedstawiono ilość klubów sportowych przeliczonych na 10 000 ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce w latach 2018 i 2020 (brak danych za 2019 r.).

²¹ Strona internetowa Sportowa Kolbuszowa, strefasportu.kolbuszowa.pl, inf. z dnia 22.09.2021 r.

Wykres 26 Kluby sportowe na 10 000 ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce w latach 2018 i 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wskazuje powyższy wykres, w Gminie Kolbuszowa ilość klubów sportowych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców jest podobna do średniej dla województwa i połowy gmin sąsiednich, jest większa niż średnia w Polsce, jednak w gminach Niwiska i Głogów Małopolski wartości te są znacznie wyższe.

8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

System planowania przestrzennego w Polsce odbywa się zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.). Struktura systemu jest zhierarchizowana, podzielona na 3 szczeble, tj.: krajowy, regionalny, lokalny. Zgodnie z art. 1 ustawy określa się:

- zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej;
- zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy – przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.

Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób jego zagospodarowania i wykorzystania, pod uwagę brany jest interes publiczny, interesy prywatne, a także analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej Studium. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, w których określa się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu²².

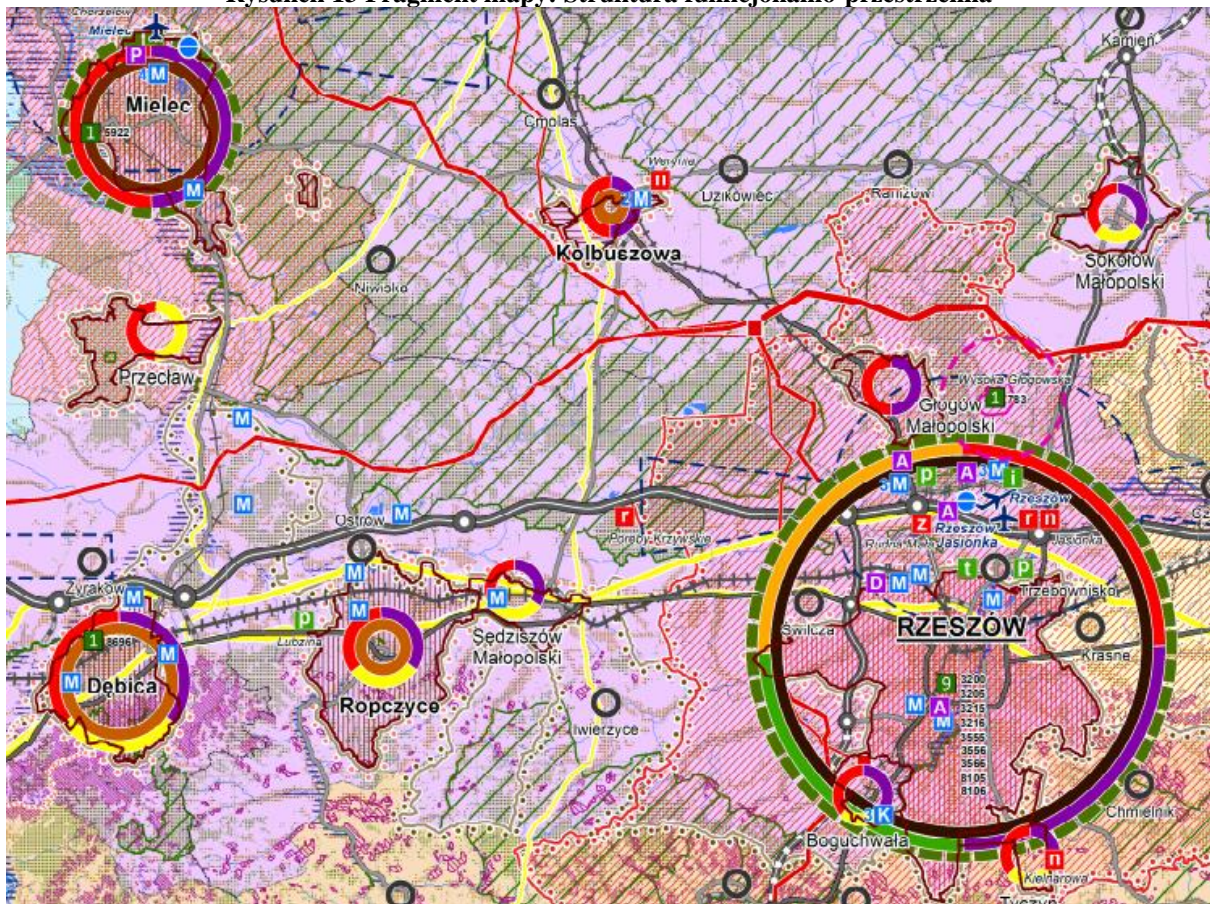
Kolbuszowa została zaliczona do miast o dobrych podstawach rozwoju, opartych na funkcjach adminiostracyjno-usługowych oraz przemysłowych, zapewniającym dostęp do usług i dóbr publicznych o standardzie powiatowym, wymagającym jednak wsparcia w zakresie rozwoju funkcji ponadlokalnych (jako miasto powiatowe) oraz wdrożenia programu rewitalizacji²³.

²² *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

²³ *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030*, str. 39.

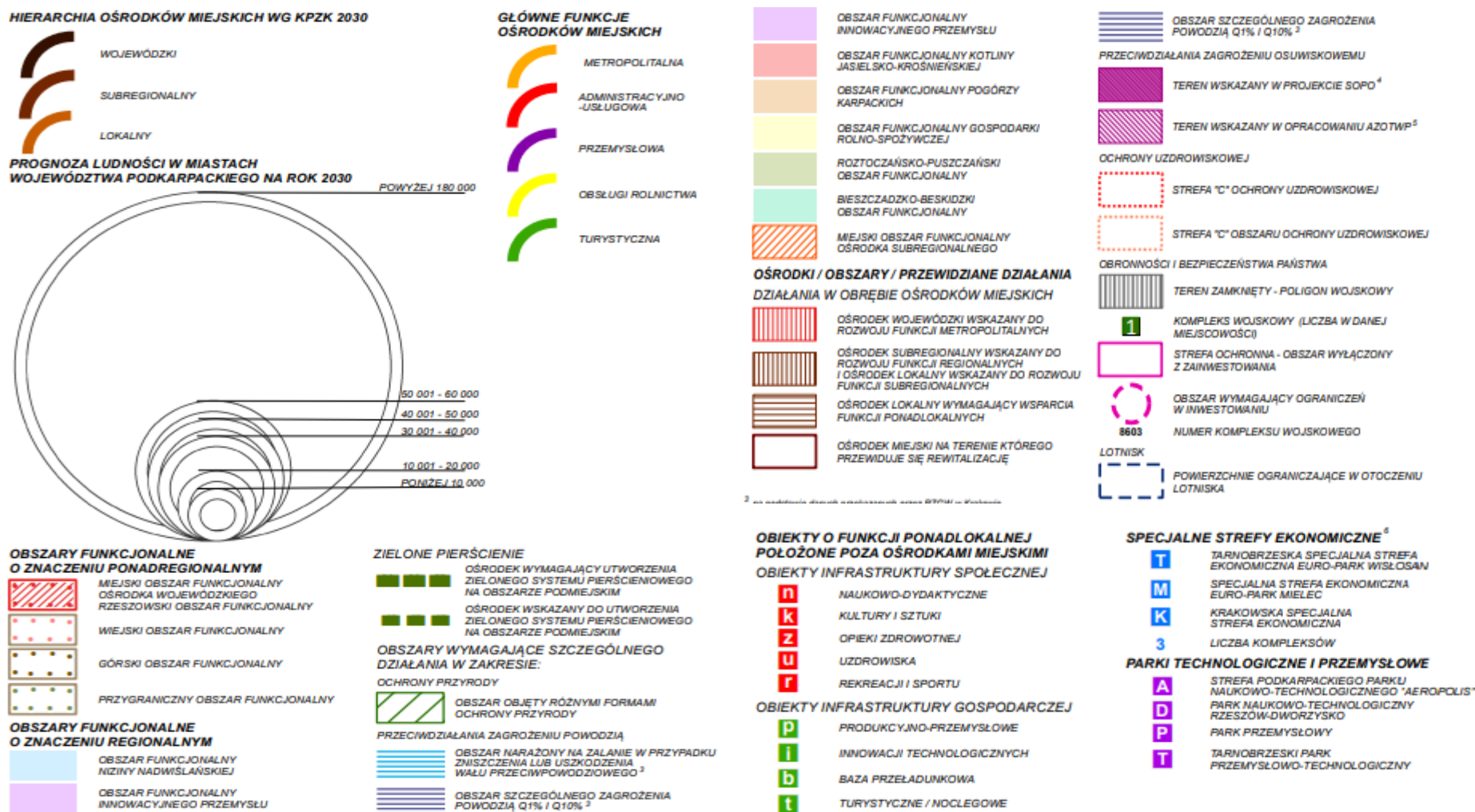
Na rysunku 13 przedstawiono Miasto Kolbuszowa jako ośrodek lokalny o funkcji administracyjno-usługowej i przemysłowej w hierarchii ośrodków miejskich wg koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030). Jest to najważniejszy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego kraju. Celem strategicznym określonym w KPZK 2030 jest: „Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”.

Rysunek 13 Fragment mapy: Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr Lix/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Rysunek 14 Legenda do treści mapy: Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr Lix/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Gmina Kolbuszowa posiada Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego przyjęte Uchwałą Nr XXV/207/2000 Rady Miejskiej w Kolbuszowej z dnia 28 czerwca 2000 r. z późniejszymi zmianami. Studium aktualizowane było 8-krotnie, ostatnia zmiana – VIII – stanowi realizację uchwały nr XLII/507/2017 z dnia 4 sierpnia 2017 r. w sprawie przystąpienia do VIII zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kolbuszowa. W dniu 28 stycznia 2021 r. uchwałą Nr XXIX/340/2021 Rady Miejskiej w Kolbuszowej podjęto decyzję w sprawie przystąpienia do sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kolbuszowa. Granicami obszaru objętego przystąpieniem do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego są granice administracyjne Gminy Kolbuszowa. Zmiana w kierunkach zagospodarowania przestrzennego podyktowana jest potrzebą zwiększenia terenów przeznaczonych pod przemysł, usługi i składy, związanych z rozwojem zakładu produkcyjnego oraz eksploatacją złóż surowców mineralnych położonych w miejscowości Kupno²⁴.

W oparciu o istniejące warunki społeczno-gospodarcze, przyrodnicze oraz kulturowe, wykształciły się dwie funkcje gminy w gospodarce województwa: podstawowa rolnicza i uzupełniająca przemysłowa. W sieci osadniczej województwa Miasto Kolbuszowa jest ośrodkiem o znaczeniu ponadlokalnym z główną funkcją usługową (obsługa ludności i rolnictwa) i uzupełniająca przemysłową.

W obecnie obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kolbuszowa, prawie połowa obszaru miasta i gminy to tereny rolne otwarte i tereny rolne z rozproszoną zabudową – ok. 49%. Tereny leśne stanowią obszar o powierzchni ok. 20%, a obszary predysponowane do rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej jednorodzinnej i zagrodowej – 8,4%. W samym mieście wyodrębniono oddzielną kategorię kierunków zagospodarowania – obszar zabudowy usługowo-mieszkaniowej (centro twórczy charakter zabudowy) o powierzchni 58 ha oraz obszary zabudowy usługowej – 44 ha. Ponad 11% powierzchni miasta to tereny zieleni i rekreacji (w tym zieleń parkowa, tereny sportowo-rekreacyjne, ogródki działkowe i teren cmentarzy). W dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kolbuszowa w granicach opracowania znajdują się obszary:

- PU – obszar produkcyjno-usługowy, przemysł, składy;

²⁴Progniza oddziaływania na środowisko VIII zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kolbuszowa.

- PE – obszar eksploatacji łąk;
- RO – obszary rolne otwarte o dobrych warunkach do rozwoju rolnictwa, zmeliorowane, wyłączone z zabudowy.

Ład przestrzenny jest ważną kwestią w kreowaniu zagospodarowania przestrzennego danej jednostki. Tworzenie i jednocześnie utrzymanie ładu przestrzennego to zadanie samorządu gminnego, jest zarówno celem działań gospodarki przestrzennej, jak i środkiem do uzyskania środowiska zamieszkania, pracy i wypoczynku w jak najwyższym stopniu oddziałującego pozytywnie pod względem funkcjonalnym i estetycznym na mieszkańców i innych użytkowników.

Jedynym skutecznym narzędziem tworzenia ładu przestrzennego jest prawo miejscowe, wyrażone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego to podstawowy dokument regulujący przeznaczenie terenu, warunki jego zabudowy i zagospodarowania. Gmina Kolbuszowa posiada uchwalonych 35 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Według danych GUS, w 2020 r. powierzchnia, dla której opracowano miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, wynosiła 2,6% obszaru całej gminy.

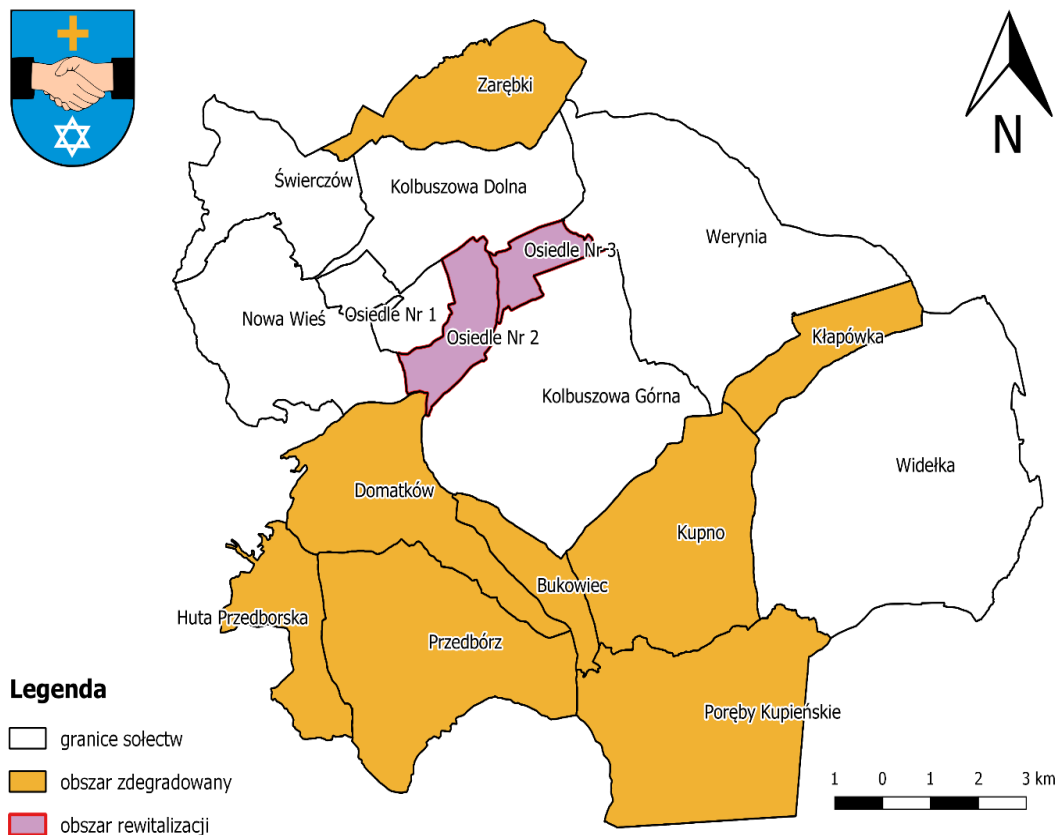
Poza Studium oraz MPZP, dokumentem, który określa przeznaczenie terenu i charakteryzuje obszar jest program rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym. Gmina Kolbuszowa posiada Lokalny Program Rewitalizacji, opracowany na podstawie ustawy o samorządzie gminnym, na co pozwoliły przepisy przejściowe (do 2023 r. programy te nie muszą być opracowywane zgodnie z ustawą o rewitalizacji). Uchwała Nr LVII/1693/18 z dnia 9 sierpnia 2018 r. wyznacza obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie diagnozowanej gminy. W *Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Kolbuszowa na lata 2017–2022*, przyjętym ww. uchwałą, zostały określone potrzeby rewitalizacyjne spowodowane negatywnymi zjawiskami występującymi w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;

- środowiskowej – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska;
- przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska²⁵.

Na mapie 14 przedstawiono lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Kolbuszowa.

Mapa 13 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Kolbuszowa

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kolbuszowa na lata 2017–2022

²⁵ Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kolbuszowa na lata 2017–2022, s. 25.

Analizując mapę widać, iż obszarem, który potrzebuje pomocy w wymienionych wyżej kwestiach jest w głównej mierze południowa część gminy. Obszar zdegradowany obejmuje jednostki: Poręby Kupieńskie, Domatków, Przedbórz, Huta Przedborska, Bukowiec, Kupno, Osiedle III, Kłapówka, Osiedle II oraz Zarębki. Obszar zdegradowany zajmuje powierzchnię 75,44 km² (co stanowi 44,16% powierzchni gminy). Drugim elementem przedstawionym na mapie jest obszar rewitalizacji, który zajmuje powierzchnię 2,97 km² (1,74% powierzchni ogółem gminy) i obejmuje zamieszkałe tereny jednostek pomocniczych: Osiedle II i Osiedle III.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kolbuszowa na lata 2017–2022 jest jednym z dokumentów wpisanych do *Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa podkarpackiego*, dzięki czemu Gmina Kolbuszowa miała większe szanse na pozyskanie funduszy na realizację zaplanowanych w dokumencie projektów. Zgodnie ze stanem na dzień 19 listopada 2021 r. gmina realizuje m.in. projekt pt. *Ograniczenie problemów społecznych i gospodarczych w Gminie Kolbuszowa poprzez nadanie nowych funkcji zdegradowanym terenom i obiektom wraz z zagospodarowaniem ich otoczenia*, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 z działania 6.3. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej.

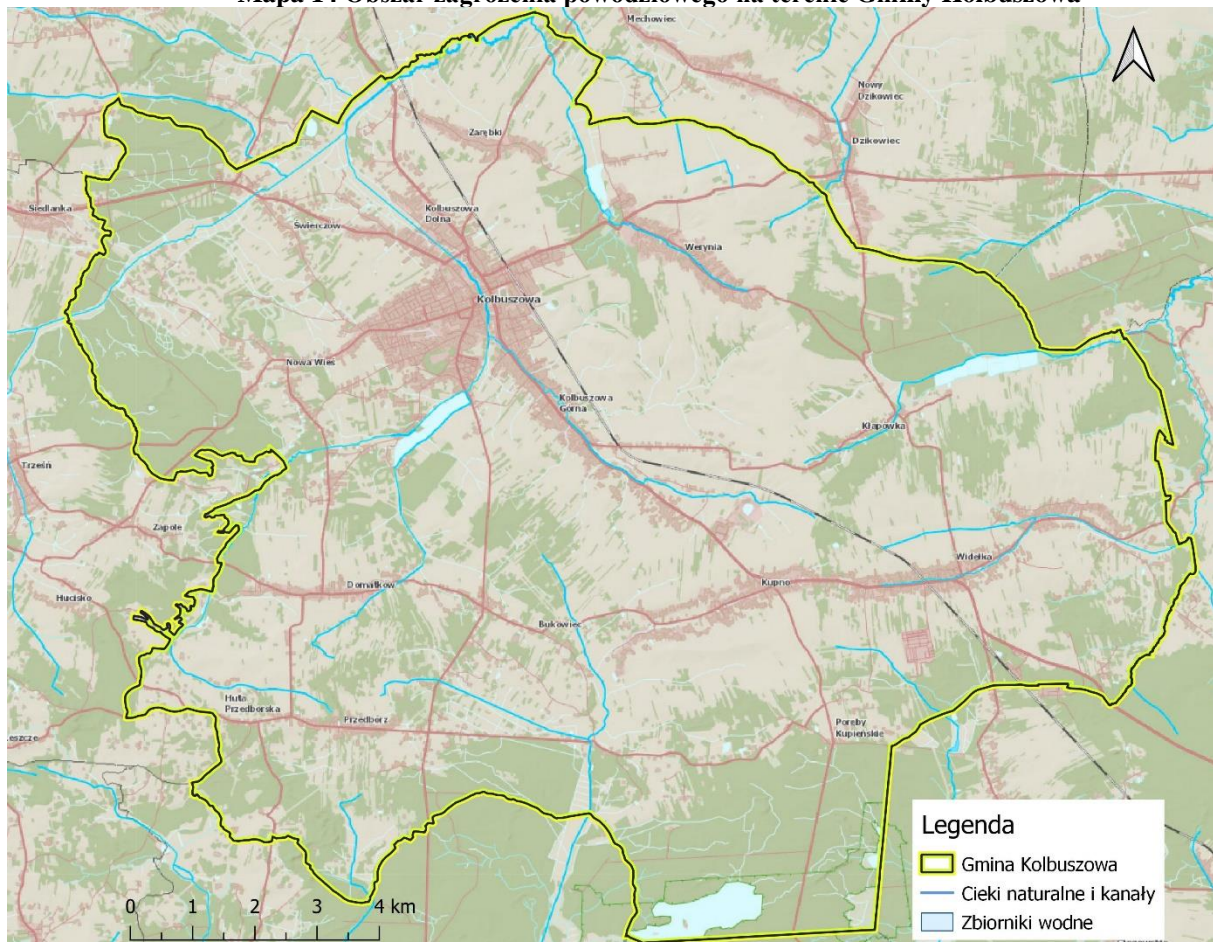
Celem głównym projektu jest zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców oraz wzrost jakości życia, poprzez poprawę spójności funkcjonalno-przestrzennej obszaru i odnowę zdegradowanych budynków i obiektów.

9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowościowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych²⁶. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Innym podejściem do bezpieczeństwa publicznego jest zapewnienie bezpieczeństwa niezwiązanego z czynnikiem ludzkim, ale zagrożeniami płynącymi z natury, takimi jak np. powódzie.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Kolbuszowa nie stwierdzono obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (mapa 14), na których zagrożenie powodziowe byłoby wysokie, czyli wynoszące raz na 10 lat (Q10%), średnie raz na 100 lat (Q1%), czy niskie, wynoszące raz na 500 lat (Q0,2%).

Mapa 14 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Kolbuszowa

Źródło: Hydroportal Wód Polskich, wody.gov.pl, inf. z dnia 10.09.21 r.

²⁶ Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl

Na obszarze Gminy Kolbuszowa działają następujące jednostki zaangażowane w bezpieczeństwo publiczne:

- Komenda Powiatowa Policji w Kolbuszowej;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kolbuszowej;
- OSP Kolbuszowa Dolna (włączona do KRSG²⁷);
- OSP Kolbuszowa Górna (włączona do KRSG);
- OSP Nowa Wieś (włączona do KRSG);
- OSP Widelka (włączona do KRSG);
- OSP Bukowiec;
- OSP Domatków;
- OSP Huta Przedborska;
- OSP Kłapówka;
- OSP Kolbuszowa;
- OSP Poręby Kupieńskie;
- OSP Świerczów;
- OSP Kupno;
- OSP Przedbórz;
- OSP Werynia;
- OSP Zarębki;
- OSP przy Kolbuszowskiej Fabryce Mebli;
- Straż Miejska w Kolbuszowej.

W powiecie kolbuszowskim funkcjonuje 17 jednostek OSP włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, z czego 4 na terenie Gminy Kolbuszowa²⁸. Głównym celem OSP jest działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami²⁹.

Według danych GUS w 2019 r. udział jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności wynosił 20 w Gminie Kolbuszowa – to najwyższa wartość wskaźnika w porównaniu do województwa podkarpackiego (14) i średniej dla Polski (13).

W 2019 r. w całym powiecie kolbuszowskim zanotowano 2 032 przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, co

²⁷ KRSG – Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy.

²⁸ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, Jednostki Państwowej Straży Pożarnej, gov.pl/web/kppsp-kolbuszowa/wlaczona-do-ksrg, inf. z dnia 23.09.2021 r.

²⁹ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, Komendy Wojewódzkie PSP, gov.pl/web/kgpsp/komendy-wojewodzkie

w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców daje liczbę 7,44, a więc mniej niż średnio w województwie podkarpackim (12,2) i Polsce (20,8). Większość stanowiły przestępstwa o charakterze kryminalnym (4,28) i gospodarczym (1,14). Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych przez Policję w powiecie kolbuszowskim w 2019 roku wynosił 81,1% i był wyższy niż średnio w województwie podkarpackim (77,2%) i Polsce (73,1%)³⁰.

10. Polityka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy. Bezpośrednio realizacją zobowiązań wobec ludności na obszarze Gminy Kolbuszowa zajmują się:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej (M-GOPS);
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kolbuszowej (GKRPA);
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbuszowa;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej (PCPR);
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kolbuszowej (PP-P);
- Poradnia Zdrowia Psychicznego – NZOZ ANIMA Centrum Psychiatrii;
- Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i inne placówki oraz instytucje, które swoimi działaniami wspierają dziecko i rodzinę, m.in.: Polski Komitet Pomocy Społecznej w Kolbuszowej (PKPS), Regionalna Fundacja Rozwoju „Serce”, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „NIL” w Kolbuszowej, Caritas.

Sytuację panującą w Gminie Kolbuszowa w zakresie polityki społecznej obrazują następujące wskaźniki: *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem, udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.*

³⁰ Dane Głównego Urzędu Statystycznego, bdl.stat.gov.pl

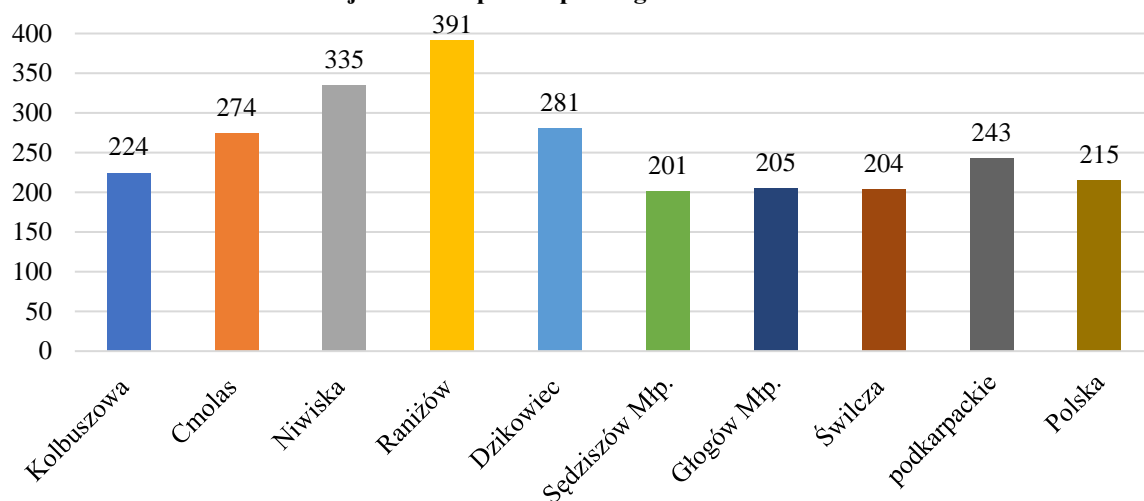
Pierwszy ze wskaźników, nad którym należy się pochylić, to wskaźnik *liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego* – w celu porównania wskaźnika między różnymi jednostkami terytorialnymi, wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 16 i na wykresie 27, w Gminie Kolbuszowa z roku na rok maleje liczba gospodarstw domowych ogółem, które muszą wspomagać się opieką społeczną, tendencja ta utrzymuje się dla każdej z gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski.

Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem					Poniżej kryterium dochodowego					Powyżej kryterium dochodowego				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	230	276	253	237	224	170	150	123	107	98	121	126	130	130	127
Gmina Cmolas	398	413	358	327	274	297	297	244	201	164	101	116	114	126	110
Gmina Niwiska	448	422	372	372	335	327	313	232	216	181	121	109	141	155	154
Gmina Raniżów	455	450	407	397	391	276	256	204	206	209	179	194	204	191	182
Gmina Dzikowiec	347	347	315	306	281	228	213	158	146	140	119	134	157	160	140
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	226	209	204	217	201	162	136	129	126	114	64	72	76	91	87
Miasto i Gmina Głogów Młp.	271	236	238	298	205	166	133	114	134	100	104	104	124	164	105
Gmina Świlcza	258	233	221	223	204	195	168	143	143	108	63	66	78	80	95
województwo podkarpackie	326	307	284	264	243	224	201	171	152	130	102	107	113	113	113
Polska	283	268	249	233	215	197	178	155	139	120	86	90	94	94	96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 27 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

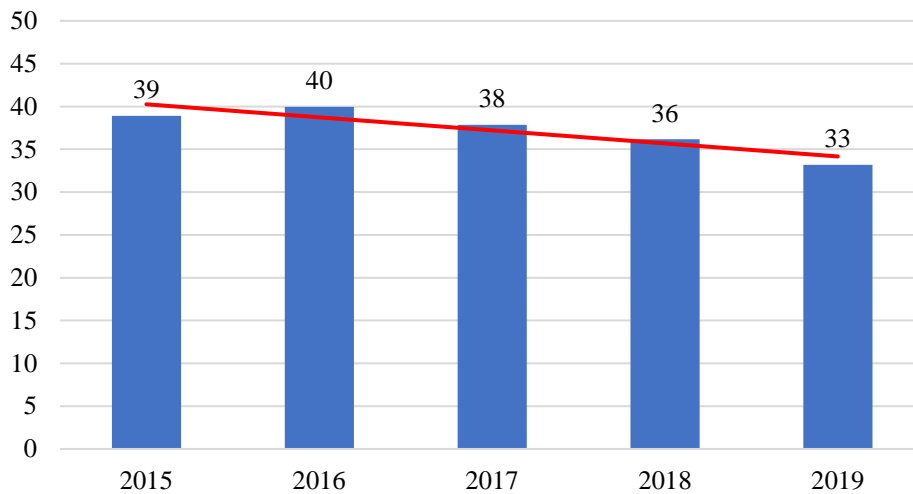
Wskaźnikami, na które należy zwrócić uwagę, są udzielane zasiłki rodzinne. W tabeli 17 przedstawiono liczbę rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2015–2019. W porównaniu do innych gmin, najtrudniejsza sytuacja w 2019 roku była w gminach Cmolas i Niwiska (w obu gminach 45 rodzin otrzymało zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców). Gmina Kolbuszowa znajdowała się na nienajgorszej pozycji w porównaniu do gmin sąsiednich (33 rodziny otrzymujące zasiłki), jednak wartość wskaźnika była wyższa niż średnia w Polsce (26) i województwie podkarpackim (32). Optymistycznym zjawiskiem jest fakt, iż wartość wskaźnika dla diagnozowanej gminy od 2017 r. spada, co przedstawiono na wykresie 28. Równie dobrze dla diagnozowanej gminy prezentuje się wskaźnik udział % dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. W Gminie Kolbuszowa w 2019 roku 36% dzieci w wieku do 17 lat objętych było zasiłkami rodzinnymi, co daje wyższy wskaźnik niż dla Polski (27%) i średniej w województwie (34%).

Tabela 17 Zasilki rodzinne w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasilki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem					Udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	39	40	38	36	33	38	40	40	39	36
Gmina Cmolas	58	58	54	51	45	50	54	52	51	47
Gmina Niwiska	58	62	58	52	45	51	53	50	49	45
Gmina Raniżów	53	54	51	50	44	51	54	52	52	48
Gmina Dzikowiec	54	55	53	51	44	52	56	55	53	48
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	43	48	46	44	38	40	46	44	43	39
Miasto i Gmina Głogów Młp.	35	38	36	34	30	31	34	34	32	28
Gmina Świlcza	26	28	28	29	26	25	28	28	27	26
województwo podkarpackie	36	39	38	36	32	35	38	37	37	34
Polska	27	29	29	29	26	27	29	29	29	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 28 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych może świadczyć odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. Na terenie Gminy Kolbuszowa świadczona jest opieka żłobkowa tylko w jednym Niepublicznym Żłobku „Słoneczny Zakątek” w Kolbuszowej.

Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową dla Gminy Kolbuszowa wyniósł w 2019 roku 10,4%, podczas gdy średnia w Polsce to 12,4%, zaś średnia dla województwa podkarpackiego 11,2%. Spośród gmin sąsiednich wskaźnik ten był najwyższy w Gminie Głogów Małopolski (27,7%).

Tabela 18 Dzieci do lat 3 w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dzieci w wieku do 3 lat ogółem					Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	650	618	634	666	672	0,0	1,6	9,6	10,5	10,4
Gmina Cmolas	228	231	232	222	242	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Niwiska	159	163	163	162	170	12,6	6,7	4,3	9,9	9,4
Gmina Raniszów	195	196	221	236	240	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Dzikowiec	142	157	159	183	193	0,0	0,0	0,0	0,0	10,4
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	752	743	754	793	780	3,3	4,8	2,9	6,2	8,3
Miasto i Gmina Głogów Młp.	661	652	630	657	694	5,3	13,2	13,8	13,5	27,7
Gmina Świlcza	413	418	459	503	522	9,2	11,2	11,8	13,5	14,4
województwo podkarpackie	59 416	59 671	61 908	63 687	63 775	5,7	6,6	7,6	9,7	11,2
Polska	1 106 141	1 121 533	1 149 976	1 167 837	1 159 025	6,8	7,8	8,6	10,5	12,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym aspektem polityki społecznej jest opieka zdrowotna. W gminie funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Kolbuszowej.

Ważnym elementem systemu opieki zdrowotnej jest dostępność aptek na terenie Gminy Kolbuszowa. Według danych GUS za rok 2019, w gminie zlokalizowanych jest 6 aptek i 2 punkty apteczne.

11. Edukacja i wychowanie

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność dzieci do wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania, co umożliwi najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń, świadomości dobra i piękna. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji. O jakości wychowania przedszkolnego na obszarze Gminy Kolbuszowa świadczy odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Na terenie Gminy Kolbuszowa funkcjonują publiczne oraz niepubliczne przedszkola³¹:

- Przedszkole Publiczne nr 1 w Kolbuszowej;
- Publiczne Przedszkole nr 2 w Kolbuszowej;
- Przedszkole Publiczne nr 3 w Kolbuszowej;
- Przedszkole w Kolbuszowej Dolnej;
- Przedszkole Publiczne w Kolbuszowej Górnej;
- Publiczne Przedszkole w Widelce;
- Niepubliczne Przedszkole Parafialne im. św. Jana w Kupnie;
- Przedszkole Niepubliczne pw. św. Józefa w Kolbuszowej;
- Niepubliczne Przedszkole "Słoneczny Zakątek" w Kolbuszowej;
- Niepubliczne Przedszkole im. Marii Montessori z oddziałem specjalnym w Kolbuszowej.

W tabeli 19 przedstawiono *liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczbę dzieci przypadającą na jedną placówkę wychowania przedszkolnego*. Liczba dzieci przypadających na 1 placówkę w niniejszej gminie w 2019 r. wynosiła 44 dzieci. Jest to wynik podobny do średniej województwa (48) oraz dużo niższy niż średnia Polski (63). *Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat* wzrasta w całym diagnozowanym okresie w Gminie Kolbuszowa. W 2019 r., na tle województwa podkarpackiego (862) oraz Polski (885), Gmina Kolbuszowa wypadła bardzo dobrze z wynikiem 992 dzieci.

³¹Strona internetowa Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, kolbuszowa.pl inf. z dnia 23.09.2021 r.

Tabela 19 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	43	48	45	47	44	772	855	898	986	992
Gmina Cmolas	20	23	22	23	22	686	682	685	619	672
Gmina Niwiska	15	16	16	17	15	682	713	799	907	805
Gmina Raniszów	27	29	29	32	29	717	776	813	864	860
Gmina Dzikowiec	31	31	33	32	34	721	761	751	837	904
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	35	41	47	51	48	603	643	785	862	848
Miasto i Gmina Głogów Młp.	61	67	65	71	64	802	823	861	900	968
Gmina Świlecza	54	61	62	61	56	894	823	842	914	901
województwo podkarpackie	41	46	47	48	48	793	773	815	849	862
Polska	54	60	62	63	63	842	811	847	873	885

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. Według danych GUS Gmina Kolbuszowa posiada 11 placówek szkół podstawowych, są to³²:

- Szkoła Podstawowa im. Polskich Noblistów w Bukowcu;
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Domatkowie;
- Szkoła Podstawowa im. Szarych Szeregów w Kolbuszowej Górnej;
- Szkoła Podstawowa im. Janka Zawiszy w Przedborzu;
- Szkoła Podstawowa im. Kapitana Józefa Batoiego w Weryni;
- Szkoła Podstawowa im. Andrzeja Jadacha w Zarębkach;
- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Kolbuszowej;
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Kolbuszowej;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kupnie;
- Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Widelce;
- Zespół Szkół Specjalnych w Kolbuszowej Dolnej.

W tabeli 20 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji netto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. W 2019 r. współczynnik skolaryzacji w Gminie Kolbuszowa był na dobrym poziomie w porównaniu do gmin sąsiednich, niewiele niższy niż w województwie podkarpackim oraz w Polsce.

³² Strona internetowa Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, kolbuszowa.pl inf. z dnia 23.09.2021 r.

Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Analizy wskaźnika należy dokonać z uwzględnieniem poziomu nauczania. Dość wysokie wartości wskaźników wynikają z faktu, iż nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa w Polsce, co oznacza, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość poniżej 100% nie musi oznaczać, że dzieci nie uczęszczają do szkoły w ogóle, ale może być to związane m.in. z uczęszczaniem do szkół na obszarze innych jednostek terytorialnych, bądź część dzieci zameldowanych w Polsce kształci się za granicą, gdzie przebywa wraz z rodzicami. Należy też zwrócić uwagę, że liczba uczniów odnosi się do uczniów w szkołach podstawowych, a trzeba pamiętać, iż w latach 2015–2018 część dzieci uczęszczała jeszcze do gimnazjum – z dniem 1 września 2019 roku przestały istnieć gimnazja.

Tabela 20 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji netto					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	78,4	85,7	85,5	87,5	90,0	54,7	52,6	60,5	69,8	69,9
Gmina Cmolas	78,6	81,7	83,6	86,3	86,1	62,9	57,3	67,3	77,7	75,1
Gmina Niwiska	74,8	79,1	77,2	78,2	80,5	61,5	58,0	65,9	74,5	75,7
Gmina Raniszów	72,6	81,3	82,3	81,5	82,8	54,5	51,8	61,3	68,1	69,8
Gmina Dzikowiec	76,3	76,3	77,4	78,1	78,0	56,8	52,0	60,8	69,1	70,0
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	86,0	91,5	92,0	92,6	91,3	67,1	62,0	71,9	82,9	83,4
Miasto i Gmina Głogów Młp.	78,5	83,3	80,4	79,9	83,0	63,8	59,2	66,2	75,0	79,5
Gmina Świlcza	79,7	84,7	84,1	84,5	83,6	64,9	61,4	70,4	80,0	80,3
województwo podkarpackie	86,2	90,7	91,5	92,3	92,5	62,9	58,3	67,7	77,6	77,9
Polska	90,1	92,5	93,4	93,9	93,7	64,5	59,8	69,2	79,2	79,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odzwierciedleniem poziomu nauki są wyniki uzyskiwane przez uczniów w ogólnopolskich egzaminach. W związku z reformą szkolnictwa, która zlikwidowała gimnazja, oraz trudnym okresem wywołanym pandemią COVID-19 i wprowadzeniem nauki zdalnej, w niniejszej diagnozie prezentowane są dane za rok 2020, tj. egzamin ósmoklasisty dla rocznika nauki szkolnej 2019/2020 (tabela 21).

Tabela 21 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa podkarpackiego

Jednostka terytorialna	język polski	matematyka	język angielski
	średni wynik %		
Miasto i Gmina Kolbuszowa	62	46	55
Gmina Cmolas	65	49	43
Gmina Niwiska	65	49	59
Gmina Raniżów	59	47	48
Gmina Dzikowiec	63	55	49
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	62	53	54
Miasto i Gmina Głogów Młp.	58	50	54
Gmina Świlcza	63	51	59
województwo podkarpackie	61	48	53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Jak można zaobserwować w powyższej tabeli, uczniowie Gminy Kolbuszowa osiągnęli najlepszy wynik z egzaminu z języka polskiego. Wynik z egzaminu z języka angielskiego plasuje gminę na drugiej pozycji w zestawieniu (na pierwszym miejscu *ex aequo* gminy Niwiska i Świlcza). Nieco gorzej wypadły wyniki z egzaminu z matematyki, uczniowie z Gminy Kolbuszowa wypadli najgorzej w porównaniu do gmin sąsiednich.

Poza szkołami podstawowymi na terenie Gminy Kolbuszowa zlokalizowane są szkoły ponadpodstawowe³³:

- Liceum Ogólnokształcące im. Janka Bytnara w Kolbuszowej;
- Zespół Szkół Agrotechniczno-Ekonomicznych im. Komisji Edukacji Narodowej w Weryni;
- Zespół Szkół Technicznych im. Bohaterów Września 1939 r. w Kolbuszowej;
- Centrum Kształcenia Zawodowego w Kolbuszowej.

³³ Strona internetowa Powiatu Kolbuszowskiego, powiat.kolbuszowski.pl/oferta-szkol-ponadgimnazjalnych, inf. z dnia 23.09.2021 r.

12. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny to wiedza, która jest osadzona w relacjach i stosunkach społecznych. Wiąże się on z zaufaniem członków organizacji do siebie, normami i wartościami. Można mówić o różnych wymiarach tego kapitału, tj. społeczny, ekonomiczny i kulturowy.

Na kapitał społeczny składają się m.in. jakość stosunków międzyludzkich, relacje, stosunki, efekt synergii. Można powiedzieć, że jest on kapitałem ludzkim wzbogaconym o relacje i współpracę (kapitał ludzki jest statyczny; daje potencjalne korzyści, zaś społeczny – dynamiczny; daje faktyczne korzyści). Kształtowanie kapitału społecznego wymaga doskonalenia jakości stosunków międzyludzkich, umiejętności współpracy, norm, klimatu organizacyjnego i zaufania. Podstawą do budowy kapitału jest struktura organizacyjna z jasno wskazanymi zadaniami, uprawnieniami i odpowiedzialnością.

Poziom kapitału społecznego można mierzyć za pomocą obiektywnych wskaźników empirycznych. Robert Putnam skonstruował Social Capital Index, na który składa się 14 wskaźników podzielonych na pięć głównych sekcji:

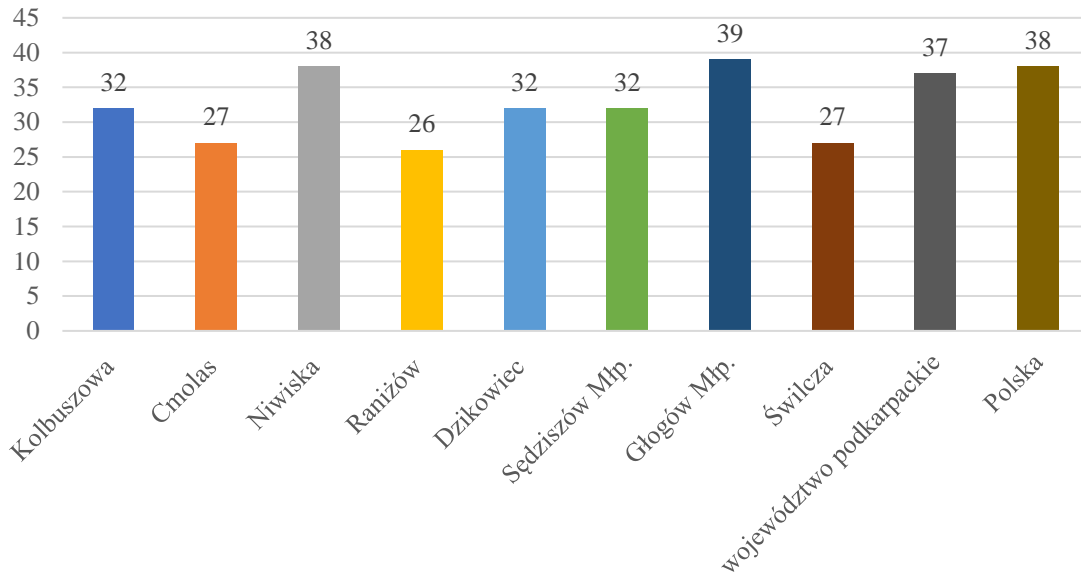
- życie społeczne,
- zaangażowanie w sprawy publiczne,
- wolontariat,
- nieformalne zaangażowanie społeczne,
- mierniki zaufania.

Bazując na powyższym, zostały wybrane wskaźniki obrazujące kapitał społeczny na obszarze Gminy Kolbuszowa.

Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* (wykres 29). Na terenie Gminy Kolbuszowa liczba ta wzrosła z 30 w 2015 r. do 32 w 2019 r. W porównaniu do gmin sąsiednich diagnozowana gmina plasuje się na trzecim miejscu (*ex aequo* z gminami Dzikowiec i Sędziszów Małopolski), lepszy wynik mają: Gmina Niwiska (38) i Gmina Głogów Małopolski (39). W odniesieniu do średniej województwa podkarpackiego (37) i Polski (38) Gmina Kolbuszowa wypada również gorzej.

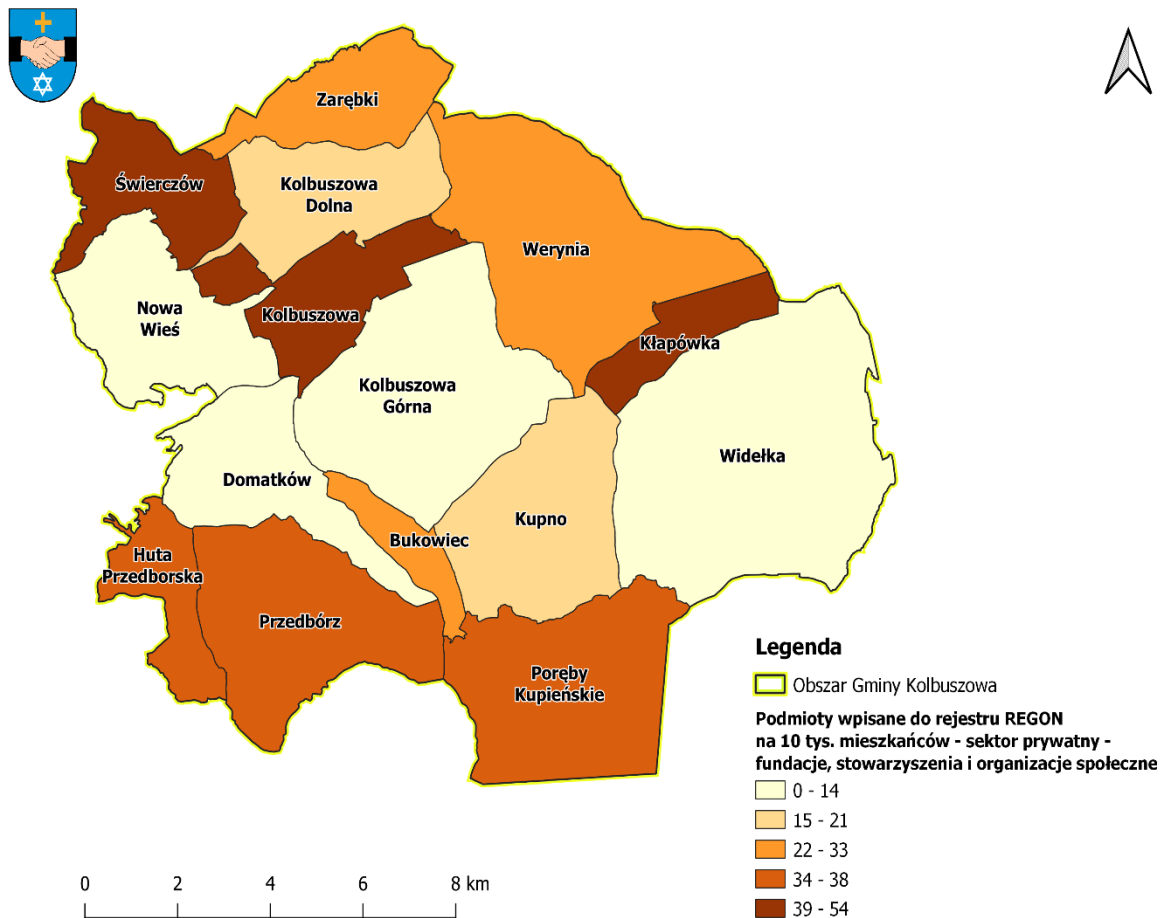
Na mapie 15 przedstawione zostały fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne ogółem (wpisane do rejestru REGON) w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Kolbuszowa.

Wykres 29 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 15 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej

Istotnym aspektem kapitału społecznego jest współpraca międzysektorowa, tj. współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, a więc między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Współpraca międzysektorowa to dobrowolna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której łączą one siły, by osiągnąć wspólny cel. Działania każdego z sektorów są inne, każdy z nich pełni odrębną rolę w lokalnej społeczności i cechuje się odmiennymi celami. Dzięki połączeniu możliwości każdego z nich współpraca taka gwarantuje nowy, lepszy rozwój³⁴.

Gmina Kolbuszowa prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność użytku publicznego – corocznie opracowywany jest *Program współpracy Gminy Kolbuszowa z organizacjami pozarządowymi*.

Celem głównym wprowadzenia współpracy Gminy Kolbuszowa z organizacjami pozarządowymi jest wykorzystanie aktywności społecznej w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Kolbuszowa, a także zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów poprzez:

- podejmowanie działań służących aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych;
- intensyfikację działań wychowawczych na rzecz dzieci i młodzieży szkolnej;
- przeciwdziałanie bezrobociu;
- promocję Gminy Kolbuszowa i współpracę z zagranicą.

Głównym celem wprowadzenia programu współpracy Gminy Kolbuszowa z organizacjami pozarządowymi na 2020 rok było budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi. Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi odbywała się na zasadach: równego dostępu do informacji, pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Organizacje pozarządowe, które działają na terenie Gminy Kolbuszowa, biorą udział w ogłaszanych otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych, uzyskując dofinansowanie z budżetu gminy. Dzięki takim środkom finansowym organizacje te realizują zadania publiczne na rzecz mieszkańców w swoich lokalnych środowiskach.

Wszystkie ogłoszone konkursy były przeprowadzone przez Komisje Konkursowe powołane Zarządzeniem przez Burmistrza Kolbuszowej. Realizacja zadań publicznych odbywała się na podstawie podpisanej umowy z organizacjami prowadzącymi działalność w zakresie pożytku publicznego i wolontariatu. Ze względu na stan zagrożenia

³⁴ Serwis prawny *prawo.pl*, inf. z dnia 23.09.2021 r.

epidemiologicznego, wywołanego pandemią koronawirusa COVID-19, niektóre umowy odnośnie realizacji zadań wymagały aneksowania i wydłużenia terminu realizacji (dla zadań, które były całoroczne). Nie udało się zrealizować trzech zadań, dlatego też organizacje dokonały zwrotu dotacji. Pozostałe zadania zostały wykonane w sposób zadawalający, a wydatkowanie środków dotacji zostało wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem.

Gmina Kolbuszowa w 2020 roku udzieliła dotacji 17 organizacjom pozarządowym. Najwięcej środków finansowych tj. 461 000,00 złotych zostało przyznanych na realizację zadań dotyczących upowszechniania kultury fizycznej i sportu. W tym samym roku Gmina Kolbuszowa udzieliła organizacjom pozarządowym dotacji związanych z pomocą społeczną, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób na łączną kwotę 88 300,00 złotych. Organizacje pozarządowe wykorzystywały łącznie 783 300,00 zł³⁵.

³⁵Sprawozdanie z realizacji rocznego Programu Współpracy Miasta i Gminy Kolbuszowa z organizacjami pozarządowymi w 2020 roku.

13. Finanse samorządowe

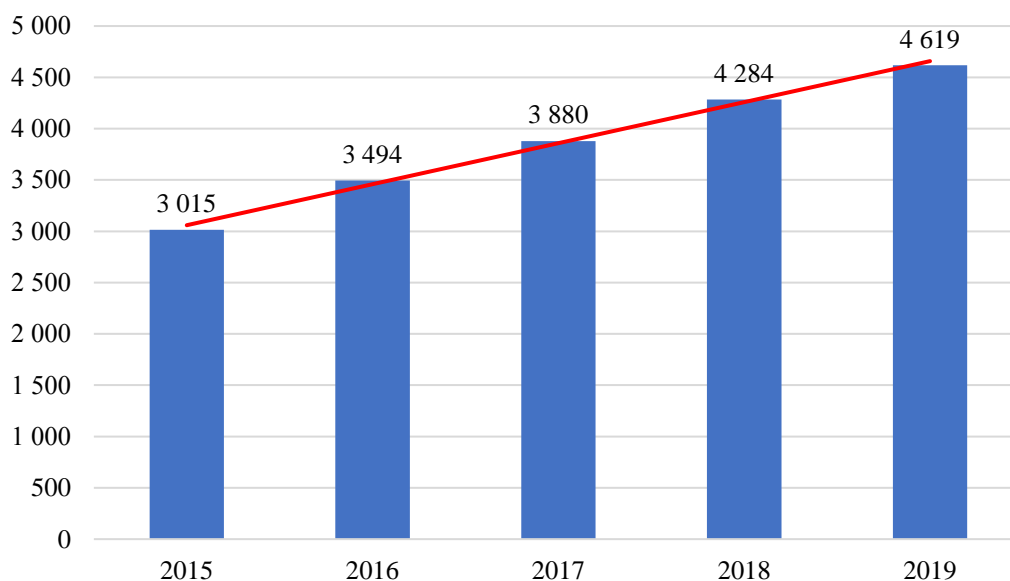
Sytuację finansową Gminy Kolbuszowa obrazują wskaźniki dochodów ogółem (tabela 22) w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Według danych GUS w 2019 roku dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 4 619 zł, co było wartością dużo niższą niż średnia krajowa (5 969 zł) i średnia wojewódzka (5 500 zł). Pozytywnym zjawiskiem jest od 2015 r. systematyczny wzrost dochodów na 1 mieszkańca (wykres 30), jednak zjawisko to jest charakterystyczne nie tylko dla Gminy Kolbuszowa, ale też wszystkich innych porównywanych jednostek.

Tabela 22 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	3 015	3 494	3 880	4 284	4 619
Gmina Cmolas	3 017	3 804	3 982	4 298	4 618
Gmina Niwiska	3 486	4 254	4 625	5 358	5 334
Gmina Raniszów	2 974	3 749	4 246	4 644	4 931
Gmina Dzikowiec	3 319	3 902	4 308	4 968	4 988
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	2 815	3 649	4 183	4 219	4 524
Miasto i Gmina Głogów Młp.	3 454	3 728	4 108	5 187	6 027
Gmina Świlecza	2 836	3 607	4 136	4 461	4 981
województwo podkarpackie	3 506	4 012	4 445	4 988	5 500
Polska	4 115	4 586	4 938	5 387	5 969

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 30 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

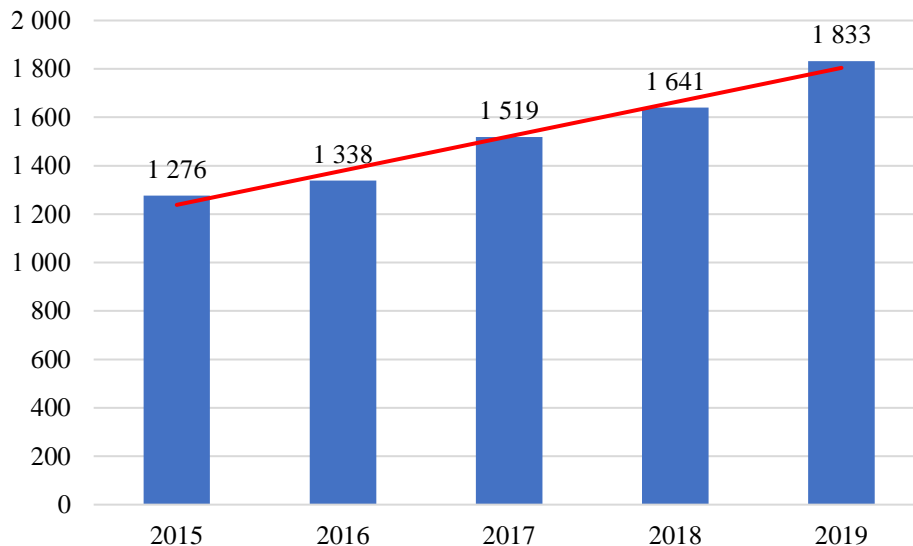
Podobną sytuację można zauważyć w danych GUS odnośnie dochodów własnych (tabela 23). Gmina Kolbuszowa posiada średniej wielkości wartości wskaźnika *dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca* – w 2019 r. wynosiły 1 833 zł, co było wynikiem gorszym od średniej wojewódzkiej (2 048 zł) i średniej krajowej (2 959 zł). Pozytywnym aspektem jest fakt, że i w tym przypadku dochody z roku na rok się zwiększają (wykres 31).

Tabela 23 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	1 276	1 338	1 519	1 641	1 833
Gmina Cmolas	681	696	672	776	822
Gmina Niwiska	660	777	856	1 141	976
Gmina Raniszów	711	802	905	998	1 112
Gmina Dzikowiec	631	657	560	544	730
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	1 090	1 177	1 322	1 354	1 513
Miasto i Gmina Głogów Młp.	1 738	1 809	1 880	2 166	2 493
Gmina Świlcza	1 088	1 382	1 487	1 471	1 761
województwo podkarpackie	1 482	1 525	1 627	1 832	2 048
Polska	2 297	2 368	2 509	2 732	2 959

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

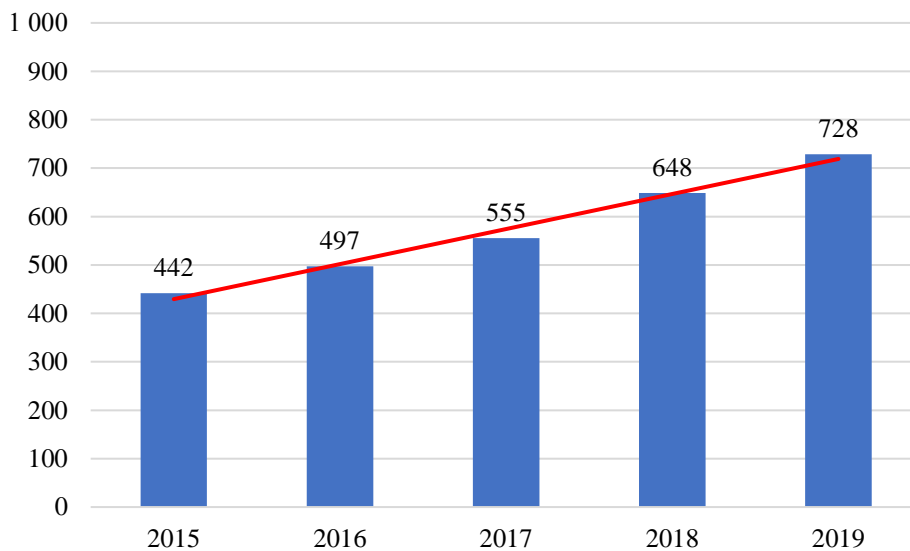
Wykres 31 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

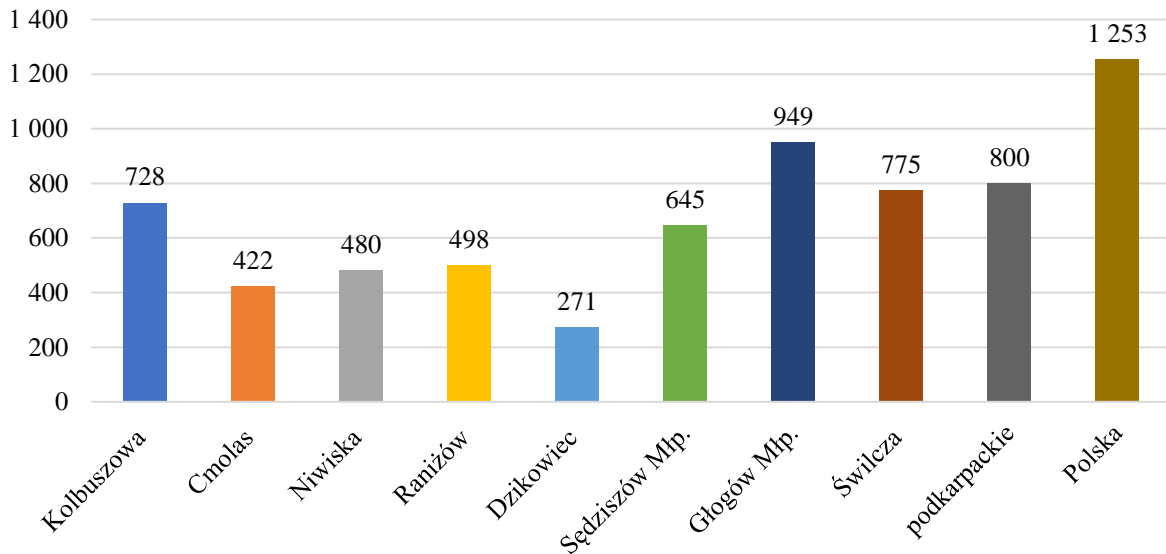
Na dochody własne składa się taki element jak: udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danej gminy. Na wykresie 32 przedstawiono wpływy z podatków od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w diagnozowanej gminie, które z roku na rok zwiększają się i w ostatnim badanym roku wyniosły 728 zł. W porównaniu do gmin sąsiednich (wykres 33) wskaźnik dla Gminy Kolbuszowa w 2019 r. był na wysokim poziomie (na wyższym poziomie znalazły się tylko dwie gminy: Głogów Małopolski i Świlcza), natomiast poniżej średniej wojewódzkiej (800 zł) oraz dużo niższy niż średnia dla Polski (1 253 zł).

Wykres 32 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

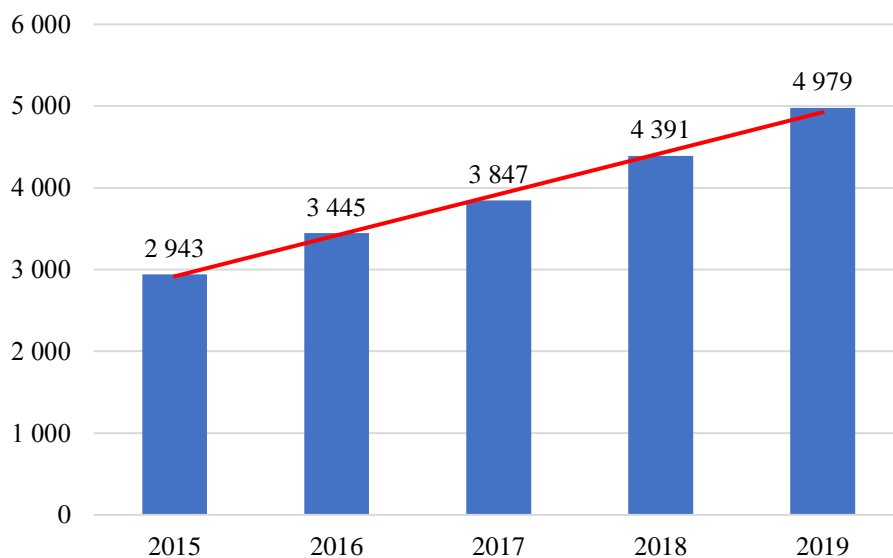
Wykres 33 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W Gminie Kolbuszowa wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok wzrasta, w 2015 roku wynosiły 2 943 zł, a w 2019 roku już 4 979 zł (wykres 34) – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów. Wydatki ogółem porównano również do innych jednostek, w tym do gmin sąsiednich (tabela 24). W 2019 r. wydatki Gminy Kolbuszowa były podobne do porównywanych gmin sąsiednich (wyższe tylko w gminach Niwiska i Głogów Małopolski) i niższe niż średnio w Polsce i województwie podkarpackim (wykres 35).

Wykres 34 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

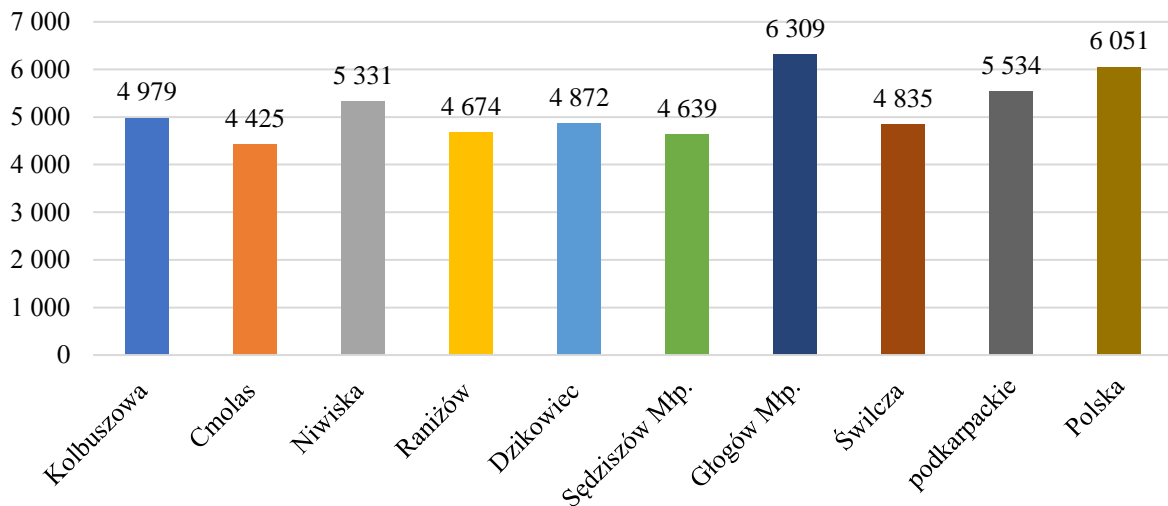
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 24 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki majątkowe – ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	2 943	3 445	3 847	4 391	4 979
Gmina Cmolas	2 803	3 586	3 838	4 424	4 425
Gmina Niwiska	3 607	4 075	4 594	5 304	5 331
Gmina Ranżów	2 706	3 488	4 027	4 837	4 674
Gmina Dzikowiec	3 065	3 633	4 240	5 361	4 872
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	2 796	3 673	4 272	4 410	4 639
Miasto i Gmina Głogów Młp.	3 859	3 521	4 167	6 276	6 309
Gmina Świlcza	2 532	3 111	3 846	4 841	4 835
województwo podkarpackie	3 503	3 885	4 523	5 195	5 534
Polska	4 051	4 427	4 958	5 575	6 051

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

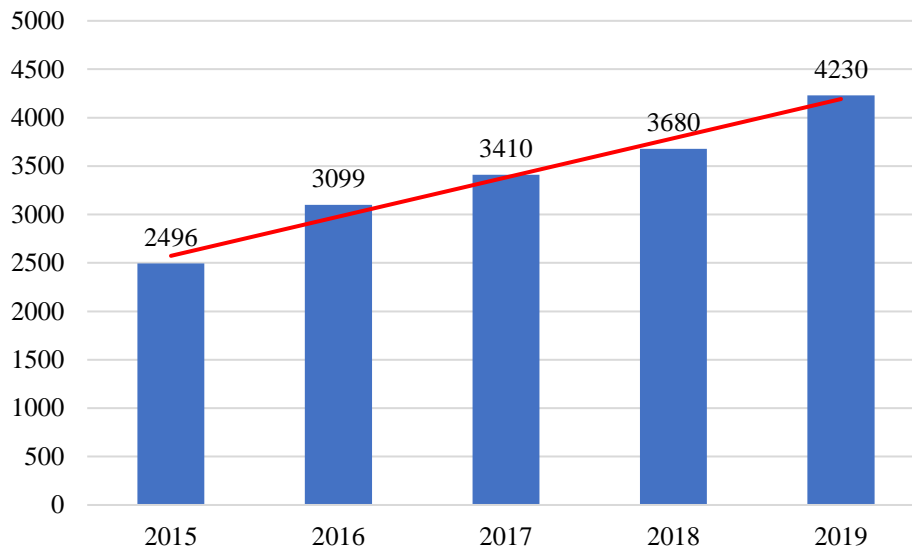
Wykres 35 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w badanym okresie systematycznie wzrastały – w 2015 r. wynosiły 2 496 zł, a w 2019 r. już 4 230 zł (wykres 36). Jednakże w 2019 r. były znacznie niższe niż wydatki w województwie podkarpackim (4 544 zł) i w Polsce (5 039 zł). W tabeli 25 i na wykresie 37 przedstawiono porównanie Gminy Kolbuszowa do gmin sąsiednich – wydatki bieżące ogółem dla każdej z gmin wzrastały z roku na rok, a w 2019 r. w Gminie Kolbuszowa wartość wskaźnika była jedna z wyższych (4 230 zł). Tylko w dwóch gminach odnotowano wyższe wartości: Głogów Małopolski (4 879 zł) i Niwiska (4 485 zł).

Wykres 36 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

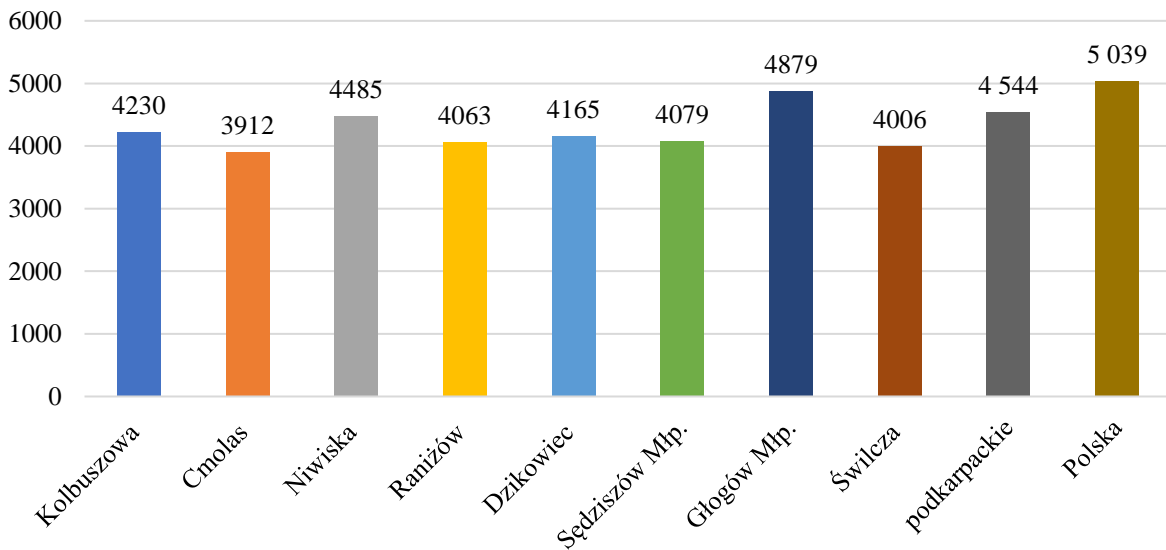
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 25 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki bieżące – ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	2 496	3 099	3 410	3 680	4 230
Gmina Cmolas	2 610	3 291	3 425	3 510	3 912
Gmina Niwiska	2 695	3 498	3 872	4 102	4 485
Gmina Ranizów	2 604	3 268	3 580	3 781	4 063
Gmina Dzikowiec	2 633	3 166	3 521	3 809	4 165
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	2 426	3 196	3 581	3 747	4 079
Miasto i Gmina Głogów Młp.	2 606	3 260	3 722	4 110	4 879
Gmina Świlecza	2 296	2 825	3 156	3 465	4 006
województwo podkarpackie	2 886	3 472	3 810	4 056	4 544
Polska	3 340	3 918	4 259	4 509	5 039

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

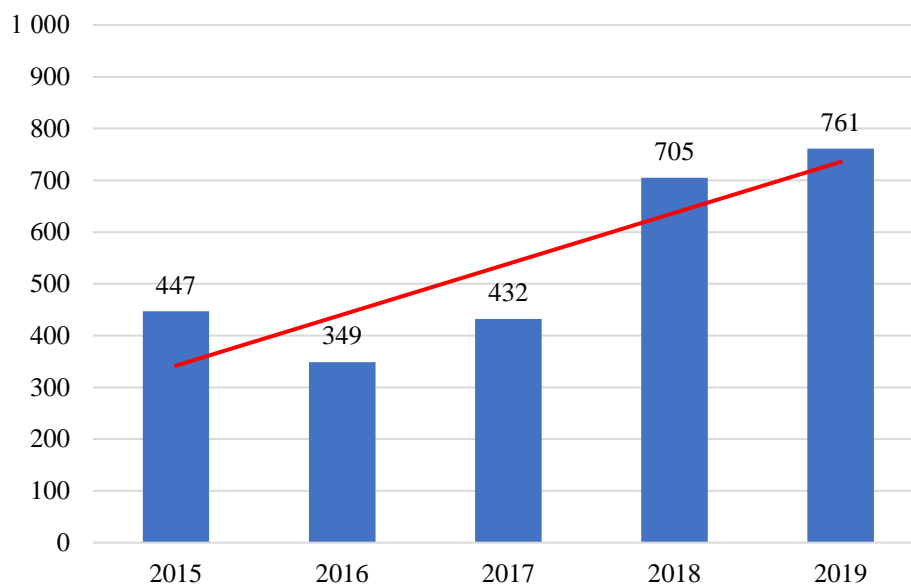
Wykres 37 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

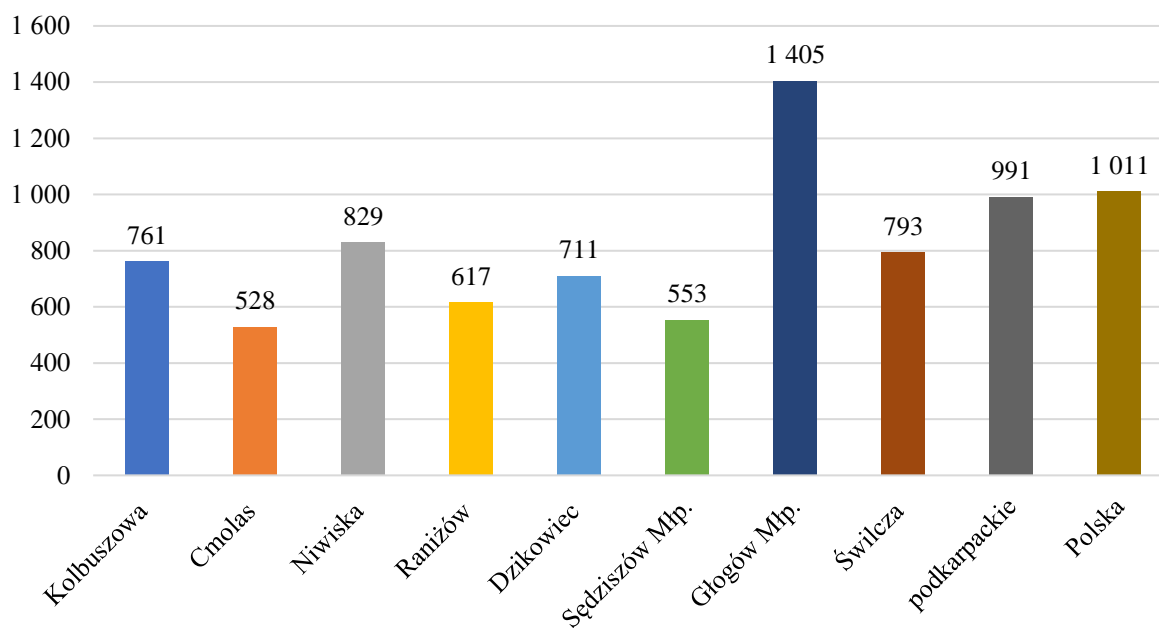
Ostatnią analizowaną kategorią wydatków są *wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca*. Suma wydatków w Gminie Kolbuszowa w analizowanym okresie ulegała wahaniom, w 2016 r. odnotowano spadek, natomiast od 2017 r. wartość systematycznie rosła i w 2019 r. osiągnęła wysokość 761 zł (wykres 38) – jest to odzwierciedleniem wzrostu dochodów na przestrzeni badanych lat. Wartość wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w 2019 r. była niższa niż w województwie podkarpackim (991 zł) i w Polsce (1 011 zł). Na wykresie 39 i tabeli 26 przedstawiono porównanie Gminy Kolbuszowa z gminami sąsiednimi – najwyższe wydatki w 2019 roku odnotowała Gmina Głogów Małopolski (1 405 zł), następnie Gmina Niwiska (829 zł) i Gmina Kolbuszowa (761 zł).

Wykres 38 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 39 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 26 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	447	349	432	705	761
Gmina Cmolas	190	281	432	902	528
Gmina Niwiska	911	567	732	1 185	829
Gmina Raniszów	117	222	446	1 062	617
Gmina Dzikowiec	436	458	721	1 549	711
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	367	479	678	653	553
Miasto i Gmina Głogów Młp.	1 241	256	408	2 124	1 405
Gmina Świlcza	237	259	664	1 374	793
województwo podkarpackie	617	412	710	1 138	991
Polska	712	508	698	1 066	1 011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Kolbuszowa jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla wskaźnik *liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie z programów operacyjnych*. W tabeli 27 przedstawiono ogólną liczbę podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Kolbuszowa, w gminach sąsiednich, województwie podkarpackim oraz Polsce. Łącznie na terenie diagnozowanej gminy podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w roku 2019 było 63 – jest to jedna z wyższych wartości wśród porównywanych gmin. Wyższą wartość odnotowano tylko w Gminie Głogów Małopolski (87). Warto zwrócić uwagę, iż liczba umów z roku na rok zwiększała się.

Tabela 27 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2017–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Kolbuszowa	40	49	63
Gmina Cmolas	5	7	10
Gmina Niwiska	8	14	15
Gmina Raniszów	10	11	12
Gmina Dzikowiec	10	13	19
Miasto i Gmina Sędziszów Młp.	29	36	44
Miasto i Gmina Głogów Młp.	59	71	87
Gmina Świlcza	33	38	45
województwo podkarpackie	2 421	3 297	4 157
Polska	30 616	46 173	58 399

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS najwięcej umów/decyzji o dofinansowanie w 2019 r. Gmina Kolbuszowa podpisała w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego, tj. 45, co stanowiło ponad 71% wszystkich umów/decyzji o dofinansowanie, natomiast 5 umów/decyzji w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, 3 umowy w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, 7 – w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój oraz 3 – w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

14. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należą do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 28 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 29 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym niższy niż w kraju i województwie. 2. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym w porównaniu do grupy porównawczej. 3. Rosnąca liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Kolbuszowa. 4. Wskaźnik osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kolbuszowa stale wzrasta i jest wyższy niż średnia w województwie. 5. Wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców wyższy niż średnia w Polsce i województwie. 6. Wskaźnik nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności jest wyższy niż średnia w województwie podkarpackim. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Malejąca liczba ludności Gminy Kolbuszowa. 2. Starzejące się społeczeństwo. 3. Saldo migracji na 1 000 osób ujemne i niekorzystne w porównaniu do średniej w Polsce i województwie podkarpackim. 4. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa poniżej średniej w Polsce. 5. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa poniżej średniej wojewódzkiej i średniej dla Polski. 6. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa poniżej średniej dla województwa i Polski. 7. Udział % korzystających z instalacji kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem

<p>7. Udział % podmiotów wyrejestrowanych poniżej średniej dla województwa podkarpackiego i Polski.</p> <p>8. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa z roku na roku maleje i jest niższy niż średnia w województwie podkarpackim.</p> <p>9. Liczba długotrwale bezrobotnych niższa niż średnia w grupie porównawczej.</p> <p>10. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym w porównaniu do grupy porównawczej.</p> <p>11. Dodatni wskaźnik rozwoju gospodarczego w obszarach: potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej.</p> <p>12. Dostępność terenów inwestycyjnych.</p> <p>13. Obszary chronione występujące na terenie gminy.</p> <p>14. Cenne środowisko przyrodnicze Gminy Kolbuszowa.</p> <p>15. Wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym jest na wysokim poziomie w porównaniu do grupy porównawczej.</p> <p>16. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym w obszarach: ład i struktura przestrzenna obszaru oraz lokalne środowisko przyrodnicze.</p> <p>17. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe Gminy Kolbuszowa.</p> <p>18. Różnorodne budynki wpisane do rejestru zabytków.</p> <p>19. Liczne instytucje społeczne świadczące pomoc dla mieszkańców.</p> <p>20. Liczne współprace z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>21. Warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.</p> <p>22. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego ogółem poniżej średniej w województwie podkarpackim.</p> <p>23. Spadająca liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne.</p> <p>24. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat wyższa niż średnia w województwie i Polsce.</p> <p>25. Rosnące dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca.</p> <p>26. Duża liczba stowarzyszeń i innych organizacji.</p>	<p>poniżej średniej w województwie podkarpackim i Polsce.</p> <p>8. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyższa niż średnia w województwie podkarpackim i Polsce.</p> <p>9. Udział dzieci do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wyższy niż średnia w województwie i kraju.</p> <p>10. Współczynnik skolaryzacji netto niższy niż średnia dla województwa i kraju.</p> <p>11. Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców niższa niż średnia w kraju i województwie.</p> <p>12. Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia województwa i Polski.</p> <p>13. Udział dochodów własnych na 1 mieszkańca niższy niż średnia w Polsce i województwie podkarpackim.</p> <p>14. Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia w Polsce i województwie podkarpackim.</p> <p>15. Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia w Polsce i województwie podkarpackim.</p> <p>16. Mała liczba mieszkań na 1 000 ludności w porównaniu do średniej w wojewódzkiej i Polski.</p> <p>17. Mała liczba miejsc noclegowych.</p>
---	--

27. Rosnąca liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzystne położenie Kolbuszowej względem sąsiednich ośrodków miejskich tj. Rzeszów, Mielec, Dębica, Tarnobrzeg i Stalowa Wola. 2. Członkostwo Polski w UE. 3. Wzrost świadomości obywatelskiej. 4. Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 5. Wzrost średniej długości życia. 6. Przynależność Gminy Kolbuszowa do „Partnerstwa kolbuszowskiego”. 7. Wzrost ilości podróży krajowych Polaków. 8. Wzrost mobilności społeczeństwa. 9. Cyfryzacja życia codziennego. 10. Moda na zdrowy styl życia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystna prognoza demograficzna. 2. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z występowaniem pandemii Covid-19. 3. Wykluczenie cyfrowe. 4. Wzrost kosztów życia mieszkańców. 5. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. 6. Zmiany klimatu. 7. Odływ wykwalifikowanej siły roboczej oraz odływ ludzi młodych poza granice kraju. 8. Depopulacja województwa podkarpackiego.

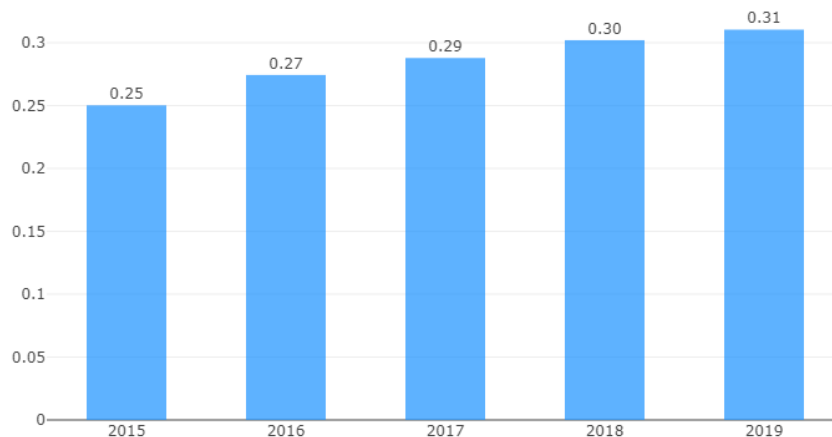
Źródło: Opracowanie własne

15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy

Podsumowując sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Kolbuszowa należy zwrócić szczególną uwagę na ogólny wskaźnik rozwoju gminy określony w Monitorze Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich. W poprzednich rozdziałach zostały zaprezentowane wskaźniki syntetyczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Najlepiej gmina wypada w wymiarze społecznym, ponieważ mieści się w I ćwiartce (obie współrzędne są dodatnie), co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, i przewaga się zwiększa względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Podobna sytuacja gminy występuje w wymiarze środowiskowym, gdzie diagnozowana gmina znalazła się w I ćwiartce, co oznacza, że sytuacja Gminy Kolbuszowa w wymiarze środowiskowym jest lepsza niż średnia w grupie, jednak następuje pogorszenie się względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. W wymiarze gospodarczym sytuacja jest nieco inna, ponieważ pozycja diagnozowanej gminy znajduje się w ćwiartce III, co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej, jednak następuje pogorszenie sytuacji względem sytuacji w grupie porównawczej – wskaźnik jest „lepszy” niż w grupie porównawczej, lecz przewaga się zmniejsza.

Wskaźnikiem podsumowującym ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego jest ogólny wskaźnik rozwoju gminy (rysunek 15) – stanowi on średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach, przedstawia stan i zmianę wskaźnika na przestrzeni lat 2015–2019. Na rysunku 15 widoczna jest ogólna sytuacja rozwojowa gminy. Wartość wskaźnika jest dodatnia, oznacza to sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej. Wartość wskaźnika corocznie wzrasta, co jest pozytywnym zjawiskiem.

Rysunek 15 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Kolbuszowa w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

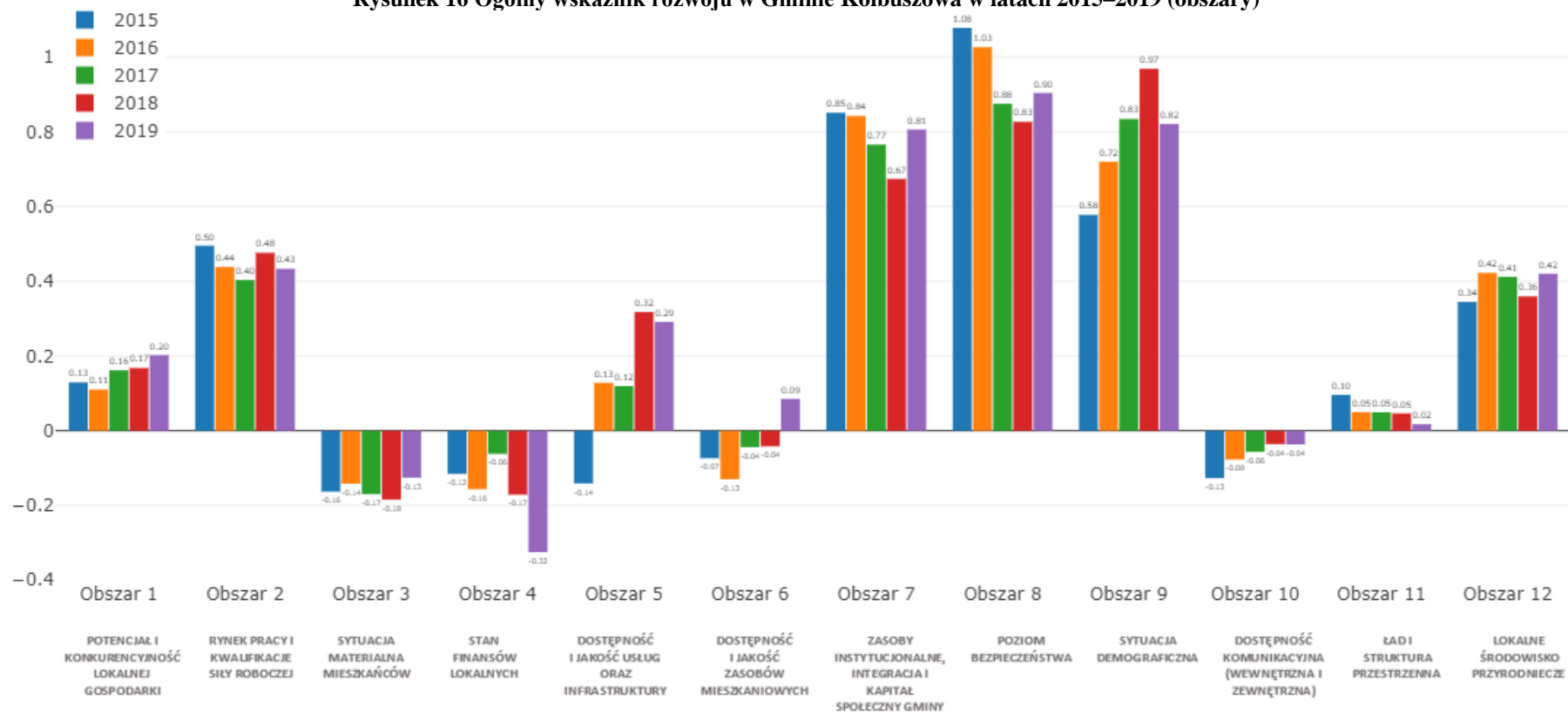
Na rysunku 16 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019 z podziałem na 12 różnych obszarów, są to:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);
- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9);
- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Największe wartości w diagnozowanej gminie na przestrzeni 5 lat są w dziedzinie poziom bezpieczeństwa, a nieco mniejsze wartości przybierają zasoby instytucjonalne, integracja, sytuacja demograficzna i kapitał społeczny gminy.

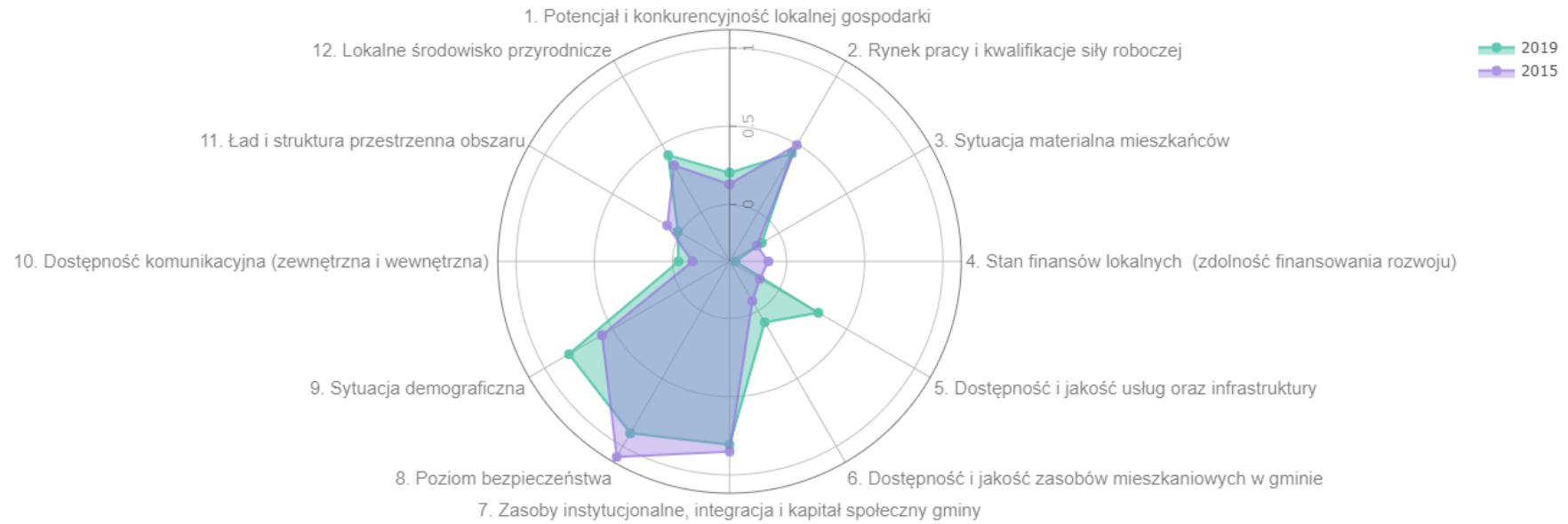
Na rysunku 17 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu. Z łatwością można odczytać informację, iż na przestrzeni lat 2015–2019 wzrastała dostępność i jakość usług oraz infrastruktury, dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie, dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna), a także potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki. Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż znacznie poprawiła się sytuacja demograficzna. Od 2019 r. wzrosła wartość lokalnego środowiska przyrodniczego. Podane wyżej aspekty powinny być dalej doskonalone dla ogólnego rozwoju gminy.

Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

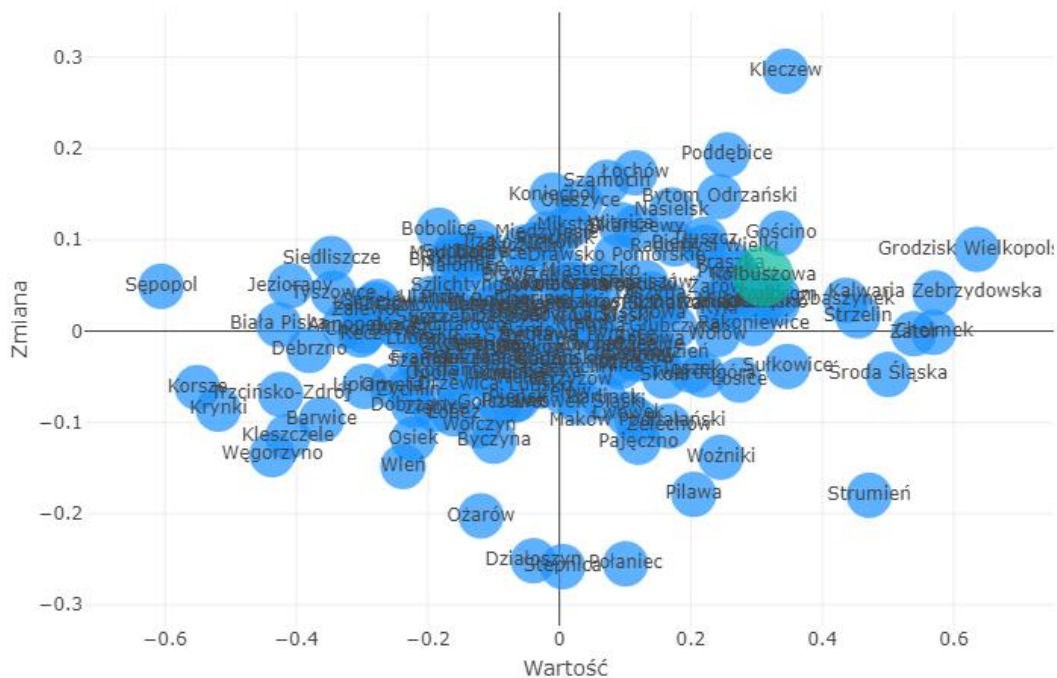
Rysunek 17 Ogólny wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Na rysunku 18 przedstawiona została pozycja gminy w swojej grupie porównawczej. Gmina Kolbuszowa w grupie porównawczej zajęła miejsce w I ćwiartce (wartość 0,31, dynamika 0,06), co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej oraz poprawę sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie. Wskaźnik jest „lepszy” niż w grupie porównawczej i przewaga się powiększa.

Rysunek 18 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 17.08.2021 r.

Ważnym aspektem, który daje pewne rozeznanie o gminie i pozwala poznać opinie na temat gminy jest sondaż diagnostyczny w formie ankiety. W dniach 06–26.09.2021 r. została przeprowadzona wśród mieszkańców Gminy Kolbuszowa ankieta (przygotowana w formie elektronicznej on-line oraz papierowej, dostępnej w Urzędzie Miejskim w Kolbuszowej) na temat uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, aktualnych potrzeb oraz przyszłych kierunków rozwoju gminy.

Uzyskane wyniki pomogły w opracowaniu analizy stanu istniejącego. Ankieta obejmowała 2 części. W pierwszej należało ocenić w skali od 1 do 5 poszczególne obszary funkcjonowania gminy, natomiast w drugiej części ankietowany określał maksymalnie trzy najważniejsze priorytety, które mogą mieć wpływ na rozwój gminy oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju. Ankieta ta była skierowana do mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i lokalnych środowisk gospodarczych oraz instytucji publicznych, środowisk edukacyjnych i kulturalnych. Dzięki

temu poznano uwagi i propozycje zmian, przyczyniające się do zdiagnozowania lokalnych potrzeb, barier rozwoju i potencjałów Gminy Kolbuszowa. W ankiecie wzięło udział 85 osób, co może być potwierdzeniem danych statystycznych wskazujących na niską aktywność i udział mieszkańców w życiu społecznym gminy. Pełne wyniki badań ankietowych dołączono w formie załącznika do Diagnozy.

Pierwsze pytanie dotyczyło 31 dziedzin funkcjonowania gminy, które respondenci oceniali w skali od 1 do 5. Pierwszy ważny aspekt dotyczył stanu środowiska naturalnego, który został w większości respondentów (47%) oceniony dobrze. 49% ankietowanych oceniło dobrze poziom dostępności sieci wodociągowej, natomiast 24% respondentów oceniło dobrze dostępność sieci kanalizacyjnej. 32% ankietowanych oceniło na 4 (dobrze) także dostępność i jakość sieci internetowej. Ważnym aspektem są warunki do rozwoju działalności gospodarczej – tę dziedzinę ankietowani ocenili na 3 (dostatecznie). Z mniej optymistycznych, ale bardzo ważnych danych jakie udało się uzyskać z badań ankietowych, to bardzo zła i zła jakość i dostępność podstawowej opieki medycznej w Gminie Kolbuszowa, co wskazało 57% respondentów. Sumując oceny „4 – dobrze” i „5 – bardzo dobrze”, najlepsze wyniki uzyskały obszary: *Dostęp usług/możliwość zakupu artykułów codziennego użytku* – 89%, *Walory przyrodniczo-krajobrazowe* – 80% oraz *Dostępność sieci wodociągowej* – 74%.

Druga część ankiety odnosiła się do podania maksymalnie 3 priorytetów, które mają lub miałyby największy wpływ na rozwój Gminy Kolbuszowa oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju. W tym pytaniu największa uwaga została skupiona na zwiększeniu dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej (odpowiedź wskazało 54% respondentów). Opieka zdrowotna w gminie to problem, na który należy zwrócić uwagę, ponieważ jest ona na niskim poziomie. Innymi ważnymi aspektami, na które zwrócili uwagę ankietowani, to: wspieranie przedsiębiorczości na obszarze gminy (47%) oraz tworzenie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców (39%). Elementy te potrzebują poprawy i mają duży wpływ na rozwój Gminy Kolbuszowa w perspektywie najbliższych lat.

Reasumując: kluczowym problemem na terenie gminy jest systematyczny odpływ ludności. Jednym z największych problemów omawianego obszaru jest sytuacja demograficzna: spadek liczby urodzeń i spadek liczby mieszkańców. Narastający deficyt cywilizacyjny spowodowany jest odpływem ludzi młodych, przygotowanych do funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie. Migracja ludzi może być również spowodowana konkurencyjnością ze strony większych ośrodków (Rzeszów, Mielec, Stalowa

Wola, Tarnobrzeg). Z diagnozy wynika, że gmina stopniowo „starzeje się”. Wskaźniki są korzystniejsze niż średnio w województwie i kraju, jednak z roku na rok zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem. Wzrost liczby osób starszych powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne, rozszerzenie usług w zakresie pomocy społecznej oraz stworzenie warunków umożliwiających aktywny udział tej grupy w lokalnej społeczności. Ważnym aspektem, szczególnie w dobie pandemii koronawirusa, jest stworzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych (szeroka gama wysokiej jakości e-usług wraz ze szkoleniem/ edukowaniem mieszkańców w tym zakresie), a także stworzenie warunków do pracy zdalnej.

Bezrobocie w gminie maleje, jednak problemem jest sytuacja materialna i stan finansów mieszkańców, które mogą wynikać z niskiej atrakcyjności miejsc pracy dla ludzi z wyższym wykształceniem. Przedsiębiorczość w gminie to istotny element rozwoju, ponieważ przynosi przychody nie tylko bezpośrednio mieszkańcom, ale też do budżetu gminy. Stopniowy wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON świadczy o dużym potencjale gospodarczym na tym obszarze. Należy jednak zwrócić uwagę na niską liczbę podmiotów nowo zarejestrowanych, a co za tym idzie – coraz mniejsze zainteresowanie wśród mieszkańców gminy rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej. W wyniku analiz przeprowadzonych do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, Kolbuszowa należy do Obszaru Funkcjonalnego Innowacyjnego Przemysłu. Szansą dla gminy do rozwoju wyspecjalizowanych usług i funkcji komplementarnych jest bliskie położenie silnych ośrodków przemysłowo-usługowych w otoczeniu gminy. Potencjalne pola rozwoju mogą obejmować: kooperację produkcyjno-usługową z dużymi zakładami zlokalizowanymi w sąsiednich ośrodkach, ofertę gastronomiczną, rekreacyjno-wypoczynkową, codzienną i weekendową, dostawę produktów regionalnych i świeżych produktów rolnych.

Perspektywą na rozwój Gminy Kolbuszowa jest wzrost jakości życia wpływający na wzrost atrakcyjności osiedleńczej obszaru. Jednym z elementów istotnych z punktu widzenia mieszkańców jest rozwijanie funkcji mieszkaniowej gminy, co wiąże się z rozwojem na wielu płaszczyznach, zarówno infrastruktury technicznej (w tym wodno-kanalizacyjnej), jak i usług publicznych (z zakresu edukacji, zdrowia, usług społecznych, rekreacji itp.). Gmina posiada tereny inwestycyjne pod domy jednorodzinne – działki uzbrojone pod budownictwo mieszkaniowe, co może być rozpatrywane jako opcja miejsca zamieszkania przez obecnych mieszkańców sąsiednich miast.

Gmina Kolbuszowa posiada potencjał w postaci licznych walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego. Ważnym zadaniem w tym aspekcie będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy oraz wykorzystanie jej potencjału turystycznego związanego z funkcjonowaniem skansenu. Liczne ścieżki i trasy piesze oraz rowerowe sprzyjają rozwojowi różnego rodzaju wypoczynku. Ważne, zarówno w kontekście rozwoju potencjału turystycznego gminy jak i zwiększania jakości życia mieszkańców i ich zdrowia, jest podejmowanie działań w kierunku ochrony przyrody i zapobiegania zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Gmina Kolbuszowa powinna wykorzystać szansę na rozwój, jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz zawieranie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, jeśli zostaną odpowiednio wykorzystane do pobudzania przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz tworzenia odpowiednich warunków do rozwoju – mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Ponadto środki finansowe mogą zostać wykorzystane do samorozwoju mieszkańców, zapewnienia wysokich standardów w zakresie usług publicznych czy rozbudowy infrastruktury.

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe wskazano problem kluczowy dla rozwoju Gminy Kolbuszowa, a więc taki, który generuje najwięcej problemów, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo–skutkową (tabela 30).

Tabela 30 Problem kluczowy Gminy Kolbuszowa – przyczyny i skutki

Główne przyczyny	Problem kluczowy	Główne skutki
<ul style="list-style-type: none"> – Niska jakość usług zdrowotnych; – Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców; – Słabe wykorzystanie potencjału lokalnych zasobów kultury; – Brak odpowiednio atrakcyjnych ofert pracy na miejscu; – Konkurencja ze strony większych ośrodków (Mielec, Stalowa Wola, Rzeszów, Tarnobrzeg) przeszkodą do wytwarzania warunków stymulujących rozwój na obszarze gminy; – Niewystarczający dostęp do szerokopasmowego Internetu; – Niski poziom synergii świadczonych usług i wytwarzanych produktów na obszarze gminy. 	<p>Niewystarczająca aktywność przedsiębiorcza i jakość życia mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczone środki na inwestycje prywatne i utrzymanie majątku; – Migracja osób dobrze wykształconych spowodowana małą podażą pracy w atrakcyjnych zawodach; – Niski poziom wynagrodzeń; – Niski poziom powiązań gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z obowiązującym prawem Diagnoza nie stanowi tylko dobrej praktyki czy standardu opracowania, ale jest obowiązkiem ustawowym, który wynika z art. 10a ust. 1 (wymóg przeprowadzenia „diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych) *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378).

Niniejsze opracowanie to nie tylko ocena stanu zastanego i tendencji rozwojowych, ale również wskazanie trendów i potencjalnych kierunków rozwoju Gminy Kolbuszowa. Diagnoza nie jest więc celem samym w sobie, ale jest podstawą dla dalszych prac i opracowywania dokumentów strategicznych dla Gminy Kolbuszowa. Diagnoza może również stanowić podstawę opracowania dokumentów przez gminę z racji zawierania danych ilościowych i jakościowych.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	12
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019	16
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	17
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019	21
Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	22
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2018–2020.....	23
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	29
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	38
Tabela 9 Udział % obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem na obszarze Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.....	47
Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.	47
Tabela 11 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019	53
Tabela 12 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019	53

Tabela 13 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019	54
Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce w latach 2015–2019	56
Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	58
Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019	82
Tabela 17 Zasiłki rodzinne w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	84
Tabela 18 Dzieci do lat 3 w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	85
Tabela 19 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski	88
Tabela 20 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	89
Tabela 21 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa podkarpackiego	90
Tabela 22 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	95
Tabela 23 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	96
Tabela 24 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	99
Tabela 25 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	100

Tabela 26 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2015–2019.....	103
Tabela 27 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2017–2019.....	103
Tabela 28 Schemat analizy SWOT	105
Tabela 29 Analiza SWOT	105
Tabela 30 Problem kluczowy Gminy Kolbuszowa – przyczyny i skutki	116

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	11
Wykres 2 Piramida wieku dla Gminy Kolbuszowa w roku 2019	14
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	15
Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Kolbuszowa i w gminach podobnych w latach 2015–2019	18
Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	19
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019	19
Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Kolbuszowa i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019	20
Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	21
Wykres 9 Liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla Gminy Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 roku.....	24
Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	30
Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019.....	30

Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	31
Wykres 13 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019.....	31
Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	32
Wykres 15 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019.....	32
Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	33
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019.....	33
Wykres 18 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	38
Wykres 19 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w roku 2019	39
Wykres 20 Liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1 000 mieszkańców w Gminie Kolbuszowa i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019	39
Wykres 21 Podmioty według wielkości zatrudnienia w Gminie Kolbuszowa w latach 2010–2019.....	44
Wykres 22 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.	52
Wykres 23 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce w 2019 r.	57
Wykres 24 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Kolbuszowa w latach 2015–2019	65
Wykres 25 Liczba uczestników imprez organizowanych przez instytucje kultury w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	65

Wykres 26 Kluby sportowe na 10 000 ludności w Gminie Kolbuszowa, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim i Polsce w latach 2018 i 2020.....	70
Wykres 27 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w 2019 r.	83
Wykres 28 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	85
Wykres 29 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.....	92
Wykres 30 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w 2019 r.....	95
Wykres 31 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w 2019 r.....	96
Wykres 32 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	97
Wykres 33 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.	98
Wykres 34 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	98
Wykres 35 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.	99
Wykres 36 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	100
Wykres 37 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w 2019 r.....	101
Wykres 38 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019	102
Wykres 39 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kolbuszowa w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w 2019 r.....	102

Spis rysunków

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	25
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary 5–9 (wymiar społeczny)	25
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu.....	26
Rysunek 4 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej – wymiar społeczny	27
Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	40
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju gospodarczego w latach 2015–2019 w Gminie Kolbuszowa.....	41
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kolbuszowa.....	42
Rysunek 8 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy	43
Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	59
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Kolbuszowa (obszary) w latach 2015–2019	60
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kolbuszowa.....	61
Rysunek 12 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej – wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym.....	61
Rysunek 13 Fragment mapy: Struktura funkcjonalno-przestrzenna	72
Rysunek 14 Legenda do treści mapy: Struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	73
Rysunek 15 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Kolbuszowa w latach 2015–2019.....	108
Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Kolbuszowa w latach 2015–2019 (obszary).....	110
Rysunek 17 Ogólny wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu	111
Rysunek 18 Pozycja Gminy Kolbuszowa w grupie porównawczej.....	112

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Kolbuszowa na tle Polski, województwa podkarpackiego i powiatu kolbuszowskiego	7
Mapa 2 Podział Gminy Kolbuszowa na jednostki strukturalne	8
Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Kolbuszowa	9
Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Kolbuszowa	10
Mapa 5 Gęstość zaludnienia – liczba mieszkańców na 1 km ² w podziale na sołectwa Gminy Kolbuszowa w 2019 roku.....	13
Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019	34
Mapa 7 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019.....	35
Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019	36
Mapa 9 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019	37
Mapa 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kolbuszowa.....	46
Mapa 11 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2020 r.	49
Mapa 12 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O ₃ ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2020 r.	50
Mapa 13 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Kolbuszowa.....	76
Mapa 14 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Kolbuszowa.....	78
Mapa 15 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w sołectwach Gminy Kolbuszowa w roku 2019.....	92

Spis fotografii

Fotografia 1 Pałac Tyszkiewiczów w Weryni.....	64
--	----

Spis załączników

Załącznik nr 1 – Raport z badania ankietowego prowadzonego na potrzeby diagnozy w dniach 06–26.09.2021 r.